

Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні
Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій
від 19 жовтня 2004 року N 126

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
4 листопада 2004 р. за N 1410/10009

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій
та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
від 18 лютого 2008 року N 128

На виконання Закону України "Про пожежну безпеку" **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Правила пожежної безпеки в Україні (додаються).
2. Керівникам Державного департаменту пожежної безпеки, Департаменту сил, головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, ректорам вищих закладів освіти МНС України, начальнику Вінницького училища професійної підготовки працівників Державної пожежної охорони МНС України довести до відома керівного складу органів управління системи МНС України та організувати вивчення особовим складом підпорядкованих їм підрозділів Правил пожежної безпеки в Україні.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра - начальника Державного департаменту пожежної безпеки Борисова П. Ф.

Міністр

Г. В. Рева

ПОГОДЖЕНО:

Голова
Державного комітету України
з питань регуляторної політики
та підприємництва

Ю. А. Авксентьєв

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства України з питань
надзвичайних ситуацій
від 19 жовтня 2004 р. N 126

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
4 листопада 2004 р. за N 1410/10009

ПРАВИЛА

пожежної безпеки в Україні

1. Галузь застосування

Відповідно до положень Закону України "Про пожежну безпеку" (статті 4 - 7) Правила пожежної безпеки в Україні (далі - Правила) є обов'язковими для виконання всіма центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями (незалежно від виду їх діяльності та форм власності), посадовими особами та громадянами.

Правила встановлюють загальні вимоги з пожежної безпеки, чинність яких поширюється на підприємства, установи, організації та інші об'єкти (будівлі, споруди, технологічні лінії тощо), а також житлові будинки, що експлуатуються, будуються, реконструюються, технічно переоснащуються і розширюються, за винятком підземних споруд та транспортних засобів, вимоги до яких визначаються у спеціальних нормативних документах.

Забезпечуючи пожежну безпеку, слід також керуватися стандартами, будівельними нормами, Правилами улаштування електроустановок (далі - ПУЕ) та ДНАОП 0.00-1.32-01 "Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок", нормами технологічного проектування та іншими нормативними актами, виходячи зі сфери їх дії, які регламентують вимоги пожежної безпеки.

Міністерства й відомства, виходячи зі специфічних умов та особливостей пожежної небезпеки виробництв, можуть додатково розробляти і видавати свої галузеві правила пожежної безпеки, які не повинні суперечити цим Правилам та знижувати їх вимоги.

Галузеві правила мають бути узгоджені з Державним департаментом пожежної безпеки МНС України.

2. Загальні положення

2.1. Пожежна безпека повинна забезпечуватися шляхом проведення організаційних, технічних та інших заходів, спрямованих на попередження пожеж, забезпечення безпеки людей, зниження можливих майнових втрат і зменшення негативних екологічних наслідків у разі їх виникнення, створення умов для швидкого виклику пожежних підрозділів та успішного гасіння пожеж.

2.2. Відповідно до Закону України "Про пожежну безпеку" забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій (далі - підприємств) покладається на їх керівників та уповноважених керівниками осіб, якщо інше не передбачено відповідним договором.

Забезпечення пожежної безпеки під час проектування та забудови населених пунктів, будівництва, розширення, реконструкції та технічного переоснащення підприємств, будівель і споруд покладається на органи архітектури, забудовників, проектні та будівельні організації.

Забезпечення пожежної безпеки в житлових будинках державного, громадського житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів (далі - ЖБК) покладається на власників цих будинків або на уповноважені ними органи, а в житлових приміщеннях (квартирах) - також і на квартиронаймачів (членів ЖБК). Взаємні зобов'язання власника і квартиронаймача щодо забезпечення пожежної безпеки повинні визначатися договором житлового найму, а членів ЖБК - статутом.

Забезпечення пожежної безпеки в житлових будинках (квартирах) приватного житлового

фонду та інших приватних, окремо розташованих господарських спорудах і гаражах, на територіях, а також у дачних будинках, на садових ділянках покладається на їх власників чи наймачів, якщо інше не обумовлено договором найму.

2.3. Обов'язки власників підприємств та уповноважених ними органів (далі - власники), а також орендарів щодо забезпечення пожежної безпеки встановлюються статтею 5 Закону України "Про пожежну безпеку".

Вони зобов'язані:

розробляти комплексні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки, впроваджувати досягнення науки і техніки, позитивний досвід;

відповідно до нормативно-правових актів з пожежної безпеки розробляти і затверджувати положення, інструкції, інші нормативні акти, що діють у межах підприємства, здійснювати постійний контроль за їх додержанням;

забезпечувати додержання протипожежних вимог стандартів, норм, правил, а також виконання вимог приписів і постанов органів державного пожежного нагляду;

організувати навчання працівників правилам пожежної безпеки та пропаганду заходів щодо їх забезпечення;

у разі відсутності в нормативно-правових актах вимог, необхідних для забезпечення пожежної безпеки, вживати відповідних заходів, погоджуючи їх з органами державного пожежного нагляду;

утримувати у справному стані засоби протипожежного захисту і зв'язку, пожежну техніку, обладнання та інвентар, не допускати їх використання не за призначенням;

створювати, у разі потреби, відповідно до встановленого порядку підрозділи пожежної охорони та необхідну для їх функціонування матеріально-технічну базу;

подавати на вимогу державної пожежної охорони відомості та документи про стан пожежної безпеки об'єктів і продукції, що ними виробляється;

здійснювати заходи щодо впровадження автоматичних засобів виявлення та гасіння пожеж і використання для цієї мети виробничої автоматики;

своєчасно інформувати пожежну охорону про несправності пожежної техніки, систем протипожежного захисту, водопостачання, а також про закриття доріг і проїздів на своїй території;

проводити службове розслідування випадків пожеж.

2.4. Обов'язки сторін щодо забезпечення пожежної безпеки орендованого майна повинні бути визначені у договорі оренди.

2.5. Повноваження у галузі пожежної безпеки асоціацій, корпорацій, концернів, інших виробничих об'єднань повинні визначатися їх статутами або договорами між підприємствами, що утворили об'єднання.

2.6. Обов'язки громадян щодо забезпечення пожежної безпеки встановлюються статтею 6 Закону України "Про пожежну безпеку".

Відповідно до цього Закону громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які перебувають на території України, зобов'язані:

виконувати правила пожежної безпеки, забезпечувати будівлі, які належать їм на правах

особистої власності, первинними засобами гасіння пожеж і протипожежним інвентарем, виховувати у дітей обережність у поводженні з вогнем;

повідомляти в пожежну охорону про виникнення пожежі та вживати заходів до її ліквідації, рятування людей і майна.

2.7. Фінансування робіт у разі нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будинків та інших об'єктів, розширення і технічного переоснащення підприємств може проводитися лише за умови наявності позитивного висновку комплексної державної експертизи, який має обов'язково вміщувати позитивний експертний висновок органу державного пожежного нагляду як складової частини комплексної державної експертизи.

Державна експертиза (перевірка) проектно-кошторисної документації з питань пожежної безпеки виконується відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2007 року N 1269 "Про порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх державної експертизи" та інших чинних нормативно-правових актів.

(абзац другий пункту 2.7 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 18.02.2008 р. N 128)

2.8. Початок роботи новоствореного підприємства, введення в експлуатацію нових, реконструйованих виробничих, житлових та інших об'єктів, упровадження нових технологій, передання у виробництво зразків нових пожежонебезпечних машин, механізмів, устаткування та продукції, оренда будь-яких приміщень без дозволу органів державного пожежного нагляду забороняється, крім випадків, коли ведення господарської діяльності можливе за декларативним принципом, що визначається законодавством про дозвільну систему у сфері господарської діяльності.

(абзац перший пункту 2.8 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 18.02.2008 р. N 128)

Видача дозволу здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2001 року N 150 "Про затвердження Порядку видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень".

2.9. Продукція протипожежного призначення, а також продукція, до якої встановлені вимоги пожежної безпеки, повинна мати сертифікат відповідності або свідоцтво про визнання відповідності. Організаційні та правові засади підтвердження відповідності продукції визначаються Кабінетом Міністрів України.

2.10. Надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення здійснюються відповідно до ліцензійних умов та порядку контролю за їх додержанням, які затверджуються спільним наказом спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування та Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій.

2.11. За порушення вимог Правил, невиконання приписів та постанов посадових осіб органів державного пожежного нагляду або створення перешкод для їх діяльності посадові та фізичні особи притягуються до відповідальності згідно з чинним законодавством України.

3. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки

3.1. Забезпечення пожежної безпеки є складовою частиною виробничої або іншої діяльності посадових осіб, працівників підприємств та підприємців. Це повинно бути

відображено у трудових договорах (контрактах) та статутах підприємств.

3.2. Керівник підприємства повинен визначити обов'язки посадових осіб (у тому числі заступників керівника) щодо забезпечення пожежної безпеки, призначити відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, діляниць тощо, технологічного та інженерного устаткування, а також за утримання і експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту.

Обов'язки щодо забезпечення пожежної безпеки, утримання та експлуатації засобів протипожежного захисту мають бути відображені у відповідних посадових документах (функціональних обов'язках, інструкціях, положеннях тощо).

3.3. На кожному підприємстві з урахуванням його пожежної небезпеки наказом (інструкцією) повинен бути встановлений відповідний протипожежний режим, у тому числі визначені:

можливість паління (місце для куріння), застосування відкритого вогню, побутових нагрівальних приладів;

порядок проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт (у тому числі зварювальних);

правила проїзду та стоянки транспортних засобів;

місця для зберігання і допустима кількість сировини, напівфабрикатів та готової продукції, які можуть одночасно знаходитися у виробничих приміщеннях і на території (у місцях зберігання);

порядок прибирання горючого пилу й відходів, зберігання промасленого спецодягу та ганчір'я, очищення повітроводів вентиляційних систем від горючих відкладень;

порядок відключення від мережі електрообладнання у разі пожежі;

порядок огляду й зачинення приміщень після закінчення роботи;

порядок проходження посадовими особами навчання й перевірки знань з питань пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення;

порядок організації експлуатації і обслуговування наявних технічних засобів протипожежного захисту (протипожежного водопроводу, насосних станцій, установок пожежної сигналізації, автоматичного пожежогасіння, димовидалення, вогнегасників тощо);

порядок проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного та іншого інженерного обладнання;

дії працівників у разі виявлення пожежі;

порядок збирання членів добровільної пожежної дружини та відповідальних посадових осіб у разі виникнення пожежі, виклику вночі, у вихідні й святкові дні.

Працівники підприємства мають бути ознайомлені з цими вимогами на інструктажах, під час проходження пожежно-технічного мінімуму тощо, витяги з наказу (інструкції) з основними положеннями слід вивішувати на видних місцях.

3.4. На кожному підприємстві має бути опрацьована загальнооб'єктова інструкція про заходи пожежної безпеки та інструкції для всіх вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень (діляниць, цехів, складів, майстерень, лабораторій тощо) відповідно до додатка 1 цих Правил.

Ці інструкції мають вивчатися під час проведення протипожежних інструктажів, проходження пожежно-технічного мінімуму, а також в системі виробничого навчання і вивішуватися на видних місцях.

3.5. У будівлях та спорудах (крім житлових будинків), котрі мають два поверхи і більше, у разі одночасного перебування на поверсі більше 25 осіб мають бути розроблені і вивішені на видних місцях плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі.

Необхідність забезпечення планами (схемами) евакуації одноповерхових будівель та споруд визначається місцевими органами державного пожежного нагляду, виходячи з їх пожежної небезпеки, кількості розміщуваних людей, площі тощо.

У дитячих дошкільних установах, навчальних закладах, лікувальних установах із стаціонаром, будинках для людей похилого віку та інвалідів, санаторіях і закладах відпочинку, культурно-просвітніх та видовищних закладах, критих спортивних будівлях і спорудах, готелях, мотелях, кемпінгах, торгових підприємствах (два поверхи й більше) та інших аналогічних за призначенням об'єктах з масовим перебуванням людей (50 осіб і більше) на доповнення до схематичного плану евакуації адміністрація зобов'язана опрацювати інструкцію, що визначає дії персоналу щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей, за якою не рідше одного разу на півроку мають проводитися практичні тренування всіх задіяних працівників.

Для об'єктів, у яких передбачається перебування людей уночі (дошкільні заклади, інтернати, лікарні тощо), інструкції повинні передбачати два варіанти дій: у денний та нічний час.

3.6. У разі зміни планування або функціонального призначення будівель (приміщень, споруд), технології виробництва, штатного розкладу персоналу адміністрація зобов'язана забезпечити своєчасне перероблення планів евакуації та інструкцій.

3.7. На підприємстві повинен бути встановлений порядок (система) оповіщення людей про пожежу, з яким необхідно ознайомити всіх працівників.

У приміщеннях на видних місцях біля телефонів слід вивішувати таблички із зазначенням номера телефону для виклику пожежної охорони.

3.8. Територія підприємства, а також будівлі, споруди, приміщення мають бути забезпечені відповідними знаками безпеки згідно з ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности".

3.9. У разі одержання речовин та матеріалів з невідомими властивостями стосовно пожежної небезпеки власник підприємства зобов'язаний заборонити їх застосування до з'ясування через відповідні установи та організації відомостей (показників) про їх пожежну небезпеку.

Застосування у будівництві й на виробництві матеріалів та речовин, на які відсутні дані щодо пожежної небезпеки, забороняється.

3.10. Власники підприємств, на яких застосовуються й переробляються сильнодіючі отруйні речовини (далі - СДОР) та джерела радіоактивного випромінювання, зобов'язані регулярно в погодженні з пожежною охороною терміни інформувати підрозділи державної пожежної охорони про кількість таких речовин і матеріалів, їх токсичні властивості, особливості поведінки під час пожежі, повідомляти інші дані, необхідні для забезпечення безпеки особового складу, який залучається до гасіння пожежі та проведення аварійно-рятувальних робіт на цих підприємствах.

3.11. Для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових тощо) адміністрацією повинна бути розроблена інструкція, в якій необхідно визначити їхні обов'язки щодо

контролю за додержанням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядок дій в разі виявлення пожежі, спрацювання засобів пожежної сигналізації та автоматичного пожежогасіння, а також указати, хто з посадових осіб адміністрації має бути викликаний в нічний час у разі пожежі.

Працівники охорони повинні мати список посадових осіб підприємства із зазначенням їх домашньої адреси, службового й домашнього телефонів. Вони зобов'язані знати порядок дій у разі виявлення пожежі, правила користування первинними засобами пожежогасіння та прийоми гасіння.

3.12. Робітники, службовці, інші працівники підприємства зобов'язані:

дотримуватися встановленого протипожежного режиму, виконувати вимоги правил та інших нормативних актів з питань пожежної безпеки, чинних на підприємстві;

у разі виникнення (виявлення) пожежі діяти відповідно до вимог розділу 9 цих Правил.

3.13. Керівник підприємства зобов'язаний вживати (у межах наданих йому прав) відповідних заходів реагування на факти порушень чи невиконання посадовими особами, іншими працівниками підприємства встановленого протипожежного режиму, вимог правил пожежної безпеки та інших нормативно-правових актів, що діють у цій сфері.

3.14. З метою залучення працівників до проведення заходів щодо запобігання пожежам, організації їх гасіння на підприємствах створюються добровільні пожежні дружини (далі - ДПД) та команди (далі - ДПК), діяльність яких повинна здійснюватися відповідно до Положення про добровільні пожежні дружини (команди), затвердженого наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 11.02.2004 N 70 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.02.2004 за N 221/8820.

Членів добровільних пожежних дружин (команд), які підлягають обов'язковому особистому страхуванню (на випадок загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва), захворювання, одержаних під час ліквідації пожежі або наслідків аварії), слід застрахувати відповідно до Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1995 року N 232.

3.15. На підприємствах із кількістю працівників 50 і більше осіб за рішенням трудового колективу створюються пожежно-технічні комісії (далі - ПТК). Їх роботу необхідно організовувати згідно з Типовим положенням про пожежно-технічну комісію, затвердженим наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 11.02.2004 N 70 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 19.02.2004 за N 222/8821.

3.16. У школах, дитячих таборах необхідно створювати дружини юних пожежників (далі - ДЮП), що діють на підставі Положення про дружини юних пожежних, затвердженого протоколом Президії Добровільного пожежного товариства України від 20.05.94 N 13/4.

3.17. Для координації та вдосконалення роботи, пов'язаної із забезпеченням пожежної безпеки та контролем за її проведенням, в апаратах міністерств, інших центральних органах виконавчої влади повинні створюватися служби пожежної безпеки (далі - СПБ) відповідно до Типового положення про службу пожежної безпеки, затвердженого наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 29.09.2003 N 369 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10.12.2003 за N 1121/8442.

Такі служби необхідно також організовувати в апаратах об'єднань підприємств (асоціацій, корпорацій, концернів тощо) для виконання делегованих об'єднанню функцій у галузі пожежної безпеки.

Діяльність СПБ повинна регламентуватися положеннями, які розробляються відповідними міністерствами, відомствами, об'єднаннями підприємств.

3.18. Усі працівники при прийнятті на роботу і за місцем роботи повинні проходити інструктажі з питань пожежної безпеки (далі - протипожежні інструктажі). Протипожежні інструктажі поділяються на вступний, первинний, повторний на робочому місці, позаплановий та цільовий.

Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, повинні попередньо (до початку самостійного виконання роботи) пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік мають проходити перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з пожежної безпеки.

Порядок організації та проведення протипожежних інструктажів, навчання та перевірки знань з пожежно-технічного мінімуму встановлюється Типовим положенням про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України, затвердженим наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 29.09.2003 № 368 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11.12.2003 за № 1148/8469.

3.19. Навчання та перевірка знань посадових осіб з питань пожежної безпеки проводиться у порядку, встановленому законодавством.

3.20. Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, протипожежного інструктажу і перевірки знань з питань пожежної безпеки, забороняється.

3.21. Вивчення заходів пожежної безпеки на виробництві та у побуті слід також передбачати в системі виробничого навчання робітників, службовців, інженерно-технічних працівників (далі - ІТП). Крім того, для цієї мети використовуються наявні на підприємстві місцеві системи радіомовлення тощо.

3.22. Обслуговуючий персонал готелів, кемпінгів, гуртожитків, лікувальних закладів зі стаціонаром, дитячих дошкільних закладів з цілодобовим перебуванням дітей, шкіл-інтернатів, будинків для громадян похилого віку, дитячих таборів, санаторіїв, будинків відпочинку та інших оздоровчих закладів повинен кожного року проходити курс навчання правилам пожежної безпеки за програмою, затвердженою адміністрацією, з урахуванням специфіки об'єкта. Практичні тренування з відпрацювання дій у разі пожежі слід проводити у строки, вказані у пункті 3.5 цих Правил.

3.23. У загальноосвітніх і професійних навчально-виховних закладах, вищих навчальних закладах, навчальних закладах підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів повинно проводитися вивчення правил пожежної безпеки на виробництві та в побуті, а також навчання діям на випадок пожежі.

3.24. У дитячих дошкільних закладах має проводитися виховна робота, спрямована на запобігання пожежам від дитячих пустощів з вогнем і виховання у дітей бережливого ставлення до національного багатства, а також набуття навичок особистої безпеки в разі виникнення пожежі.

3.25. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, житлові установи та організації зобов'язані за місцем проживання організувати навчання

населення правилам пожежної безпеки в побуті та громадських місцях.

3.26. Програми навчання з питань пожежної безпеки повинні узгоджуватися з органами державного пожежного нагляду.

4. Загальні вимоги пожежної безпеки до територій, будівель, приміщень, споруд

4.1. Утримання території

4.1.1. Територія підприємств, ділянок, що межують з житловими будинками, дачними та іншими будівлями, протипожежні розриви між будинками, спорудами, майданчиками для зберігання матеріалів, устаткування тощо повинні постійно утримуватися в чистоті та систематично очищатися від сміття, відходів виробництва, тари, опалого листя, котрі необхідно регулярно видаляти (вивозити) у спеціально відведені місця.

4.1.2. На території населених пунктів та підприємств забороняється влаштовувати звалища горючих відходів.

4.1.3. Дороги, проїзди й проходи до будівель, споруд, пожежних вододжерел, підступи до зовнішніх стаціонарних пожежних драбин, пожежного інвентарю, обладнання та засобів пожежогасіння мають бути завжди вільними, утримуватися справними, взимку очищатися від снігу.

Забороняється довільно зменшувати нормовану ширину доріг та проїздів.

4.1.4. До всіх будівель і споруд підприємства має бути забезпечений вільний доступ. Протипожежні розриви між будинками, спорудами, відкритими майданчиками для зберігання матеріалів, устаткування тощо повинні відповідати вимогам будівельних норм. Їх не дозволяється захарашувати, використовувати для складування матеріалів, устаткування, стоянок транспорту, будівництва та встановлення тимчасових будинків і споруд, у тому числі інвентарних побутових приміщень, індивідуальних гаражів тощо.

4.1.5. Будівництво на території підприємств нових будівель та споруд (у тому числі тимчасових) може здійснюватися лише за наявності проектної документації, яка пройшла попередню експертизу (перевірку) в органах державного пожежного нагляду на відповідність нормативним актам з пожежної безпеки.

Не дозволяється прибудовувати до будівель з обгороджуваними металокаркасними, що містять горючі полімерні утеплювачі (пінополістирол, пінополіуретан тощо), комори, майстерні та інші приміщення.

4.1.6. Про закриття ділянок доріг або проїздів для ремонту (або з інших причин) необхідно негайно повідомити підрозділи пожежної охорони. На період закриття доріг у відповідних місцях мають бути встановлені покажчики напрямку об'їзду або влаштовані переїзди через ділянки, що ремонтуються.

4.1.7. На односмугових проїздах повинні влаштовуватися роз'їзні майданчики, а тупикові проїзди мають закінчуватися поворотними майданчиками, які забезпечують можливість розвороту пожежних машин. Зазначені майданчики повинні відповідати вимогам ДБН 360-92** "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень".

4.1.8. Основні дороги, проїзди, проходи повинні мати тверде покриття. Влаштовуючи проїзди для пожежних автомобілів до будівель, споруд та вододжерел ґрунтовою дорогою, її треба укріплювати шлаком, гравієм або іншими місцевими матеріалами для забезпечення можливості під'їзду будь-якої пори року.

4.1.9. Рейкові колії, тимчасові траншеї та канали не повинні ускладнювати руху пожежних автомобілів. Для цього в необхідних місцях мають бути обладнані зручні переїзди, завжди

вільні для проїзду пожежних автомобілів.

Проїзди та проходи через залізничні колії повинні мати суцільні настили на рівні голівок рейок. Стоянка вагонів без локомотивів на переїздах забороняється.

4.1.10. Ворота в'їзду на територію підприємства, які відчиняються за допомогою електроприводу, повинні мати пристосування (пристрої), які дозволяють відчиняти їх вручну.

4.1.11. На ділянках території підприємств, де можливі скупчення горючих газів або парів, проїзд автомашин та іншого транспорту не дозволяється. Про це повинні бути вивішені відповідні написи (показчики).

4.1.12. Територія підприємств та інших об'єктів повинна мати зовнішнє освітлення, яке забезпечує швидке знаходження пожежних драбин, протипожежного обладнання, входів до будинків та споруд.

4.1.13. На території сільських населених пунктів, будинків-вагончиків, дачних і садівничих поселень у місцях, які визначаються органами місцевого самоврядування, повинні бути встановлені пристрої для подавання звукових сигналів з метою оповіщення людей на випадок пожежі і має бути запас води для здійснення пожежогасіння, кількість якої повинна відповідати вимогам будівельних норм.

4.1.14. Територія навколо населених пунктів, дачних та садівничих поселень, об'єктів, розміщених у лісових масивах, повинна утримуватися так, щоб виключалася можливість перекидання лісових, торфових пожеж на будинки та споруди, а у разі виникнення пожежі на об'єктах - поширення вогню на лісові масиви (влаштування захисних протипожежних смуг, прибирання в літній період сухої рослинності, вітролому тощо).

Від лісових масивів до будівель та споруд повинні бути витримані протипожежні розриви відповідно до вимог будівельних норм.

4.1.15. На території житлових будинків, дачних і садівничих поселень, громадських будинків, автокооперативів та стоянок транспорту забороняється залишати на відкритих майданчиках та дворах бочки й іншу тару з легкозаймистими рідинами (далі - ЛЗР) і горючими рідинами (далі - ГР), балони зі стисненим та зрідженим газом, ацетиленові генератори із залишками невідпрацьованого карбідру кальцію або карбідного мулу, а також зберігати балони з-під газів, не очищені від решток ЛЗР та ГР бочки (тару).

4.1.16. Тимчасові споруди, кіоски, ларки тощо повинні розміщуватися на відстані не менше 10 м від інших будівель та споруд, крім випадків, коли згідно з будівельними нормами потрібний більший протипожежний розрив або коли їх можна встановлювати біля зовнішніх стін без отворів, які відповідають вимогам будівельних норм до протипожежних стін.

Інвентарні будівлі мобільного типу, кіоски, інші подібні будівлі допускається розміщувати групами, але не більше 10 у групі і площею не більше 800 м². Відстань між групами цих будівель та від них до інших споруд повинна становити не менше 15 м.

4.1.17. На території підприємства на видних місцях повинні бути встановлені таблички із зазначенням порядку виклику пожежної охорони, знаки місць розміщення первинних засобів пожежогасіння, схема руху транспорту, в якій слід вказувати розміщення будівель, водойм, гідрантів, пірсів та градирень (необхідність встановлення такої схеми на кожному конкретному підприємстві визначається місцевими органами державного пожежного нагляду).

4.1.18. Стоянка транспорту у наскрізних проїздах будівель на відстані менше 10 м від в'їзних воріт на територію об'єктів, менше 5 м від пожежних гідрантів, забірних пристроїв

вододжерел, пожежного обладнання та інвентарю, на поворотних майданчиках тупикових проїздів забороняється. У зазначених місцях повинні встановлюватися (вивішуватися) відповідні заборонні знаки.

4.1.19. Майданчики перед трибунами відкритих спортивних споруд, біля входів і виходів з будинків спортивних споруд з місцями для глядачів, театрів, клубів, кіноконцертних залів не повинні мати виступів, перешкод, які заважають рухові людей. Не дозволяється зниження їх розрахункової ширини, збільшення схилів, установа на них кіосків, ларків та інших споруд.

4.1.20. Розводити багаття, спалювати відходи, тару, викидати незагашене вугілля та попіл на відстань менше 15 м від будівель та споруд, а також у межах, установлених будівельними нормами протипожежних розривів, не дозволяється.

4.1.21. Забороняється паління:

на території та у приміщеннях об'єктів з видобутку, переробки і зберігання ЛЗР, ГР і горючих газів (далі - ГГ), виробництв усіх видів вибухових речовин;

у будівлях з наявністю вибухопожежонебезпечних приміщень (дільниць), торгових підприємств, складів і баз;

у приміщеннях дитячих дошкільних, шкільних та лікувальних закладів;

на хлібних злакових масивах і зерноприймальних пунктах.

На території об'єктів, де паління дозволяється, адміністрація зобов'язана визначити і обладнати спеціальні місця для цього, позначити їх знаком або написом, встановити урну або попільницю з негорючих матеріалів.

4.2. Утримання будівель, приміщень та споруд

4.2.1. Усі будівлі, приміщення і споруди повинні своєчасно очищатися від горючого сміття, відходів виробництва і постійно утримуватися в чистоті. Терміни очищення встановлюються технологічними регламентами або інструкціями.

4.2.2. У разі реконструкції, перепланування, капітального ремонту приміщень, будинків та інших споруд, їх технічного переоснащення як зі зміною, так і без зміни функціонального призначення, необхідно виконувати протипожежні вимоги, визначені нормативно-правовими документами в галузі будівельного, технологічного проектування та чинними правилами.

Приступати до виконання вищевказаних робіт дозволяється лише за наявності проектною документації, яка пройшла попередню експертизу на відповідність нормативно-правовим актам з питань пожежної безпеки з позитивним результатом в органах державного пожежного нагляду.

Придбані за кордоном машини, механізми, устаткування, технологічне обладнання вводяться в експлуатацію лише за умови відповідності їх діючим в Україні нормативно-правовим актам з пожежної безпеки.

4.2.3. Протипожежні системи, установки, устаткування приміщень, будівель та споруд (протидимовий захист, пожежна автоматика, протипожежне водопостачання, протипожежні двері, клапани, інші захисні пристрої у протипожежних стінах і перекриттях тощо) повинні постійно утримуватися у справному робочому стані.

4.2.4. Отвори у протипожежних стінах, перегородках та перекриттях повинні бути обладнані захисними пристроями (протипожежні двері, вогнезахисні клапани, водяні

завіси тощо) проти поширення вогню та продуктів горіння.

Не допускається встановлювати будь-які пристрої, що перешкоджають нормальному зачиненню протипожежних та протидимних дверей, а також знімати пристрої для їх самозачинення.

4.2.5. У разі перетинання протипожежних перешкод (протипожежних стін, перегородок, перекриттів), інших конструкцій з нормованими межами вогнестійкості різними комунікаціями зазори (отвори), що утворилися між цими конструкціями та комунікаціями, повинні бути наглухо зашпаровані негорючим матеріалом, який забезпечує межу вогнестійкості та димогазонепроникнення, що вимагається будівельними нормами для цих перешкод.

4.2.6. Дерев'яні конструкції в будинках усіх ступенів вогнестійкості, крім V, повинні піддаватися вогнезахисній обробці, за винятком вікон, дверей, воріт, підлоги, вбудованих меблів, стелажів, якщо в будівельних нормах не зазначені інші вимоги. Пошкодження вогнезахисних покриттів (штукатурки, спеціальних фарб, лаків, обмазок тощо) будівельних конструкцій, горючих оздоблювальних і теплоізоляційних матеріалів, повітроводів, металевих опор та перегородок повинні негайно усуватись.

Після виконання вогнезахисних робіт підрядною організацією за участю замовника має бути складений акт про виконані роботи. Після закінчення термінів дії обробки (просочення) та у разі втрати або погіршення вогнезахисних властивостей обробку (просочення) треба повторити. Перевірку стану вогнезахисної обробки (просочення) слід проводити не менше одного разу на рік зі складанням акта перевірки.

4.2.7. Для всіх будівель та приміщень виробничого, складського призначення і лабораторій повинна бути визначена категорія щодо вибухопожежної та пожежної небезпеки згідно з вимогами ОНТП 24-86 "Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности", а також клас зони за ДНАОП 0.00-1.32-01 "Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок", у тому числі для зовнішніх виробничих і складських діляниць, які необхідно позначати на вхідних дверях до приміщення, а також у межах зон усередині приміщень та ззовні.

Визначення категорії будівель та приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпекою на стадії проектування повинно проводитися розробником технологічного процесу згідно з вимогами ОНТП 24-86 "Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности". Для діючих підприємств категорії за вибухопожежною та пожежною небезпекою можуть визначатися технологіями самих підприємств або організаціями, що мають відповідних фахівців.

4.2.8. Вибухопожежонебезпечні приміщення у багатоповерхових будівлях повинні розміщуватися біля зовнішніх стін верхніх поверхів.

4.2.9. У підвальних та цокольних поверхах не допускається:

4.2.9.1. Розміщення вибухопожежонебезпечних виробництв, зберігання та застосування ЛЗР і ГР, вибухових речовин, балонів з газами, целулоїду, горючої кіноплівки, карбїду кальцію та інших речовин і матеріалів, що мають підвищену вибухопожежну небезпеку (за винятком випадків, обумовлених чинними нормативно-правовими документами).

4.2.9.2. Улаштування (за винятком індивідуальних житлових та дачних будинків) складів горючих матеріалів, майстерень, де використовуються горючі матеріали, а також інших господарських приміщень, якщо вхід до них не ізольований від загальних евакуаційних сходових кліток.

4.2.10. Не дозволяється використовувати горища, технічні поверхи й приміщення (у т. ч.

вентиляційні камери, електрощитові) під виробничі дільниці, для зберігання продукції, устаткування, меблів та інших предметів, для влаштування голуб'ятень тощо.

Двері горищ, технічних поверхів, вентиляційних камер, електрощитових, підвалів повинні утримуватися зачиненими. На дверях слід вказувати місце зберігання ключів. Вікна горищ, технічних поверхів, підвалів повинні бути засклені.

4.2.11. Пряямки віконних прорізів підвальних і цокольних поверхів треба регулярно очищати від горючих відходів виробництва, сухого листя, трави тощо. Не допускається зачиняти їх наглухо, а також захищувати або закладати віконні прорізи.

4.2.12. У житлових, громадських і адміністративно-побутових будинках не дозволяється розміщувати магазини та склади товарів побутової хімії, ЛЗР, ГР, вогнебезпечних (горючих) речовин і матеріалів (фарб, розчинників, лаків, пороху тощо), балонів з газом, майстерні та інші приміщення з категоріями за вибухопожежною небезпекою А і Б.

4.2.13. Стаціонарні зовнішні пожежні сходи, сходи на перепадах висот і огорожі на дахах (покриттях) будівель та споруд повинні втримуватися постійно справними, бути пофарбованими.

4.2.14. У разі необхідності встановлення на вікнах приміщень, де перебувають люди, ґрат, останні повинні розкриватися, розсуватися або зніматися. Під час перебування в цих приміщеннях людей ґрати мають бути відчинені (зняті).

Установлювати глухі (незнімні) ґрати дозволяється у квартирах, банках, касах, складах, коморах, кімнатах для зберігання зброї і боєприпасів, на об'єктах торгівлі, розрахованих на одночасне перебування до 50 осіб, та в інших випадках, передбачених нормами і правилами, затвердженими в установленому порядку.

4.2.15. У будівлях, приміщеннях, спорудах забороняється:

прибирати приміщення і прати одяг із застосуванням бензину, гасу та інших ЛЗР та ГР, а також відігрівати замерзлі труби паяльними лампами та іншими засобами із застосуванням відкритого вогню;

розкидати й залишати неприбраними промаслені обтиральні матеріали. Їх необхідно прибирати в металеві ящики, щільно закривати кришками і після закінчення роботи видаляти з приміщення у спеціально відведені за межами будівель місця, забезпечені негорючими збірниками з кришками, які щільно закриваються.

4.2.16. Для індивідуального захисту обслуговуючий персонал підприємств, де в технологічних процесах використовуються легкозаймисті, горючі рідини або гази, повинен бути забезпечений комплектом спеціального термозахисного одягу. Спецодяг повинен завчасно пратися та ремонтуватися, зберігатися у розвішеному вигляді в металевих шафах, установлених у спеціально відведених для цього приміщеннях.

Адміністрація підприємства повинна встановити чіткий порядок заміни промасленого спецодягу на чистий.

4.2.17. Під час організації і проведення заходів з масовим перебуванням людей слід дотримуватись таких вимог:

при кількості людей понад 50 осіб використовувати приміщення, забезпечені не менш як двома евакуаційними виходами, що відповідають вимогам будівельних норм, не мають на вікнах глухих ґрат і розташовані не вище другого поверху в будівлях з перекриттями з горючих матеріалів, групи горючості Г3, Г4 згідно з ДСТУ Б В.2.7-19-95 "Матеріали будівельні. Методи випробування на горючість";

особи, яким доручено проведення таких заходів, перед їх початком зобов'язані ретельно оглянути приміщення і переконатись у повній готовності останніх у протипожежному відношенні, у тому числі в забезпеченості потрібною кількістю первинних засобів пожежогасіння, справності засобів зв'язку, пожежної автоматики і сигналізації;

повинно бути організоване чергування на сцені та у приміщеннях залів членів ДПД або працівників місцевої пожежної охорони об'єкта чи відповідальних чергових;

не дозволяється заповнення приміщень людьми понад установлену норму, зменшення ширини проходів між рядами, установка в проходах додаткових крісел, стільців тощо, повне відключення під час спектаклів або вистав світла, використання віконниць для затемнення, проведення вогневих, фарбувальних та інших пожежо- і вибухонебезпечних робіт, застосування дугових прожекторів, свічок, бенгальських вогнів, відкритого вогню, феєрверків, а також включення в програму (сценарій) номерів (вистав) з використанням вогневих ефектів і паління.

На вимогу органів державного пожежного нагляду здійснюються й інші (додаткові) протипожежні заходи.

4.2.18. Під час проведення новорічних свят:

ялинка повинна встановлюватися на стійкій основі;

за відсутності в приміщенні електричного освітлення (під час можливого відключення тощо) святкування новорічної ялинки повинно проводитися тільки протягом світлового дня;

ялинку не слід встановлювати в проходах, біля виходів, на шляхах евакуації;

ілюмінація повинна бути виконана з додержанням правил улаштування електроустановок; у разі використання електричної освітлювальної мережі без понижуючого трансформатора на ялинці можуть застосовуватись гірлянди тільки з послідовним увімкненням лампочок напругою до 12 В; потужність лампочок не повинна перевищувати 25 Вт; електропроводка до лампочок ялинкової ілюмінації повинна бути виконана гнучкими проводами з мідними жилами; підключення гірлянд до мережі повинно виконуватись тільки за допомогою штепсельних з'єднань;

у разі виявлення несправності в ілюмінації (нагрів проводів, блимання лампочок, іскріння тощо) вона повинна бути терміново вимкнена;

не дозволяється прикрашати ялинку целулоїдними іграшками, а також марлею і ватою, не просоченими вогнезахисною речовиною, застосовувати для ілюмінації ялинки свічки. Маскарадні костюми для дітей повинні відповідати вимогам ГОСТ 25779-90 "Игрушки. Общие требования к безопасности и методы контроля".

4.2.19. Кількість відвідувачів у залах для глядачів, обідніх, виставочних, торгових та іншого призначення залах з масовим перебуванням людей, а також на трибунах не повинна перевищувати кількості, встановленої будівельними нормами або визначеної розрахунком, виходячи з пропускної спроможності шляхів евакуації.

У разі відсутності у будівельних нормах даних для розрахунку площі, що припадає на одну особу, місткість залу приймається з розрахунку не менше 0,75 м² на одну особу.

4.2.20. Житлові будинки, підприємства, установи та інші об'єкти мають бути забезпечені адресними вказівниками (назва вулиці, номер будинку), встановленими на фасадах будівель або інших видних місцях і освітлюваними у темний час доби.

4.3. Утримання евакуаційних шляхів і виходів

4.3.1. Евакуаційні шляхи і виходи повинні втримуватися вільними, нічим не захащуватися і у разі виникнення пожежі забезпечувати безпеку під час евакуації всіх людей, які перебувають у приміщеннях будівель та споруд.

Кількість та розміри евакуаційних виходів з будівель і приміщень, їхні конструктивні й планувальні рішення, умови освітленості, забезпечення незадимленості, протяжність шляхів евакуації, їх облицювання (оздоблення) повинні відповідати протипожежним вимогам будівельних норм.

Якщо евакуаційні виходи і шляхи евакуації з будівель, які є пам'ятниками архітектури й історії, неможливо привести у відповідність до вимог будівельних норм, то їх експлуатація дозволяється за наявності узгодженої проектної документації з органами державного пожежного нагляду відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів.

4.3.2. У разі розміщення технологічного, експозиційного та іншого обладнання у приміщеннях повинні бути забезпечені евакуаційні проходи до сходових кліток та інших шляхів евакуації відповідно до будівельних норм.

Розміщення крісел в актових і конференц-залах, залах зборів і нарад та в інших подібних приміщеннях повинно відповідати протипожежним вимогам будівельних норм.

4.3.3. У приміщенні, яке має один евакуаційний вихід, дозволяється одночасно розміщувати (дозволяється перебування) не більше 50 осіб.

4.3.4. Двері на шляхах евакуації повинні відчинятися в напрямку виходу з будівель (приміщень).

Допускається влаштування дверей з відчиненням усередину приміщення у разі одночасного перебування в ньому не більше 15 чоловік, а також у санвузлах, з балконів, лоджій, площадок зовнішніх евакуаційних сходів (за винятком дверей, що ведуть у повітряну зону незадимлюваної сходової клітки).

При наявності людей у приміщенні двері евакуаційних виходів можуть замикатися лише на внутрішні запори, які легко відмикаються.

4.3.5. Килими, килимові доріжки й інше покриття підлоги у приміщеннях з масовим перебуванням людей повинні надійно кріпитися до підлоги і бути помірно небезпечними щодо токсичності продуктів горіння, мати помірну димоутворювальну здатність згідно з ГОСТ 12.1.044-89 "ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения" та відповідати групам поширення полум'я РП1, РП2 згідно з ДСТУ Б В.2.7-70-98 "Будівельні матеріали. Метод випробування на розповсюдження полум'я".

4.3.6. Сходові марші і площадки повинні мати справні огорожі із поручнями, котрі не повинні зменшувати встановлену будівельними нормами ширину сходових маршів і площадок.

4.3.7. У сходових клітках (за винятком незадимлюваних) дозволяється встановлювати прилади опалення, у тому числі на висоті 2,2 м від поверхні проступів та сходових площадок, сміттєпроводи, поверхові сумісні електрощити, поштові скриньки та пожежні крани за умови, що це обладнання не зменшує нормативної ширини проходу сходовими площадками та маршами.

У незадимлюваних сходових клітках допускається встановлювати лише прилади опалення.

4.3.8. Сходові клітки, внутрішні відкриті та зовнішні сходи, коридори, проходи та інші шляхи евакуації мають бути забезпечені евакуаційним освітленням відповідно до вимог

будівельних норм та правил улаштування електроустановок. Світильники евакуаційного освітлення повинні вмикатися з настанням сутінків у разі перебування в будівлі людей.

Шляхи евакуації, що не мають природного освітлення, повинні постійно освітлюватися електричним світлом (у разі наявності людей).

4.3.9. У готелях, театральних-видовищних, лікувальних закладах, приміщеннях інших громадських і допоміжних будівель, де можуть перебувати одночасно більше 100 осіб, у виробничих приміщеннях без природного освітлення за наявності більше 50 працівників (або якщо площа перевищує 150 м²), а також в інших випадках, зазначених у нормативно-правових документах, евакуаційні виходи повинні бути позначені світловими покажчиками з написом "Вихід" білого кольору на зеленому фоні, підключеними до джерела живлення евакуаційного (аварійного) освітлення, або такими, що переключаються на нього автоматично у разі зникнення живлення на їх основних джерелах живлення.

Світлові покажчики "Вихід" повинні постійно бути справними. У залах для глядачів, виставкових, актових залах та інших подібних приміщеннях (залах) їх слід вмикати на весь час перебування людей (проведення заходу).

4.3.10. На випадок відключення електроенергії обслуговуючий персонал будівель, де у вечірній та нічний час можливе масове перебування людей (театри, кінотеатри, готелі, гуртожитки, ресторани, лікарні, інтернати, дитячі дошкільні заклади тощо), повинен мати електричні ліхтарі. Кількість ліхтарів визначається адміністрацією, виходячи з особливостей об'єкта, наявності чергового персоналу, кількості людей у будівлі (але не менше одного ліхтаря на кожного працівника, який чергує на об'єкті у вечірній або нічний час).

4.3.11. Не допускається:

улаштовувати на шляхах евакуації пороги, виступи, турнікети, двері розсувні, підйомні, такі, що обертаються, та інші пристрої, які перешкоджають вільній евакуації людей;

захарашувати шляхи евакуації (коридори, проходи, сходові марші і площадки, вестибюлі, холи, тамбури тощо) меблями, обладнанням, різними матеріалами та готовою продукцією, навіть якщо вони не зменшують нормативну ширину;

забивати, заварювати, замикати на навісні замки, болтові з'єднання та інші запори, що важко відчиняються зсередини, зовнішні евакуаційні двері будівель;

застосовувати на шляхах евакуації (крім будівель V ступеня вогнестійкості) горючі матеріали для облицювання стін і стель, а також сходів та сходових площадок;

розташовувати у тамбурах виходів, за винятком квартир та індивідуальних житлових будинків, гардероби, вішалки для одягу, сушарні, пристосовувати їх для торгівлі, а також зберігання, у тому числі тимчасового, будь-якого інвентарю та матеріалу;

захарашувати меблями, устаткуванням та іншими предметами двері, люки на балконах і лоджіях, переходи в суміжні секції та виходи на зовнішні евакуаційні драбини;

знімати встановлені на балконах (лоджіях) драбини;

улаштовувати у сходових клітках приміщення будь-якого призначення, у т. ч. кіоски, ларки, а також виходи з вантажних ліфтів (підйомників), прокладати газопроводи, трубопроводи з ЛЗР та ГР, повітроводи;

улаштовувати у загальних коридорах комори і вбудовані шафи, за винятком шаф для інженерних комунікацій; зберігати в шафах (нішах) для інженерних комунікацій горючі

матеріали, а також інші сторонні предмети;

розташовувати в ліфтових холах комори, кіоски, ларки тощо;

установлювати телекамери в проходах таким чином, щоб вони перешкоджали евакуації людей;

робити засклення або закладання жалюзі і отворів повітряних зон у незадимлюваних сходових клітках;

знямати передбачені проектом двері вестибюлів, холів, тамбурів і сходових кліток;

замінити армоване скло на звичайне у дверях та фрамугах всупереч передбаченому за проектом;

знямати пристрої для самозачинення дверей сходових кліток, коридорів, холів, тамбурів тощо, а також фіксувати самозакривні двері у відчиненому положенні;

зменшувати нормативну площу фрамуг у зовнішніх стінах сходових кліток або закладати їх;

розвішувати у сходових клітках на стінах стенди, панно тощо;

улаштовувати слизьку підлогу на шляхах евакуації.

5. Загальні вимоги пожежної безпеки до інженерного обладнання

5.1. Електроустановки

5.1.1. Електроустановки (можливість їх застосування, монтаж, наладка та експлуатація) повинні відповідати вимогам чинних Правил улаштування електроустановок, Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів (далі - ПТЕ), Правил техніки безпеки під час експлуатації електроустановок споживачів (далі - ПТБ), ДНАОП 0.00-1.32-01 "Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок" та інших нормативних документів (далі - ДНАОП 0.00-1.32-01).

Будівельну частину електроустановок слід виконувати відповідно до протипожежних вимог будівельних норм та ПУЕ та ДНАОП 0.00-1.32-01.

5.1.2. Відстань від повітряних ліній електропередач до будівель і споруд, які містять вибухопожежонебезпечні та пожежонебезпечні приміщення, до вибухо- і пожежонебезпечних зон зовнішніх установок, а також горючих дахів та близьких частин будівель і споруд, що виступають, місць зберігання горючих матеріалів повинна відповідати величинам, визначеним ДНАОП 0.00-1.32-01.

Протипожежні відстані від повітряних ліній слабострумівих мереж (радіо, телефонного зв'язку, сигналізації тощо) до зовнішніх установок з вибухопожежонебезпечними зонами всіх класів згідно з ДНАОП 0.00-1.32-01 мають бути такими самими, як і для повітряних ліній електропередач напругою до 1 кВ.

5.1.3. Електричні машини, апарати, обладнання (апарати управління, пускорегулювання, контрольно-вимірювальні прилади, електродвигуни, світильники тощо), електропроводи та кабелі за виконанням та ступенем захисту повинні відповідати класу зони згідно з ПУЕ, мати апаратуру захисту від струмів короткого замикання та інших аварійних режимів.

5.1.4. Телефонні апарати, сигнальні пристрої до них, електричні годинники, радіоприймачі, пристрої й обладнання установок автоматичної і ручної пожежної сигналізації, охоронної сигналізації, установок пожежогасіння, централізованої системи оповіщення про пожежу та інші подібні слабоструміві споживачі електроенергії можуть

застосовуватися у вибухонебезпечних і пожежонебезпечних зонах лише за умови відповідності їх рівня вибухозахисту (ступеня захисту оболонки) класу зони, крім випадків, обумовлених відповідними нормативними документами.

Слабострумові внутрішні електромережі повинні виконуватися у вибухонебезпечних і пожежонебезпечних зонах, а також по горючих основах аналогічно вимогам ПУЕ та ДНАОП 0.00-1.32-01 до внутрішніх електромереж, крім випадків, обумовлених у нормативних документах.

Над вибухонебезпечними зонами будь-якого класу (як у приміщеннях, так і в зовнішніх вибухонебезпечних установках) не допускається розміщувати електрообладнання (світильники, прожектори, з'єднувальні коробки тощо) без засобів вибухозахисту та прокладати електропроводи і кабелі над цими зонами способами, що не допускаються у вибухонебезпечних зонах відповідно до ДНАОП 0.00-1.32-01.

5.1.5. Плавкі вставки запобіжників повинні бути калібровані із зазначенням на клеймі номінального струму вставки (клеймо ставиться заводом-виготовлювачем або електротехнічною лабораторією). Застосування саморобних некаліброваних плавких вставок забороняється.

5.1.6. На електродвигуни, світильники, інші електричні машини, апарати та обладнання, встановлені у вибухонебезпечних або пожежонебезпечних зонах, повинні бути нанесені знаки, що вказують на їх ступінь захисту згідно з чинними стандартами.

5.1.7. З'єднання, відгалуження та окінцювання жил проводів і кабелів мають здійснюватися за допомогою опресування, зварювання, паяння або затискачів (гвинтових, болтових тощо).

Місця з'єднання жил проводів і кабелів, а також з'єднувальні та відгалужувальні затискачі повинні мати мінімальний перехідний опір, щоб уникнути їх перегрівання і пошкодження ізоляції стиків. Струм втрат ізоляції стиків повинен бути не більше струму втрат ізоляції цілих жил цих проводів і кабелів.

5.1.8. В електропроводках вибухонебезпечних і пожежонебезпечних зон слід застосовувати відгалужувальні та з'єднувальні коробки з негорючих або важкогорючих матеріалів. Ці коробки повинні бути постійно закриті кришками із зазначених матеріалів.

5.1.9. Улаштування та експлуатація тимчасових електромереж не дозволяється. Винятком можуть бути тимчасові ілюмінаційні установки і електропроводки, які живлять місця проведення будівельних, тимчасових ремонтно-монтажних та аварійних робіт.

Не дозволяється прокладання проводів і кабелів (за винятком тих, що прокладаються у сталевих трубах) безпосередньо поверхнею металевих панелей та плит з полімерними утеплювачами, а також установлення електричних апаратів, щитів тощо ближче 1 м від указаних конструкцій. У місцях перетинання обгороджувальних конструкцій електричними комунікаціями повинні передбачатися металеві гільзи з ущільненням негорючими матеріалами.

5.1.10. Переносні світильники повинні бути обладнані захисними скляними ковпаками й сітками. Для цих світильників та іншої переносної електроапаратури слід застосовувати гнучкі кабелі та проводи (шнури) з мідними жилами, спеціально призначеними для цієї мети, з урахуванням їх захисту від можливих пошкоджень.

5.1.11. Електричне обладнання, машини, апарати, прилади, електрощити зі ступенем захисту оболонок менше IP 44 повинні розміщуватися на відстані не менше 1 м від горючих матеріалів, за винятком матеріалів груп Г1, Г2, або відокремлюватися від них екранами з негорючих матеріалів.

У пожежонебезпечних приміщеннях, де на окремих ділянках зберігаються тверді горючі або негорючі, але у горючій упаковці матеріали, пожежонебезпечна зона П-Па вважається в межах не менше 1 м від меж ділянки, призначеної для складування, і над самою ділянкою.

Пожежонебезпечна зона класу П-Ш вважається в таких же межах при розміщенні ділянок складування твердих горючих матеріалів і горючих рідин зовні (поза будівлями і спорудами).

5.1.12. Відстань між світильниками з лампами розжарювання та предметами (будівельними конструкціями) з горючих матеріалів, за винятком груп Г1, Г2, повинна бути не менше таких значень:

номінальна потужність Р, Вт	мінімальна відстань, м
100	0,5
300	0,8
500	1,0

Інші види світильників повинні розміщуватися від горючих матеріалів та предметів на відстані не менше 0,5 м, від будівельних конструкцій, що містять горючі матеріали груп горючості Г3, Г4, - не менше 0,2 м, а від конструкцій із горючих матеріалів груп горючості Г1, Г2 - не менше 0,1 м.

У разі неможливості дотримання вказаної відстані до будівельних конструкцій вони повинні бути захищені негорючими теплоізоляційними матеріалами.

5.1.13. У разі встановлення світильників на (у) підвісні стелі чи їх облицювання з матеріалів груп горючості Г3, Г4 місця прилягання цих світильників необхідно захищати негорючим теплоізоляційним матеріалом або матеріалом групи горючості Г1 (крім випадків, коли технічними умовами на світильники передбачається можливість їх монтажу на горючих поверхнях чи конструкціях).

5.1.14. Відстань від кабелів та ізольованих проводів, прокладених відкрито по конструкціях на ізоляторах, тросах, в лотках тощо до місць відкритого зберігання (розміщення) горючих матеріалів, повинна бути не менше 1 м.

5.1.15. Прокладання проводів (кабелів) поверхнею горючих основ (конструкцій, деталей), улаштування введів у будівлі повинно здійснюватися згідно з ПУЕ та ДНАОП 0.00-1.32-01.

У разі відкритого прокладання незахищених проводів та захищених проводів (кабелів) з оболонками з горючих матеріалів відстань від них до горючих основ (конструкцій, деталей) повинна становити не менше 0,01 м. У разі неможливості забезпечити вказану відстань провід (кабель) слід відокремлювати від горючої поверхні шаром негорючого матеріалу, який виступає з кожного боку проводу (кабелю) не менше ніж на 0,01 м.

У разі схованого прокладання таких проводів (кабелів) їх необхідно ізолювати від горючих основ (конструкцій) суцільним шаром негорючого матеріалу. Після закінчення прокладання складається акт проведення схованих робіт.

5.1.16. Електронагрівальні прилади, телевізори, радіоприймачі та інші побутові

електроприлади та апаратура повинні вмикатися в електромережу тільки за допомогою справних штепсельних з'єднань та електророзеток заводського виготовлення.

5.1.17. Застосування електричних опалювальних приладів у приміщеннях категорій за вибухопожежонебезпекою А та Б не дозволяється.

У разі застосування згідно з умовами виробництва в пожежонебезпечних зонах будь-якого класу електронагрівальних приладів нагрівальні робочі частини останніх мають бути захищені від зіткнення з горючими матеріалами, а самі прилади встановлені на поверхні з негорючого матеріалу.

Забороняється застосування електронагрівальних приладів у пожежонебезпечних зонах складських приміщень, у будівлях архівів, музеїв, картинних галерей, бібліотек (крім спеціально призначених і обладнаних для цього приміщень), а також у будівлях (приміщеннях) іншого призначення, в яких можливість використання таких приладів обмежується цими Правилами (розділ 7) або іншими нормативними документами.

5.1.18. Температура зовнішньої поверхні електроопалювальних приладів у найбільш нагрітому місці в нормальному режимі роботи не повинна перевищувати 85° С.

Відстань від приладів електроопалення до горючих матеріалів і будівельних конструкцій, за винятком матеріалів груп горючості Г1, Г2, має становити не менше 0,25 м (якщо більша відстань не встановлена будівельними нормами або іншими нормативними документами).

5.1.19. Для опалення невеликих приміщень, у тому числі підприємств торгівлі (кіоски, ларки), пересувних побутових приміщень для будівельників, будинків-вагончиків тощо можуть застосовуватися масляні радіатори та нагрівальні електропанелі типу РБЭ-1, ЕК-2, ЕК-4, ПТ-8-2 тощо, із закритими нагрівальними елементами. Такі радіатори та електропанелі повинні мати справний індивідуальний електрозахист і терморегулятор.

5.1.20. Нові підключення різних струмоприймачів (електродвигунів, нагрівальних приладів тощо) необхідно проводити з урахуванням допустимого струмового навантаження електромережі.

5.1.21. Для загального відключення силових та освітлювальних мереж складських приміщень з вибухонебезпечними і пожежонебезпечними зонами будь-якого класу, архівів, книгосховищ та інших подібних приміщень необхідно передбачати встановлення апаратів відключення (вимикачів) поза межами (іззовні) вказаних приміщень на негорючих стінах (перегородках) або на окремих опорах. Спільні апарати відключення (вимикачі) слід розташовувати в ящиках з негорючих матеріалів або в нішах, які мають пристосування для пломбування та замикання на замок.

5.1.22. Електрошафи, розміщені в коридорах, у вестибюлях, холах, фойє, на інших шляхах евакуації, повинні бути замкненими.

Електрощити, групові електрощитки необхідно оснащувати схемою підключення споживачів з пояснюючими написами і вказаним значенням номінального струму апарата захисту (плавкої вставки).

5.1.23. Електродвигуни, світильники, проводи та розподільні пристрої треба регулярно, не рідше одного разу на місяць, а в запиленних приміщеннях - щотижня, очищати від пилу.

5.1.24. Кабельні споруди і конструкції, на яких укладають кабелі, повинні виготовлятися з негорючих матеріалів. Забороняється розміщення в кабельних спорудах будь-яких тимчасових пристроїв, зберігання в них матеріалів та устаткування.

5.1.25. Улаштування, живлення, прокладання мереж аварійного та евакуаційного

освітлення повинно виконуватися відповідно до вимог будівельних норм, ПУЕ та ДНАОП 0.00-1.32-01.

5.1.26. У світильниках аварійного та евакуаційного освітлення треба використовувати лампи розжарювання. Дозволяється, в окремих випадках, застосування люмінесцентних світильників для аварійного (евакуаційного) освітлення за умов, що температура навколишнього середовища приміщення становить не менше $+5^{\circ}\text{C}$, а живлення здійснюється на змінному струмі й забезпечує напругу мережі не нижче 90 % номінальної.

Світильники аварійного (евакуаційного) освітлення виділяються з числа світильників робочого освітлення своїм типом чи спеціально нанесеним знаком. Світильники евакуаційного освітлення слід позначати літерою "Е".

Установлення будь-яких місцевих вимикачів або штепсельних роз'єднувачів у мережах аварійного (евакуаційного) освітлення не дозволяється.

5.1.27. Електророзетки, вимикачі, перемикачі та інші подібні апарати можуть встановлюватися на горючі основи (конструкції) лише з підкладанням під них суцільного негорючого матеріалу, що виступає за габарити апарата не менше ніж на 0,01 м.

Також слід захищати електровироби (розетки, вимикачі тощо), вбудовані в конструкції з горючих матеріалів (окрім матеріалів груп горючості Г1, Г2), якщо технічні умови на ці вироби не допускають монтаж безпосередньо на горючих основах з матеріалів груп горючості Г3, Г4.

5.1.28. У театрах, кіноконцертних залах, спортивних спорудах та в інших місцях проведення видовищних заходів:

5.1.28.1. Електрошафи, а також вся електроапаратура для регулювання напруги та струму (реостати, автотрансформатори, дросельні котушки, пускові реостати тощо) повинні розміщатися за межами площ естрад, підмостків, а також сцен.

У разі монтажу тимчасового електрообладнання слід вимірювати опір ізоляції електричних мереж та електроустановок із складанням актів.

5.1.28.2. Під час використання для постановочного або ілюмінаційного освітлення лазерних установок генерувальні блоки лазерів треба встановлювати у приміщеннях апаратних на основах з негорючих матеріалів на відстані не ближче 1 м від декорацій та поверхонь конструкцій з матеріалів груп горючості Г3, Г4.

5.1.28.3. Улаштовуючи софіти на рампах, слід застосувати тільки негорючі матеріали. Корпуси софітів мають бути ізольовані від тросів, що їх підтримують. Прожектори та софіти повинні бути віддалені від декорацій та конструкцій з горючих матеріалів на відстань не менше 0,5 м. Прожектори та софіти повинні бути встановлені від декорацій та конструкцій з горючих матеріалів груп Г3, Г4 на відстані не менше 0,5 м.

5.1.28.4. Між дерев'яною рампою помосту (естради, сцени) та кожухами електросвітильників повинен бути прокладений негорючий теплоізолюючий матеріал завтовшки 8 - 10 мм. У разі встановлення підсвітів безпосередньо на планшеті помосту (естради, сцени) під них повинні підкладатися негорючі теплоізоляційні килимки. Софіти, які не мають світлофільтрів і використовуються для робочого освітлення естради, помосту, сцени, повинні бути закриті склом.

У всіх софітів з боку світла повинна бути встановлена захисна металева сітка, яка застосовується для відвернення випадання скла зі світильників та осколків колб ламп, що розірвалися.

5.1.28.5. Застосування в прожекторах та софітах світлофільтрів з горючих матеріалів

замість скла забороняється.

5.1.28.6. Конструкція світильників повинна виключати випадання з них ламп. Світильники з лампами розжарювання повинні мати суцільне силікатне скло, яке захищає колбу лампи.

5.1.29. Не дозволяється:

проходження повітряних ліній електропередач та зовнішніх електропроводок над горючими покрівлями, навісами, штабелями лісу, складами паливно-мастильних матеріалів, торфу, дров та інших горючих матеріалів;

відкрите прокладання електропроводів і кабелів транзитом через пожежонебезпечні і вибухонебезпечні зони будь-якого класу і ближче 1 м і 5 м від них відповідно, а також у сходових клітках;

експлуатація кабелів і проводів з пошкодженою або такою, що в процесі експлуатації втратила захисні властивості, ізоляцією;

залишення під напругою кабелів та проводів з неізольованими струмопровідними жилами;

застосування саморобних подовжувачів, які не відповідають вимогам ПУЕ, що пред'являються до переносних (пересувних) електропроводок;

застосування для опалення приміщення нестандартного (саморобного) електронагрівального обладнання або ламп розжарювання;

користування пошкодженими розетками, відгалужувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами та іншими електровиробами, а також лампами, скло яких має сліди затемнення або випинання;

підвішування світильників безпосередньо на струмопровідні проводи, обгортання електроламп і світильників папером, тканиною та іншими горючими матеріалами, експлуатація їх зі знятими ковпаками (розсіювачами);

використання електроапаратури та приладів в умовах, що не відповідають вказівкам (рекомендаціям) підприємств-виготовлювачів;

застосування в пожежонебезпечних зонах складських приміщень люмінесцентних світильників з відбивачами і розсіювачами, виготовленими з горючих матеріалів;

використання в пожежонебезпечних зонах світильників з лампами розжарювання без захисного суцільного скла (ковпаків), а також з відбивачами і розсіювачами, виготовленими з горючих матеріалів;

залишення без догляду при виході з приміщення, квартири увімкнених в електромережу нагрівальних приладів, телевізорів, радіоприймачів тощо;

складування горючих матеріалів на відстані 1 м від електроустаткування та під електрощитами;

використання роликів, вимикачів, штепсельних розеток для підвішування одягу й інших предметів; заклеювання ділянок електропроводки папером, горючими тканинами;

застосування для електромереж радіо- та телефонних проводів;

використання побутових електронагрівальних приладів (прасок, чайників, кип'ятильників тощо) без негорючих теплоізоляційних підставок та в місцях (приміщеннях), де їх застосування не передбачено технологічним процесом або заборонено цими Правилами (пункт 5.1.17 розділу 7), іншими нормативними документами чи власником підприємства;

відкрито прокладати в сходових клітках і в об'ємі внутрішніх евакуаційних сходів електропроводи і кабелі, у тому числі в трубах із горючих та важкогорючих матеріалів згідно з ГОСТ 12.1.044-89 "ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения", незалежно від їхнього призначення і напруги;

заклеювати шпалерами відкрито прокладені електропроводи і кабелі.

5.1.30. В усіх, незалежно від призначення, приміщеннях, які після закінчення роботи замикаються і не контролюються черговим персоналом, з усіх електроустановок та електроприладів, а також з мереж їх живлення повинна бути відключена напруга (за винятком чергового освітлення, протипожежних та охоронних установок, а також електроустановок, що за вимогами технології працюють цілодобово).

При цьому в будівлях, крім житлових будинків, усі електроустановки, що працюють цілодобово, повинні бути заживлені самостійними лініями, починаючи від увідного пристрою в будівлю (споруду). Кожна така електроустановка повинна мати свій апарат захисту (запобіжник або автоматичний вимикач). Вимкнення електропостачання повинно виконуватися від одного загального комутаційного апарата (вимикача), до якого є вільний доступ електротехнічному персоналу і який розміщений біля виходу (входу) будівлі.

5.1.31. На кожному об'єкті повинен бути встановлений порядок відключення напруги з електрообладнання, силових та контрольних кабелів на випадок пожежі. При цьому електроживлення систем пожежної автоматики, протипожежного водопостачання та експлуатаційного (аварійного) освітлення має бути невідключеним.

5.1.32. Усе електрообладнання (корпуси електричних машин, трансформаторів, апаратів, світильників, розподільчих щитів, щитів управління, металеві корпуси пересувних та переносних електроприймачів тощо) підлягає зануленню або заземленню відповідно до вимог розділів ПУЕ.

5.1.33. Несправності в електромережах та електроапаратурі, які можуть викликати іскріння, коротке замикання, понаднормований нагрів горючої ізоляції кабелів і проводів, повинні негайно ліквідуватися черговим персоналом. Пошкоджену електромережу потрібно відключати до приведення її в пожежобезпечний стан.

5.1.34. Замір опору ізоляції електричних мереж та електроустановок має проводитися в особливо вологих та жарких приміщеннях, у зовнішніх установках, а також у приміщеннях із хімічно активним середовищем у повному обсязі не рідше 1 разу на рік, в інших випадках - 1 раз на 2 роки, якщо інші терміни не обумовлені правилами технічної експлуатації.

5.1.35. Захист будівель, споруд та зовнішніх установок від прямих попадань блискавки і вторинних її проявів має виконуватися відповідно до вимог РД 34.21.122-87 "Инструкция по устройству молниезащиты зданий и сооружений".

5.1.36. Для підтримання пристроїв захисту від блискавок у справному стані необхідно регулярно проводити ревізію цих пристроїв: для будівель і споруд I та II категорій з захисту від блискавки - щороку, для III категорії - не рідше 1 разу на 3 роки зі складанням акта, в якому вказуються виявлені дефекти. Усі виявлені у пристроях захисту від блискавок пошкодження та дефекти підлягають негайному усуненню.

5.1.37. У приміщеннях категорій А, Б, В за вибухопожежною та пожежною небезпекою має бути забезпечено дотримання вимог електричної іскробезпеки згідно з ГОСТ 12.4.124-83 "ССБТ. Средства защиты от статического электричества. Общие технические требования", ГОСТ 12.1.018-93 "ССБТ. Пожаровзрывобезопасность статического электричества. Общие требования" та Правилами захисту від статичної електрики.

5.1.38. Власник підприємства зобов'язаний забезпечити обслуговування та технічну експлуатацію електроустановок, у тому числі електроустановок слабкого струму. Особа, призначена відповідальною за їх протипожежний стан (головний енергетик, енергетик, інженерно-технічний працівник відповідної кваліфікації), зобов'язана:

організовувати і проводити профілактичні огляди та планово-попереджувальні ремонти електрообладнання і електромереж, а також своєчасне усунення порушень, які можуть призвести до пожежі;

забезпечувати правильність застосування електрообладнання, кабелів, електропроводок залежно від класу пожежо- та вибухонебезпечності зон і умов навколишнього середовища, а також справний стан апаратів захисту від коротких замикань, перевантажень та інших небезпечних режимів робіт;

організовувати навчання та інструктажі чергового персоналу з питань пожежної безпеки під час експлуатації електроустановок.

У разі неможливості технічного обслуговування електроустановок силами персоналу підприємства власником повинен бути укладений договір на планове технічне обслуговування зі спеціалізованою організацією (із кваліфікованими фахівцями).

5.1.39. Електропостачання всіх протипожежних пристроїв (пожежних насосів, вогнезатримуючих клапанів з електроприводом, централізованої системи оповіщення про пожежу, установок охоронно-пожежної сигналізації, пожежогасіння, електрозасувок на протипожежних водопроводах, сигналізаторів вибухонебезпечних концентрацій горючих газів, вибухонебезпечних парів, пилу тощо слід виконувати за першою категорією надійності, крім випадків, обумовлених у нормативних документах.

5.2. Опалення

5.2.1. Перед початком опалювального сезону котельні, теплогенераторні й калориферні установки, печі та інші опалювальні прилади мають бути старанно перевірені й відремонтовані. Несправні опалювальні пристрої не повинні допускатися до експлуатації.

5.2.2. Особи, призначені на підприємствах відповідальними за технічний стан опалювальних установок, зобов'язані організовувати постійний контроль за правильністю їх утримання та експлуатації, своєчасний і якісний ремонт.

Опалювальні установки повинні відповідати протипожежним вимогам стандартів, будівельних норм та інших нормативних актів.

5.2.3. Опалення печей на підприємствах повинно проводитися спеціально уповноваженими особами, які пройшли протипожежний інструктаж.

Режим, час та тривалість топлення печей встановлюються розпорядженням керівника підприємства з урахуванням місцевих умов.

5.2.4. Топлення печей у будівлях та спорудах, за винятком житлових будинків, дач тощо, повинне припинятися не менше як за дві години до закінчення роботи, а в лікарнях та на інших об'єктах з цілодобовим перебуванням людей - за дві години до сну.

5.2.5. Повітрянагрівальні й опалювальні прилади повинні розміщуватися так, щоб до них був забезпечений вільний доступ для огляду й очищення.

Очищення димоходів та печей від сажі потрібно проводити перед початком, а також протягом усього опалювального сезону, а саме:

опалювальних печей періодичної дії на твердому та рідкому паливі - не рідше одного разу

на три місяці;

печей та осередків вогню безперервної дії - не рідше одного разу на два місяці;

кухонних плит та кип'ятильників - один раз на місяць.

На підприємствах результати очищення димоходів та печей повинні фіксуватися в журналі.

5.2.6. Печі та інші опалювальні прилади повинні мати протипожежні розділки (відступки) від горючих конструкцій, що відповідають вимогам будівельних норм.

Підлога з горючих матеріалів повинна захищатися під топковими дверцятами (топковим отвором) металевим листом розміром 0,7 x 0,5 м, що розташовується своїм довгим боком уздовж печі.

5.2.7. Відстань від печей до товарів, стелажів, шаф та іншого обладнання повинна бути не менше 0,7 м, а від топкових отворів - не менше 1,25 м.

5.2.8. На горищах усі димові труби і стіни, в яких проходять димові канали, повинні бути відштукатурені та побілені.

5.2.9. Димові труби будівель з покрівлями з горючих матеріалів повинні бути обладнані надійними іскрогасниками.

5.2.10. Золю і шлак, які вигрібають з топки, необхідно заливати водою та виносити в місця, спеціально для цього відведені. Не дозволяється висипати їх поблизу будівель.

5.2.11. Улаштування тимчасових печей у приміщеннях, як правило, не дозволяється.

Як виняток, коли є потреба в установці тимчасових металевих та інших нетепломістких печей у приміщеннях гуртожитків, адміністративних, громадських та допоміжних будинках підприємств, а також у житлових будинках та дачних домішках, на будівельних майданчиках, повинні виконуватися вказівки підприємств-виготовлювачів цих приладів, а також вимоги норм, які пред'являються до відповідних систем постійного опалення. Крім того, слід дотримуватися таких вимог пожежної безпеки:

висота ніжок металевих печей без футерівки повинна бути не менше 0,2 м. Підлогу з горючих матеріалів під печами необхідно ізолювати одним рядом цеглин, покладених пліском на глиняному розчині, або негорючим теплоізолювальним матеріалом завтовшки не менше 0,12 м з обшивкою зверху покрівельною сталлю;

металеві печі треба встановлювати на відстані не менше 1 м від конструкцій з матеріалів груп горючості Г3, Г4 та не менше 0,7 м - від конструкцій з матеріалів груп горючості Г1, Г2;

у разі встановлення металевих печей без ніжок, а також тимчасових цегельних печей на дерев'яній підлозі основа під піччю повинна бути зроблена з чотирьох рядів цегли, покладеної пліском на глиняному розчині, при цьому два нижніх ряди кладки дозволяється робити з шанцями (порожнявими);

металеві труби, що прокладаються під стелею або паралельно до стін та перегородок з матеріалів груп горючості Г3, Г4, повинні бути від них на відстані не менше ніж 0,7 м - без ізоляції на трубі; не менше ніж 0,25 м - з ізоляцією, яка не допускає підвищення температури на її зовнішній поверхні понад 90° С;

металеві димові труби допускається прокладати через перекриття з горючих матеріалів за умови влаштування перегородки з негорючих матеріалів розміром не менше 0,51 м. У разі виведення металевої димової труби через вікно (коли відсутнє риштування) в нього треба

вставляти лист покрівельного заліза, який замінює переділку, розміром не менше трьох діаметрів димової труби. Кінець труби слід виводити за стіну будинку не менше ніж на 0,7 м та закінчувати спрямованим угору патрубком заввишки не менше 0,5 м. Патрубок, який виводиться з вікна верхнього поверху, повинен підніматися вище карниза на 1 м. На патрубку треба встановлювати зонти для відведення атмосферних опадів.

5.2.12. Під час експлуатації пічного опалення не допускається:

- залишати печі, які топляться, без догляду або доручати нагляд за ними малолітнім дітям;
- користуватися печами й осередками вогню, які мають тріщини;
- розміщати паливо й інші горючі речовини і матеріали безпосередньо перед топковим отвором;
- зберігати незагашені вуглини та золу в металевому посуді, встановленому на дерев'яній підлозі або горючій підставці;
- сушити й складати на печах одяг, дрова, інші горючі предмети та матеріали;
- застосовувати для розпалювання печей ЛЗР та ГР; топити вугіллям, коксом і газом печі, не пристосовані для цієї мети;
- використовувати для топлення дрова, довжина яких перевищує розміри топливника; здійснювати топлення печей з відкритими дверцятами топливника;
- використовувати вентиляційні та газові канали як димоходи;
- прокладати димоходи (борови) опалювальних печей поверхнею горючих основ;
- здійснювати топлення печей під час проведення у приміщеннях масових заходів;
- закріплювати на димових трубах антени телевізорів, радіоприймачів тощо;
- зберігати у приміщенні запас палива, який перевищує добову потребу;
- використовувати для димових труб азбестоцементні й металеві труби, влаштовувати глиноплетені та дерев'яні димоходи.

5.2.13. Застосування пічного опалення у приміщеннях категорій за вибухопожежною та пожежною небезпекою А, Б, В не дозволяється.

5.2.14. У приміщеннях складів категорій А, Б і В за вибухопожежною та пожежною небезпекою, у коморах та в місцях, відведених для складування горючих матеріалів, у приміщеннях для наповнення і зберігання балонів зі стисненими та скрапленими газами опалювальні прилади потрібно обгороджувати екранами з негорючих матеріалів, які встановлюються на відстані не менше 0,1 м від приладів опалення.

5.2.15. Опалювальні прилади систем водяного та парового опалення у приміщеннях категорій А, Б, В та із сильним виділенням пилу для забезпечення їх очищення повинні мати гладкі поверхні.

5.2.16. Біля кожної форсунки котельної або теплогенеруючої установки, яка працює на рідкому паливі, повинен бути встановлений піддон з піском, а на паливопроводі - не менше двох вентилів (по одному біля топки та біля резервуара з паливом).

5.2.17. Паливо повинно зберігатися у спеціально пристосованих для цього приміщеннях або на спеціально виділених майданчиках (у резервуарах) з урахуванням вимог будівельних норм.

5.2.18. У котельних приміщеннях допускається встановлення витратних баків закритого типу для рідкого палива:

у вбудованих котельнях - об'ємом не більше 1 м³ (для мазуту);

в окремо розташованих котельнях - об'ємом не більше 5 м³ (для мазуту) або 1 м³ (для легкого нафтового палива).

При встановленні зазначених баків слід керуватися вимогами будівельних норм проектування котелень та складів нафти і нафтопродуктів.

5.2.19. У приміщенні котелень та інших тепловиробляючих установок підприємств і населених пунктів забороняється:

допускати до роботи осіб, які не пройшли спеціального навчання та протипожежного інструктажу, не отримали відповідних кваліфікаційних посвідчень, а також залишати без догляду працюючі котли і нагрівники;

експлуатувати установки у разі підтікання рідкого палива або витікання газу із системи паливоподачі;

розпалювати установки без їх попередньої продувки; подавати паливо, коли форсунки або газові пальники згасли;

працювати при зіпсованих або відключених приладах контролю й регулювання, а також за їх відсутності;

сушити спецодяг, взуття, інші матеріали на котлах та паропроводах.

5.2.20. Вбудовані котельні на рідкому паливі, незалежно від продуктивності котлів, повинні бути обладнані автоматичними установками пожежогасіння.

5.3. Вентиляція і кондиціонування

5.3.1. Системи вентиляції і кондиціонування повітря повинні відповідати протипожежним вимогам будівельних норм.

5.3.2. Залежно від умов виробництва на об'єктах повинні бути встановлені терміни проведення профілактичних оглядів та очищення повітроводів, фільтрів, вогнезатримуючих клапанів, іншого обладнання вентиляційних систем, а також визначений порядок відключення вентиляційних систем і дій обслуговуючого персоналу у разі виникнення пожежі або аварії.

Особа, призначена відповідальною за технічний стан та справність вентиляційних систем, зобов'язана забезпечити додержання вимог пожежної безпеки під час їх експлуатації.

5.3.3. Не допускається робота технологічного обладнання у вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщеннях у разі несправних або відключених гідрофільтрів, сухих фільтрів, пиловідсмоктуючих, пиловловлюючих і інших пристроїв систем вентиляції.

У тамбур-шлюзах при приміщеннях категорій А і Б, в яких виділяються вибухонебезпечні пари, гази та пил, слід постійно (на весь період роботи, зберігання товарів, речовин) забезпечувати необхідний підпір повітря.

Вентиляційне обладнання, що забезпечує підпір повітря в тамбур-шлюзи при приміщеннях категорій А і Б, має розміщуватися в приміщеннях для вентиляційного обладнання (у венткамері), відокремлених від сусідніх приміщень і коридорів протипожежними стінами з межею вогнестійкості 0,75 години.

5.3.4. Повітря, яке містить горючий пил або горючі відходи, повинно очищуватися до надходження у вентилятор. Для цього перед ним слід встановлювати каменевловлювачі, а для вилучення металевих предметів - магнітні вловлювачі.

5.3.5. Повітроводи, якими переміщуються вибухопожежонебезпечні гази, пари і пил, не допускається розміщати в підвальних приміщеннях та в каналах під підлогою.

Усередині повітроводів та на їх стінках не дозволяється розміщати газопроводи і трубопроводи з горючими речовинами, кабелі, електропроводку й каналізаційні трубопроводи; не дозволяється також перетинання повітроводів цими комунікаціями.

Матеріали, з яких виготовляються повітроводи, мають відповідати вимогам будівельних норм. Виготовлення повітроводів із азбестоцементних матеріалів забороняється.

5.3.6. Усі металеві повітроводи, трубопроводи, фільтри та інше обладнання витяжних установок, що транспортують горючі та вибухонебезпечні речовини, повинні бути заземлені та захищені від статичної електрики.

5.3.7. Вентиляційні камери, циклони, фільтри, повітроводи повинні регулярно очищатися від горючого пилу, відходів виробництва, жирових відкладень пожежобезпечними засобами. Перевірка й очищення вентиляційного обладнання повинні проводитися за графіком, затвердженим адміністрацією об'єкта. Результати огляду обов'язково заносяться до спеціального журналу.

5.3.8. Для відвернення засмічування території підприємства горючими відходами бункери під циклонами повинні мати суцільну огорожу з негорючого матеріалу з воротами, які зачиняються. В інструкції щодо заходів пожежної безпеки підприємства необхідно визначити максимально допустиму кількість відходів у бункерах, порядок та періодичність їх очищення.

5.3.9. Витяжні повітроводи, якими транспортуються горючі та вибухонебезпечні речовини (пил, волокна тощо), повинні мати пристрої для очищення (люки, розбірні з'єднання тощо).

При встановленні вибухозахищених вентиляторів поза приміщеннями для них слід влаштувати спеціальне укриття з негорючих матеріалів, як правило, у вигляді металевих навісів і сітчастого огородження, що замикається на замок.

5.3.10. Вогнезатримні пристрої, магнітні вловлювачі у вентиляційних повітроводах, пристрої блокування вентиляційних систем з пожежною сигналізацією та системами пожежогасіння, а також автоматичні пристрої відключення вентиляції у разі пожежі повинні перевірятися у встановлені адміністрацією підприємства терміни, але не рідше одного разу на півроку, та утримуватися у справному робочому стані.

5.3.11. Під час експлуатації вентиляційних систем забороняється:

відключати або знімати вогнезатримні пристрої;

випалювати накопичені в повітроводах, зонтах жирові відкладення та інші горючі речовини;

закривати витяжні канали, отвори й решітки;

залишати двері вентиляційних камер відчиненими, зберігати в камерах різні матеріали, устаткування тощо;

використовувати припливно-витяжні повітроводи й канали для відведення газів від приладів опалення, газових колонок, кип'ятильників та інших нагрівальних приладів;

складувати впритул (на відстані менше 0,5 м) до повітроводів і устаткування горючі матеріали або негорючі матеріали в горючій упаковці;

видаляти за допомогою тієї самої системи відсосів різні гази, пар, пил та інші речовини, котрі при змішуванні можуть викликати спалахи, горіння або вибух;

експлуатувати переповнені циклони.

5.3.12. Не дозволяється:

розміщення холодильних установок систем кондиціонування повітря в житлових будинках, будинках лікувально-профілактичних закладів, інтернатах для людей похилого віку та інвалідів, дитячих закладах і готелях;

розміщення холодильних установок компресійного типу з місткістю масла у будь-якій з холодильних машин 250 кг і більше над або під приміщеннями з масовим постійним або тимчасовим перебуванням людей.

Застосування аміачних холодильних установок дозволяється тільки для холодопостачання систем кондиціонування повітря виробничих приміщень; у такому разі установки потрібно розміщувати в окремих будівлях, прибудовах або в окремих приміщеннях одноповерхових виробничих будівель.

5.3.13. Під час експлуатації калориферів необхідно дотримуватися таких вимог:

відстань між калориферами і конструкціями з горючих та важкогорючих матеріалів має бути не менше 1,5 м за наявності вогневого або електричного підігріву і не менше 0,1 м, коли теплоносієм є вода або пара;

тримати постійно справними контрольно-вимірвальні прилади;

не допускати виникнення зазорів між калориферами, а також між калориферними і будівельними конструкціями камер, а виявлені зазори зашпаровувати негорючими матеріалами;

систематично проводити пневматичним або гідравлічним способом очищення калориферів від забруднень;

стежити за тим, щоб транзитні канали, якими подається нагріте в калорифері повітря, не мали отворів, крім каналів, призначених для подавання повітря у приміщення.

5.3.14. Монтаж, підключення, прокладання мереж, улаштування електричного захисту на лініях, які живлять побутові кондиціонери, повинні проводитися відповідно до вимог Інструкції з експлуатації кондиціонерів.

5.3.15. Лінії живлення до кожного побутового кондиціонера групи необхідно забезпечувати автономним пристроєм електричного захисту незалежно від наявності захисту на загальній лінії, яка живить групу кондиціонерів.

5.3.16. Переріз електропроводів, які живлять одинично встановлені побутові кондиціонери, повинен відповідати допустимій щільності струму, яка визначається паспортом на виріб.

5.3.17. Зовнішній простір та стіни будинків навколо кондиціонерів мають бути розчищені від гілок дерев, витких рослин та інших предметів і конструкцій із горючих матеріалів у радіусі не менше 1,5 м.

5.3.18. У разі масового встановлення кондиціонерів у багатоповерхових будинках апарати повинні бути зверху захищені негорючими козирками, при цьому краї козирків мають

виступати за зовнішні габарити кондиціонера не менш ніж на 0,15 м.

5.3.19. Під час експлуатації побутових кондиціонерів забороняється:

при встановленні кондиціонера у віконному отворі використовувати як опорні конструкції горючі елементи конструкцій рам замість монтажних кріплень заводського виготовлення або інших металевих конструкцій;

кустарно переробляти кондиціонери з метою зміни їх функціонального призначення;

замінювати наявні триполюсні штепсельні роз'єднувачі на двополюсні;

установлювати кондиціонери у внутрішніх протипожежних перегородках та стінах;

установлювати у виробничих приміщеннях категорій А і Б.

5.4. Каналізація

5.4.1. Скидання (зливання) стоків, які містять ЛЗР та ГР, речовин, що у взаємодії з водою виділяють вибухопожежонебезпечні гази (карбід кальцію, негашене вапно тощо), у каналізаційну мережу не дозволяється, навіть в аварійних ситуаціях.

5.4.2. Каналізація для відведення промислових стоків на всій своїй довжині повинна бути закритою і виконаною з негорючого матеріалу.

5.4.3. Для відвернення розповсюдження вогню під час пожежі мережа промислової каналізації повинна бути обладнана гідравлічними затворами. Гідрозатвори необхідно встановлювати на випусках стоків з виробничих приміщень, від майданчиків із технологічними установками, апаратами, резервуарами, зливоналивними естакадами тощо, в яких застосовуються легкозаймисті, горючі та вибухонебезпечні речовини. Шар води, який утворює гідрозатор, повинен бути не менше 0,25 м.

5.4.4. Для відведення легких парів і газів каналізацію, підземну трасу необхідно обладнати вентиляційними стояками. Витяжні вентиляційні стояки встановлюються одразу за гідрозатворами на випуску забруднених стоків, виводяться вище покрівлі виробничої будівлі не менш ніж на 0,7 м і закінчуються обрізом труби.

5.4.5. Каналізаційні мережі та гідрозатвори необхідно періодично оглядати й очищати. Кришки оглядових колодязів каналізації повинні бути постійно закритими, а на складах ЛЗР та ГР мати пофарбування, яке вирізняється, та покажчики їх місцезнаходження.

Кришки каналізаційних колодязів на мережах і спорудах стічних вод із наявністю ЛЗР, ГР і вибухонебезпечних речовин мають виконуватися з негорючих матеріалів, що не утворюють іскор під час ударів.

Каналізаційні споруди мають обладнуватися вентиляцією відповідно до будівельних норм, а викид повітря з вентиляційних стояків повинен відбуватися на висоті не менш як 2 м від землі.

5.4.6. Не дозволяється:

експлуатувати виробничу каналізацію з несправними або неправильно виконаними гідрозатворами;

об'єднувати потоки різних стічних вод, які спроможні в разі змішування утворювати й виділяти вибухонебезпечні суміші;

з'єднувати витяжну частину каналізаційних стояків із вентиляційними системами та димоходами;

використовувати для освітлення гідрозатворів і колодязів ліхтарі, факели та інші види відкритого вогню;

застосовувати каналізаційні труби з горючих та важкогорючих матеріалів при їх відкритому прокладанні в об'ємі сходових кліток і через міжповерхові перекриття.

5.5. Газове обладнання

5.5.1. Газові плити у приміщеннях слід установлювати, як правило, біля стін (перегородок) з негорючих матеріалів на відстані не менше 0,06 м від них. У разі встановлення газових плит біля стін (перегородок) з горючих матеріалів, стіни (перегородки) необхідно ізолювати негорючими матеріалами: штукатуркою, покрівельною сталлю поверхнею негорючого теплоізоляційного матеріалу не менше 3 мм завтовшки тощо. Ізоляція повинна виступати за габарити плити не менше ніж на 0,1 м з кожного боку і не менше 0,8 м зверху. Відстань від плити до ізольованих негорючими матеріалами стін (перегородок) повинна бути не менше 0,07 м.

Відстань між плитою та неізольованою стіною (перегородкою) з горючих матеріалів повинна бути не менше 1 м.

5.5.2. Установлення газових проточних водонагрівників потрібно передбачати на стінах (перегородках) з негорючих матеріалів.

Дозволяється встановлювати проточні водонагрівники на обштукатурених чи ізольованих негорючими матеріалами стінах (перегородках) на відстані не менше 0,03 м від них.

Ізоляція повинна виступати за габарити корпусу водонагрівників не менше ніж на 0,1 м.

5.5.3. Розміщення газових опалювальних котлів, опалювальних апаратів, ємнісних газових водонагрівників, газобалонних установок має відповідати протипожежним вимогам будівельних норм щодо газопостачання згідно з ДБН В.2.5-20-2001 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі і споруди. Газопостачання" та Правилами безпеки систем газопостачання України.

5.5.4. Меблі та інші вироби (предмети) з горючих матеріалів слід установлювати не ближче 0,2 м від газових приладів.

5.5.5. Застосовувати вогонь для виявлення витoku газу з газопроводів, а також користуватися газовими пальниками й приладами в разі несправності їх чи несправності газопроводів та арматури забороняється.

5.5.6. Виявивши у приміщенні запах газу, слід негайно припинити його подавання, викликати аварійну газову службу і провітрити приміщення. До усунення несправності у приміщенні забороняється запалювати сірники, палити, застосовувати відкритий вогонь, вмикати та вимикати електроприлади.

5.5.7. Улаштування дахових котелень на природному газі має відповідати Рекомендаціям з проектування дахових, вбудованих і прибудованих котельних установок та установлення побутових теплогенераторів, працюючих на природному газі, затвердженим наказом Державного комітету України у справах містобудування та архітектури від 20.09.94 N 35.

5.6. Теплові мережі

5.6.1. Коли теплові мережі прокладаються над землею, застосування горючих теплоізоляційних матеріалів не допускається, за винятком трубопроводів, прокладених поза підприємствами та населеними пунктами. В останньому випадку повинні влаштовуватися вставки завдовжки 5 м з негорючих матеріалів не менше ніж на кожні 100 м довжини трубопроводу.

5.6.2. Трубопроводи теплових мереж у місцях перетинання перекриттів, внутрішніх стін та перегородок необхідно прокладати в гільзах з негорючих матеріалів.

5.6.3. У місцях перетинання трубопроводами з теплоносієм металевих обгороджуваних конструкцій з горючими полімерними утеплювачами в радіусі 0,1 м повинна передбачатися теплова ізоляція з негорючих матеріалів.

5.6.4. Гарячі поверхні мереж, розташованих у приміщеннях, в яких вони можуть створити небезпеку спалахування газів, парів, аерозолів або пилу, треба ізолювати таким чином, щоб температура на поверхні теплоізолюваної конструкції була не менше ніж на 20 % нижче температури самоспалахування речовин.

5.6.5. Теплоізоляція повинна виконуватися з матеріалів, що виключають виділення вибухопожежонебезпечних речовин у кількостях, які перевищують граничнодопустимі концентрації, і відповідати вимогам будівельних норм.

5.6.6. Не допускається:

прокладання трубопроводів теплових мереж у каналах та тунелях разом із газопроводами скрапленого газу, киснепроводами, трубопроводами з легкозаймистими речовинами;

застосування теплоізоляції з матеріалів груп горючості Г2, Г3, Г4 для захисту теплових мереж, розміщених у приміщеннях категорій А, Б, В, у технічних підвальных поверхнях та підвалах з виходами через загальні сходові клітки;

експлуатація теплових мереж із пошкодженою і просоченою нафтопродуктами теплоізоляцією.

5.7. Сміттєвидалення

5.7.1. Ствол сміттєпроводу повинен виконуватися з негорючого матеріалу, а кришки клапанів на поверхнях - негорючими з ущільненнями в місцях прилягання до сміттєприймальників.

Стволи сміттєпроводів, що забилися, повинні негайно очищатися.

5.7.2. Сміттєзбірна камера, вбудована в будівлю, повинна мати самостійний вихід назовні, бути відокремленою від сусідніх приміщень і від входу до будівлі протипожежними перегородками 1-го типу (без отворів) і протипожежним перекриттям 2-го типу.

5.7.3. Сміттєзбірні камери повинні регулярно очищатися від сміття та горючих відходів, які треба збирати на спеціально виділених майданчиках у контейнери або ящики з негорючих матеріалів.

Двері сміттєзбірних камер повинні втримуватися замкненими на замок.

5.8. Ліфти та підйомники

5.8.1. У будівлях з незадимлюваними сходовими клітками ліфтові шахти треба забезпечувати підпором повітря, а виходи з ліфтів здійснювати через ліфтові холи, які відокремлюються від суміжних приміщень і коридорів перегородками та дверима, що самозачиняються, з ущільненнями у притворах, відповідно до вимог чинних будівельних норм.

5.8.2. Ліфти та підйомники не допускається використовувати з метою евакуації (за винятком спеціальних пожежних ліфтів).

У разі пожежі ліфти й підйомники повинні опускатись на перший поверх, відкриватись та вимикатись.

5.8.3. Порядок використання спеціальних ліфтів, призначених для перевезення пожежних підрозділів, повинен бути регламентований інструкцією, затвердженою керівником підприємства та погодженою з місцевими органами державного пожежного нагляду.

5.8.4. Установлювати всередині ліфтових кабін будь-які додаткові електротехнічні пристрої (електророзетки, електродзвінки тощо), не передбачені технічними умовами на ці ліфтові кабінки, не допускається.

6. Вимоги до утримання технічних засобів протипожежного захисту

6.1. Установки пожежної сигналізації та пожежогасіння

6.1.1. Утримання в працездатному стані установок пожежної сигналізації (далі - УПС) та автоматичних установок пожежогасіння (далі - АУП) повинно забезпечуватися такими заходами:

проведенням технічного обслуговування з метою збереження показників безвідмовної роботи на період терміну служби;

матеріально-технічним (ресурсним) забезпеченням з метою безумовного виконання функціонального призначення в усіх режимах експлуатації, підтриманням і своєчасним відновленням працездатності;

опрацюванням необхідної експлуатаційної документації для обслуговуючого й чергового персоналу.

6.1.2. Будівлі, приміщення та споруди повинні обладнуватися зазначеними установками відповідно до чинних нормативно-правових актів, які в установленому порядку узгоджені з органами державного пожежного нагляду.

Апаратура й обладнання, що входять до складу установок, повинні відповідати чинним стандартам, технічним умовам, документації заводів-виробників, мати сертифікат якості і бути без дефектів.

6.1.3. Всі установки мають бути справними і утримуватися в постійній готовності для виконання завдань, що стоять перед ними. Несправності, які впливають на їх працездатність, повинні усуватися негайно, інші несправності усуваються в передбачені регламентом терміни, при цьому необхідно робити записи у відповідних журналах. Організації, що здійснюють технічне обслуговування установок, є відповідальними у випадку, якщо установки не спрацювали і не виконали свого призначення з вини цієї організації.

Організації, які здійснюють технічне обслуговування, монтаж та наладку установок, повинні мати ліцензію на право виконання цих робіт.

6.1.4. Регламентні роботи з технічного обслуговування (далі - ТО) та планово-попереджувального ремонту (далі - ППР) повинні визначатися на кожний вид установок і виконуватися відповідно до плану-графіка, котрий опрацьовується на підставі вимог технічної документації заводів-виробників щодо змісту і термінів виконання робіт. Цим планом-графіком слід передбачати і матеріально-технічне (ресурсне) забезпечення робіт. ТО та ППР повинні виконуватися спеціалізованою організацією або спеціально навченими людьми з числа персоналу підприємства (з урахуванням пункту 2.10 цих Правил).

6.1.5. На період проведення робіт з ТО чи ППР, для яких передбачається відключення установок, адміністрація підприємства зобов'язана вжити необхідних заходів щодо забезпечення пожежної безпеки приміщень, що захищаються, та технологічного устаткування, повідомивши про це пожежну охорону об'єкта (ДПД), якщо вона є.

6.1.6. Шлейфи пожежної сигналізації, лінії керування та зв'язку повинні постійно контролюватися на режим "Готовність" та піддаватися періодичним випробуванням на режим "Тривога" та "Установка спрацювала" згідно з планом-графіком.

6.1.7. У приміщенні диспетчерського пункту (пожежного поста) та інших місцях розміщення приладів сигналізації та вузлів керування має бути вивішена інструкція про порядок дій чергового (оперативного) персоналу на випадок появи сигналів про пожежу або про несправність в УПС або АУП. Диспетчерський пункт (пожежний пост) повинен бути обладнаний телефонним зв'язком, укомплектований електричним ліхтарем та мати природне та аварійне освітлення.

6.1.8. Диспетчерські пункти (пожежні пости), операторські технологічних цехів і станції пожежогасіння повинні бути забезпечені схемою пожежної сигналізації та (або) установок пожежогасіння, а також інструктивними матеріалами про керування установкою (системою) пожежогасіння та про дії щодо оповіщення про аварію і (або) пожежу.

6.1.9. На пультах керування диспетчерських пунктів (пожежних постів), на блоках пожежної автоматики, біля кожного вузла керування і розподільчого пристрою систем пожежогасіння повинні бути вивішені (установлені) таблички із зазначенням захищуваних приміщень або технологічного устаткування.

В установках водяного і пінного пожежогасіння на вузлах управління слід також вивішувати функціональні схеми обв'язки, на табличках указувати типи та кількість зрошувачів у секції, а засувки й крани нумерувати відповідно до схеми обв'язки. Функціональні схеми обв'язки повинні вивішуватися і в насосних АУП.

6.1.10. На об'єкті повинна вестись експлуатаційна документація, в якій необхідно реєструвати:

зміст, терміни та виконавців (юридичних і фізичних осіб) проведення ТО та ППР;

дату і обставини санкціонованих та помилкових спрацювань УПС та АУП, дату виходу з ладу автоматичних засобів та час усунення недоліків;

дату й результати контрольних перевірок і періодичних випробувань УПС та АУП.

На об'єкті також має бути така документація:

проектна документація та виконавчі креслення на установку;

акт приймання і здавання установки в експлуатацію;

паспорти на устаткування та прилади;

інструкція з експлуатації установки і посадові інструкції.

6.1.11. Для якісної експлуатації УПС та АУП на об'єкті наказом або розпорядженням адміністрації повинні бути призначені:

особа, відповідальна за експлуатацію УПС та АУП;

оперативний (черговий) персонал для контролю за працездатним станом УПС та АУП (оперативний персонал - для щоденного контролю; черговий персонал - для цілодобового). Функції оперативного (чергового) персоналу можуть суміщатися.

6.1.12. Особа, відповідальна за експлуатацію установки, зобов'язана забезпечити:

виконання вимог правил утримання установок пожежної сигналізації і пожежогасіння;

утримання УПС та АУП у працездатному стані шляхом своєчасного проведення ТО та

ППР;

навчання оперативного (чергового) персоналу, а також інструктаж осіб, які працюють у захищуваних приміщеннях;

розробку необхідної експлуатаційної документації та контроль за систематичним її веденням;

інформування адміністрації об'єкта про всі випадки відмов та спрацювань установок;

своєчасне пред'явлення рекламаций:

а) заводам-виробникам - у разі поставки некомплектних або неякісних приладів та устаткування;

б) монтажним організаціям - у разі виявлення неякісного монтажу або відхилень від проектної документації, не узгоджених із розробником проекту чи органами нагляду;

в) спеціальним обслуговуючим організаціям - за неякісне і несвоєчасне технічне обслуговування та ремонт установок.

6.1.13. Оперативний (черговий) персонал повинен знати:

назву та місцезнаходження захищуваних приміщень;

порядок виклику пожежної охорони у разі одержання сигналу тривоги та взаємодії з пожежними підрозділами під час ліквідації пожежі та її наслідків;

порядок визначення працездатності установки в період експлуатації;

порядок ведення експлуатаційної документації.

6.1.14. Запас зрошувачів і пожежних сповіщувачів на об'єкті повинен становити не менше 10 % від кількості змонтованих.

6.1.15. Комплекс охоронно-пожежної сигналізації (далі - КОПС) повинен забезпечувати відокремлену видачу сигналів від пожежних сповіщувачів та охоронних датчиків.

6.1.16. Апаратура УПС та КОПС повинна встановлюватися в місцях, недоступних для сторонніх осіб, і бути опломбована.

6.1.17. Пожежні сповіщувачі (далі - ПС) слід встановлювати відповідно до вимог чинних нормативно-технічних документів і технічної документації заводів-виробників. Сповіщувачі повинні бути захищені від механічних пошкоджень та несанкціонованих спрацювань. Заходи захисту не повинні впливати на їх працездатність.

Ручні пожежні сповіщувачі можуть встановлюватися як окремо, так і разом з автоматичними пожежними сповіщувачами.

6.1.18. Пожежні сповіщувачі повинні функціонувати цілодобово і постійно утримуватися в чистоті.

До них має бути забезпечений вільний доступ. Відстань від складованих матеріалів і обладнання до сповіщувачів повинна бути не менше 0,6 м.

6.1.19. Не допускається встановлювати замість несправних сповіщувачів сповіщувачі іншого типу або принципу дії, а також замикати шлейф сигналізації за відсутності сповіщувача у місці його встановлення.

6.1.20. У разі ремонту або несправності ручного ПС поруч має бути вивішена табличка з

відповідним написом.

6.1.21. Прокладання шлейфів та з'єднувальних ліній УПС та КОПС повинно здійснюватися відповідно до вимог нормативно-технічної документації.

6.1.22. У разі введення в експлуатацію УПС або КОПС ємкість приймально-контрольного приладу та станції повинна забезпечувати захист необхідної кількості зон (приміщень) об'єкта і мати не менше 10 % вільного запасу резервних (незадіяних) шлейфів.

6.1.23. Клемні коробки приладів повинні бути закриті захисними кришками і опломбовані, а корпуси приладів - заземлені.

6.1.24. Місце підключення приладів та КОПС до абонентської телефонної лінії повинно бути обмежене для доступу сторонніх осіб.

6.1.25. Приміщення з установленими в ньому приймально-контрольними приладами та станціями має бути сухим і добре вентильованим, а також обладнаним аварійним освітленням, мати достатній рівень природного та штучного освітлення.

6.1.26. Електроживлення УПС, КОПС та АУП має здійснюватися згідно з вимогами будівельних норм і ПУЕ та ДНАОП 0.00-1.32-01.

У разі використання, як джерела резервного живлення, акумуляторної батареї, її ємність повинна забезпечувати роботу систем сигналізації протягом однієї доби в режимі чергування і не менше трьох годин - у режимі "Тривога".

6.1.27. Розміщення світлових і звукових сигнальних пристроїв тривоги повинно здійснюватися відповідно до вимог чинних нормативно-технічних документів.

6.1.28. Приймально-контрольні прилади і станції УПС та КОПС треба встановлювати у приміщеннях з цілодобовим чергуванням персоналу. В обґрунтованих випадках допускається встановлення приймально-контрольних приладів у приміщеннях без чергового персоналу за умови забезпечення передання оповіщень про пожежу (несправності) на пожежний пост або в інше приміщення з постійним цілодобовим перебуванням людей і забезпечення контролю каналів зв'язку. У цьому разі мають бути передбачені заходи, які перешкоджають доступові сторонніх осіб до приймально-контрольних приладів.

За наявності технічної можливості сигнали від приймально-контрольних приладів УПС та АУП слід виводити на пульти централізованого спостереження пожежної охорони.

6.1.29. Автоматичні установки пожежогасіння, змонтовані та введені в експлуатацію, повинні відповідати проектній документації та вимогам нормативно-технічних документів.

Унесення будь-яких змін у конструкцію установки, перекомпонування захищуваних приміщень та інші переобладнання допускається здійснювати за згодою з проектною організацією з інформуванням про це органів державного пожежного нагляду.

6.1.30. Переведення установок з автоматичного пуску на ручний не допускається, за винятком випадків, обумовлених у нормативних документах.

Пристрої ручного пуску АУП повинні бути опломбовані, захищені від несанкціонованого приведення в дію та механічних пошкоджень і встановлюватися поза можливою зоною горіння в доступному місці. Для визначення їх місцезнаходження повинні застосовуватися вказівні знаки, розміщені як у середині, так і поза приміщенням.

6.1.31. Елементи та вузли АУП мають бути пофарбовані відповідно до вимог чинних

стандартів.

6.1.32. Зрошувачі й насадки повинні постійно утримуватися в чистоті, під час проведення ремонтних робіт бути захищеними від потрапляння на них фарби, побілки тощо. У місцях, де є небезпека механічного пошкодження, їх необхідно захищати надійними огорожами, які не впливають на поширення тепла (для спринклерних зрошувачів) і не змінюють карту зрошування. Не допускається встановлювати замість тих, що спрацювали, та несправних зрошувачів пробки й заглушки.

6.1.33. Забороняється:

використовувати трубопроводи АУП для підвішування або кріплення будь-якого устаткування;

приєднувати виробниче устаткування та санітарні прилади до трубопроводів живлення АУП;

установлювати запірну арматуру та фланцеві з'єднання на трубопроводах живлення та розподільчих трубопроводах.

6.1.34. Вузли керування систем водяного та пінного пожежогасіння повинні бути розташовані у приміщеннях з мінімальною температурою повітря впродовж року не менше +4° С.

6.1.35. Приміщення, де розташовані вузли керування, насосні станції, станції пожежогасіння, повинні мати аварійне освітлення і бути постійно замкненими.

Приміщення станцій пожежогасіння, насосних станцій слід забезпечити телефонним зв'язком із диспетчерським пунктом (пожежним постом). Ключі від приміщень повинні бути в обслуговуючого і оперативного (чергового) персоналу. Біля входу в приміщення має висіти табло з написом: "Станція (вузол керування) пожежогасіння".

Необхідно проводити щотижневі випробування насосів автоматичних систем пожежогасіння, про що робити записи в журналі.

6.1.36. Підлягають дозарядці (перезарядці) посудини та балони установок пожежогасіння, маса вогнегасної речовини або тиск середовища в яких знизилися відносно значень, установлених експлуатаційною документацією, на 10 % і більше.

Посудини та балони АУП треба захищати від потрапляння на них прямих сонячних променів та безпосереднього впливу опалювальних або нагрівальних приладів.

6.1.37. Приміщення, захищені установками об'ємного пожежогасіння, повинні бути обладнані самозачинними дверима.

6.1.38. Автоматичні установки об'ємного пожежогасіння, котрі мають електричну частину і призначені для захисту приміщень з перебуванням у них людей, повинні мати:

звукову й світлову сигналізацію, яка сповіщає про подавання у ці приміщення вогнегасної речовини;

пристрої переключення автоматичного пуску на ручний з видаванням відповідного сигналу у приміщення чергового персоналу;

пристрої затримання випуску вогнегасної речовини у захищуваний об'єм.

Усередині захищеного приміщення повинен видаватися світловий сигнал у вигляді напису на світлових табло "Газ - виходь!" ("Піна - виходь!" тощо) та звуковий сигнал оповіщення. Біля входу до захищеного приміщення повинен встановлюватися світловий

сигнал "Газ - не заходити!" ("Піна - не заходити!" тощо), а в приміщенні чергового персоналу - відповідний сигнал з інформацією про подавання вогнегасної речовини.

6.1.39. Модульні автономні установки пожежогасіння слід застосовувати для захисту вибухопожежонебезпечних і пожежонебезпечних приміщень категорій А, Б, В, площа або об'єм яких не перевищують значень показників "захищена площа" або "захищений об'єм" відповідної установки. Ці установки експлуатуються, як правило, в приміщеннях, де немає постійного персоналу. Приміщення, обладнані автономними модульними установками пожежогасіння, можуть забезпечуватися первинними засобами пожежогасіння на 50 % від їх норм належності для цих приміщень.

Проектування, монтаж і експлуатацію модульних установок пожежогасіння необхідно здійснювати відповідно до технічної документації підприємств-виготовлювачів цих установок.

6.2. Системи протидимного захисту, оповіщення людей про пожежу і керування евакуацією, засоби зв'язку

6.2.1. Необхідність обладнання будинків і приміщень системами протидимного захисту та технічними засобами оповіщення про пожежу, вимоги до їхнього улаштування встановлюються будівельними нормами.

На системи протидимного захисту, оповіщення людей про пожежу та керування евакуацією поширюються вимоги пунктів 6.1.1 - 6.1.5, 6.1.26 цих Правил.

6.2.2. Системи протидимного захисту

6.2.2.1. Не менше одного разу на місяць слід проводити випробування систем протидимного захисту з увімкненням вентиляторів (ручним способом або від пожежних сповіщувачів), про що складається акт.

6.2.2.2. Для підтримання систем протидимної вентиляції у працездатному стані необхідно:

щотижня перевіряти стан вентиляторів, виконавчих механізмів, положення клапанів, заслонок; наявність замків та пломб на щитах електроживлення автоматичних пристроїв, захисного засклення на кнопках ручного пуску;

періодично очищати від бруду та пилу (у зимовий час - від обледеніння) вентиляційні решітки, клапани, виконавчі механізми, плавкі замки, кінцеві вимикачі; регулювати натяг пасів трансмісії вентиляційних агрегатів, усувати несправності електричних пристроїв, вентиляційних установок, порушення цілості повітроводів та їх з'єднань.

6.2.2.3. Біля кнопок дистанційного пуску повинні бути пояснювальні написи (таблички) про їх призначення.

Щит (пульт) ручного керування пристроями системи протидимного захисту повинен бути забезпечений інструкцією про порядок їх включення в роботу.

6.2.2.4. Двері, які входять до системи протидимного захисту, повинні мати справні пристрої для самозачинення та ущільнюючі прокладки у притворах, а також засклення з армованого скла (або бути суцільними).

6.2.2.5. Вентилятори систем протидимної вентиляції слід розміщати в окремих від вентиляторів інших систем приміщеннях. При цьому вентилятори димовидалення і підпору повітря не допускається розміщати в загальній камері.

6.2.2.6. Пристрої для повітрязабору систем підпору повітря повинні розміщуватися таким чином, щоб виключити потрапляння в них продуктів горіння, які виходять із систем

димовидалення та вікон будівель.

6.2.2.7. У каналах димовидалення і підпору повітря прокладання будь-яких комунікацій не дозволяється.

6.2.2.8. Сигнали про виникнення пожежі та включення в роботу протидимного захисту будівель з підвищеною кількістю поверхів повинні, як правило, передаватися на місцевий диспетчерський пункт (у житлових будинках з підвищеною кількістю поверхів - на об'єднані диспетчерські системи житлових господарств).

6.2.2.9. У черговому режимі димові клапани системи протидимного захисту на всіх поверхах повинні бути закриті.

6.2.3. Системи оповіщення про пожежу

6.2.3.1. Системи оповіщення про пожежу повинні забезпечувати у відповідності з розробленими планами евакуації передавання сигналів оповіщення одночасно по всьому будинку (споруді), а за необхідності - послідовно або вибірково в окремі його частини (поверхи, секції тощо). У лікувальних та дитячих дошкільних закладах, а також спальних корпусах шкіл-інтернатів повинні оповіщатися тільки адміністрація та обслуговуючий персонал.

6.2.3.2. Порядок використання систем оповіщення необхідно визначати в інструкціях з їх експлуатації та в планах евакуації, де потрібно також указувати осіб, котрі мають право приводити систему в дію.

6.2.3.3. Кількість оповіщувачів, їх розміщення та потужність повинні забезпечувати необхідну чутність у всіх місцях перебування людей. Оповіщувачі-динаміки не повинні мати регуляторів гучності, підключення їх до мережі слід виконувати без роз'ємних пристроїв.

6.2.3.4. Для передавання текстів оповіщення та керування евакуацією допускається використовувати внутрішні радіотрансляційні мережі та інші мережі мовлення, наявні на підприємстві (за умови забезпечення надійності оповіщення). Текст оповіщення повинен бути заздалегідь записаний на магнітофон (для іноземців текст оповіщення записується англійською або їх рідною мовою).

6.2.3.5. Системи оповіщення та керування евакуацією необхідно виконувати з урахуванням можливості прямої трансляції мовного оповіщення та керівних команд через мікрофон для оперативного реагування в разі зміни обстановки або порушення нормальних умов евакуації.

6.2.3.6. Приміщення, з якого здійснюється керування системою оповіщення, слід розміщувати на нижніх поверхах будівель, переважно біля входу на сходові клітки, у місцях з цілодобовим перебуванням чергового персоналу.

При обладнанні приміщень будівлі УПС її приймально-контрольні прилади слід установлювати в тому приміщенні, з якого здійснюється керування системою оповіщення.

6.2.3.7. У будівлях, де немає потреби в технічних засобах оповіщення про пожежу і керування евакуацією, керівник підприємства повинен наказом визначити порядок оповіщення людей про пожежу та призначити відповідальних за це осіб.

6.2.3.8. У вибухонебезпечних зонах технічні засоби оповіщення про пожежу повинні мати виконання, що відповідає категорії та групі вибухонебезпечної суміші.

6.2.4. Засоби зв'язку

6.2.4.1. Населені пункти й окремо розташовані (віддалені) підприємства необхідно забезпечувати засобами зв'язку (телефонами, радіозв'язком, сповіщувачами), передбачаючи можливість використання їх для передавання повідомлення про пожежу в будь-який час доби. Номер телефону для виклику пожежної охорони - "01".

Обов'язок щодо забезпечення засобами зв'язку населених пунктів покладається на місцеві органи влади і самоврядування, а на об'єктах - на їх власників.

6.2.4.2. Театри, кіноконцертні зали, нафтобази та інші потенційно небезпечні в пожежному відношенні підприємства повинні мати прямий телефонний зв'язок із найближчим підрозділом пожежної охорони або центральним пультом пожежного зв'язку населеного пункту. Необхідність улаштування такого зв'язку визначається територіальними органами державного пожежного нагляду.

6.2.4.3. У разі відсутності на об'єкті телефонного зв'язку слід на видних місцях указувати (за допомогою написів, табличок тощо) місцезнаходження найближчого телефону або спосіб виклику пожежної охорони.

Таксофони, встановлені на вулицях і в будівлях, повинні забезпечувати можливість безкоштовного користування ними для передавання повідомлення про пожежу по лінії зв'язку "01". На таксофонах мають бути таблички із зазначенням номера виклику пожежної охорони ("01").

6.3. Протипожежне водопостачання

6.3.1. Зовнішнє протипожежне водопостачання

6.3.1.1. Кожне підприємство повинно бути забезпечене необхідною кількістю води для здійснення пожежогасіння (виходячи з вимог будівельних норм та інших нормативних документів).

Мережі протипожежного водогону повинні забезпечувати потрібні за нормами витрату та напір води. У разі недостатнього напору на об'єктах необхідно встановлювати насоси, які підвищують тиск у мережі.

6.3.1.2. Відповідальними за технічний стан пожежних гідрантів, установлених на мережі водогону населених пунктів, є відповідні служби (організації, установи), які видають цими мережами водогону, а на території підприємств - їх власники або орендарі (згідно з договором оренди).

6.3.1.3. Пожежні гідранти повинні бути справними і розміщуватися згідно з вимогами будівельних норм та інших нормативних документів таким чином, щоб забезпечити безперешкодний забір води пожежними автомобілями.

Перевірка працездатності пожежних гідрантів повинна здійснюватися особами, що відповідають за їх технічний стан, не рідше двох разів на рік (навесні й восени). Кришки люків колодязів підземних пожежних гідрантів повинні бути очищені від бруду, льоду і снігу, в холодний період утеплені, а стояки звільнені від води.

Кришки люків колодязів підземних пожежних гідрантів рекомендується фарбувати в червоний колір.

6.3.1.4. У разі відключення ділянок водогінної мережі та гідрантів або зменшення тиску мережі нижче за потрібний необхідно сповіщати про це підрозділи пожежної охорони.

6.3.1.5. Для контролю працездатності мережі зовнішнього протипожежного водопостачання необхідно 1 раз на рік проводити випробування на тиск та витрату води з оформленням акта. Випробування водогону повинне проводитися також після кожного

ремонту, реконструкції або підключення нових споживачів до мережі водогону.

6.3.1.6. Пожежні гідранти і водойми повинні мати під'їзди з твердим покриттям. У разі наявності на території об'єкта або поблизу нього (у радіусі до 200 м) природних або штучних вододжерел - річок, озер, басейнів, градирень тощо - до них повинні бути влаштовані під'їзди з майданчиками (пірсами) розмірами не менше 12 x 12 м для встановлення пожежних автомобілів і забирання води будь-якої пори року.

6.3.1.7. У разі неможливості безпосереднього забирання води з пожежного резервуара (водойми) слід передбачати приймальні (мокри) колодязі об'ємом не менше 3 м³, з'єднані з резервуаром (водоймою) трубопроводом діаметром не менше 0,2 м. Перед приймальним (мокрим) колодязем на з'єднувальному трубопроводі необхідно розміщувати в окремому колодязі засувку з виведеним під кришку люка штурвалом.

6.3.1.8. Витрачений під час гасіння пожежі протипожежний запас води з резервуарів має бути відновлений у якомога короткий термін, але не більше за той, що зазначений згідно з СНиП 2.04.02-84 "Водоснабжение. Наружные сети и сооружения".

На підприємствах, що мають водогінні мережі, заповнення пожежних водойм слід здійснювати від існуючої мережі трубопроводами діаметром не менше 77 мм із установленням на них запірної арматури.

6.3.1.9. Пожежні резервуари (водойми) та їх обладнання повинні бути захищені від замерзання води.

Узимку для забирання води з відкритих вододжерел слід встановлювати утеплені ополонки розміром не менше 0,6 x 0,6 м, які мають утримуватись у зручному для використання стані.

6.3.1.10. Підтримання у постійній готовності штучних водойм, водозабірних пристроїв, під'їздів до вододжерел покладається: на підприємстві - на його власника (орендаря); у населених пунктах - на органи місцевого самоврядування.

6.3.1.11. Біля місць розташування пожежних гідрантів і водойм повинні бути встановлені (відповідальні за встановлення - виходячи з пункту 6.3.1.10 цих Правил) покажчики (об'ємні зі світильником або плоскі із застосуванням світловідбивних покриттів) з нанесеними на них:

для пожежного гідранта - літерним індексом ПГ, цифровими значеннями відстані в метрах від покажчика до гідранта, внутрішнього діаметра трубопроводу в міліметрах, зазначенням виду водогінної мережі (тупикова чи кільцева);

для пожежної водойми - літерним індексом ПВ, цифровими значеннями запасу води в кубічних метрах та кількості пожежних автомобілів, котрі можуть одночасно встановлюватися на майданчику біля водойми.

6.3.1.12. Водонапірні башти повинні бути забезпечені під'їздом і пристосовані для відбору води пожежною технікою будь-якої пори року. Не допускається використовувати для побутових та виробничих потреб запас води, призначений для пожежогасіння.

На корпус водонапірної башти слід наносити позначення, яке вказує на місце розташування пристрою для забирання води пожежною технікою.

6.3.1.13. Не допускається використовувати для побутових, виробничих та інших господарських потреб протипожежний запас води, що зберігається в резервуарах, водонапірних баштах, водоймах та інших ємнісних спорудах.

6.3.2. Внутрішній протипожежний водогін

6.3.2.1. Необхідність улаштування внутрішнього протипожежного водогону, кількість введів у будівлю, витрати води на внутрішнє пожежогасіння та кількість струмин від пожежних кранів визначаються, виходячи з вимог чинних будівельних норм.

6.3.2.2. Внутрішні пожежні крани слід установлювати в доступних місцях - біля входів, у вестибюлях, коридорах, проходах тощо. При цьому їх розміщення не повинно заважати евакуації людей.

6.3.2.3. Кожен пожежний кран має бути укомплектований пожежним рукавом однакового з ним діаметра та стволом, кнопкою дистанційного запуску пожежних насосів (за наявності таких насосів), а також важелем для полегшення відкривання вентиля. Елементи з'єднання пожежного крана, рукавів та ручного пожежного ствола мають бути однотипними.

Пожежний рукав необхідно утримувати сухим, складеним в "гармошку" або подвійну скатку, приєднаним до крана та ствола і не рідше одного разу на шість місяців розгортати та згортати наново.

Використання пожежних рукавів для господарських та інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням, не допускається.

У вибухопожежонебезпечних приміщеннях за наявності пилу пожежні крани повинні бути укомплектовані пожежними стволами, що подають воду як суцільним струменем, так і розпиленім.

6.3.2.4. Пожежні крани повинні розміщуватись у вбудованих або навісних шафках, які мають отвори для провітрювання і пристосовані для опломбування та візуального огляду їх без розкривання.

При виготовленні шаф рекомендується передбачати в них місце для зберігання двох вогнегасників. На дверцята шаф, в яких знаходяться вогнегасники, мають бути нанесені відповідні покажчики за ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности".

Спосіб установлення пожежного крана повинен забезпечувати зручність повертання вентиля та приєднання рукава. Напрямок осі вихідного отвору патрубку пожежного крана повинен виключати різкий залом пожежного рукава у місці його приєднання.

6.3.2.5. На дверцятах пожежних шафок із зовнішнього боку повинні бути вказані після літерного індексу "ПК" порядковий номер крана та номер телефону для виклику пожежної охорони.

Зовнішнє оформлення дверцят повинно відповідати вимогам чинних стандартів.

6.3.2.6. Пожежні крани не рідше одного разу на шість місяців підлягають технічному обслуговуванню і перевірці на працездатність шляхом пуску води з реєстрацією результатів перевірки у спеціальному журналі обліку технічного обслуговування.

Пожежні крани повинні постійно бути справними і доступними для використання.

6.3.2.7. Установлювані в будівлях з підвищеною кількістю поверхів відповідно до вимог будівельних норм пристрої (зовнішні патрубки з приєднуваними головками, засувки, зворотні клапани) для приєднання рукавів пожежних машин та подавання від них води у мережі внутрішнього протипожежного водогону повинні утримуватись у постійній готовності для використання в разі необхідності.

6.3.2.8. У неопалюваних приміщеннях узимку вода з внутрішнього протипожежного водогону повинна зливатись. При цьому біля кранів повинні бути написи (таблички) про

місце розташування і порядок відкривання відповідної засувки або пуску насоса. З порядком відкривання засувки або пуску насоса необхідно ознайомити всіх працівників у приміщенні.

За наявності в неопалюваному приміщенні (будівлі) трьох і більше пожежних кранів на сухотрубній мережі внутрішнього протипожежного водогону в утепленому місці на вводі необхідно встановлювати засувку з електроприводом. Її відкриття та пуск насоса слід здійснювати дистанційно від пускових кнопок, установлених всередині шафок пожежних кранів.

6.3.3. Насосні станції

6.3.3.1. У приміщенні насосної станції повинні бути вивішені загальна схема протипожежного водопостачання та схема об'язки насосів. На кожній засувці і пожежному насосі-підвищувачі слід надавати інформацію про їхнє призначення. Порядок увімкнення насосів-підвищувачів повинен визначатися інструкцією.

Приміщення насосних станцій повинні бути опалюваними, у них не дозволяється зберігання сторонніх предметів і устаткування.

Трубопроводи й насоси необхідно фарбувати у відповідний колір згідно з ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности", ГОСТ 14202-69 "Трубопроводы промышленных предприятий. Опознавательная окраска. Предупреждающие знаки и маркировочные щитки".

6.3.3.2. Приміщення насосних станцій протипожежного водогону населених пунктів повинні мати прямий телефонний зв'язок із пожежною охороною.

6.3.3.3. Категорія надійності електропостачання насосних станцій (установок) повинна відповідати вимогам будівельних норм та ПУЕ.

6.3.3.4. Електрифіковані засувки повинні перевірятися не рідше двох разів на рік, а пожежні насоси - щомісяця й утримуватись у постійній експлуатаційній готовності.

Не рідше одного разу на місяць повинна перевірятися надійність переведення пожежних насосів з основного на резервне електропостачання (у тому числі від дизельних агрегатів) з реєстрацією результатів у журналі.

6.3.3.5. Розміщення запірної арматури на всмоктувальних і напірних трубопроводах пожежних насосів повинне забезпечувати можливість заміни або ремонту будь-якого насоса, зворотного клапана, запірної арматури без припинення подавання води в зовнішню мережу протипожежного водопроводу.

6.3.3.6. Біля входу в приміщення насосної станції слід розміщувати напис (табло) "Пожежна насосна станція" з освітленням уночі.

6.3.3.7. Якщо насосна станція не має постійного чергового персоналу, то приміщення повинно замикатися на замок, а місце зберігання ключів зазначатися написом на дверях.

6.4. Пожежна техніка. Первинні засоби пожежогасіння

6.4.1. Кількість та номенклатура основних видів пожежної техніки для захисту населених пунктів і об'єктів (пожежних автомобілів, мотопомп, причепів тощо) регламентується вимогами державних та (або) галузевих стандартів, будівельних норм, правил та інших чинних нормативних актів.

На стадії проектування повинна визначатися потреба об'єктів у пожежній техніці, у тому числі в первинних засобах пожежогасіння.

6.4.2. Використання пожежної техніки, у тому числі пожежного обладнання, інвентарю та інструменту, для господарських, виробничих та інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням або навчанням протипожежних формувань, не дозволяється.

У разі аварій та стихійного лиха застосування пожежної техніки для їх ліквідації можливе з дозволу органів державного пожежного нагляду.

6.4.3. Пересувна пожежна техніка (пожежні автомобілі, мотопомпи, причепа) повинна втримуватися в опалюваних (з температурою середовища не нижче 10° С) пожежних депо або спеціально призначених для цієї мети приміщеннях (боксах), котрі повинні мати освітлення, телефонний зв'язок, тверде покриття підлоги, утеплені ворота, інші пристрої та обладнання, необхідні для забезпечення нормальних і безпечних умов роботи.

6.4.4. Пожежні автомобілі, мотопомпи та причепа, введені в експлуатацію (поставлені на бойове чергування або в резерв), повинні бути у повній готовності до виїзду (застосування) за тривою: бути справними, мати повний комплект придатного до застосування пожежно-технічного озброєння, заправлені паливом, мастильними матеріалами, забезпечені запасом вогнегасних речовин.

6.4.5. За кожним пожежним автомобілем, мотопомпою, пристосованою (переобладнаною) для завдань пожежогасіння технікою, слід закріплювати водія (моториста), який пройшов спеціальну підготовку. На пожежні автомобілі та мотопомпи повинні бути визначені бойові обслуги.

Ставлячи зазначену пожежну техніку на бойове чергування, належить організувати цілодобове чергування на ній особового складу (членів ДПД).

На об'єкті повинен бути відпрацьований порядок направлення і прибуття (доставки) техніки на місце пожежі згідно з розкладом виїзду, у тому числі і на поруч розташовані об'єкти житлового сектору.

Підприємство, де організовано цілодобове чергування на виїзній пожежній техніці, зобов'язане щоденно інформувати про її боєготовність найближчий підрозділ Державної пожежної охорони.

6.4.6. Перед уведенням в експлуатацію (постановкою на бойове чергування) пожежні автомобілі, мотопомпи та причепа необхідно піддавати випробуванням на відповідність вимогам нормативно-технічної документації за участю представників пожежної охорони.

6.4.7. Види, періодичність, зміст та технологічна послідовність робіт з технічного обслуговування пожежних автомобілів, мотопомп та причепів повинні відповідати вимогам, установленим в експлуатаційній документації на вироби конкретних типів (марок).

Про перевірку стану агрегатів із запуском двигуна необхідно робити запис у спеціальному журналі, який зберігається у приміщенні, де встановлена ця техніка.

6.4.8. Будівлі, споруди, приміщення, технологічні установки повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння: вогнегасниками, ящиками з піском, бочками з водою, покривалами з негорючого теплоізоляційного матеріалу, пожежними відрами, совковими лопатами, пожежним інструментом (гаками, ломачами, сокирами тощо), які використовуються для локалізації і ліквідації пожеж у їх початковій стадії розвитку.

Ця вимога стосується також будівель, споруд та приміщень, обладнаних будь-якими типами установок пожежогасіння, пожежної сигналізації або внутрішніми пожежними кранами.

Уперше збудовані, після реконструкції, розширення, капітального ремонту об'єкти

(будівлі, споруди, приміщення, технологічні установки) повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння (згідно з нормами належності) до початку їх експлуатації.

6.4.9. Норми належності первинних засобів пожежогасіння для конкретних об'єктів повинні встановлюватися нормами технологічного проектування та галузевими правилами пожежної безпеки з урахуванням вимог щодо оснащення первинними засобами пожежогасіння відповідно до додатка 2.

За відсутності норм належності вид та необхідну кількість первинних засобів пожежогасіння допускається визначати відповідно до додатка 2.

6.4.10. Для зазначення місцезнаходження первинних засобів пожежогасіння слід встановлювати вказівні знаки згідно з ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности". Знаки повинні бути розміщені на видних місцях на висоті 2 - 2,5 м від рівня підлоги як усередині, так і поза приміщеннями (за потреби).

6.4.11. Для розміщення первинних засобів пожежогасіння у виробничих, складських, допоміжних приміщеннях, будівлях, спорудах, а також на території підприємств, як правило, повинні встановлюватися спеціальні пожежні щити (стенди).

На пожежних щитах (стендах) повинні розміщуватися ті первинні засоби гасіння пожежі, які можуть застосовуватися в даному приміщенні, споруді, установці.

Пожежні щити (стенди) та засоби пожежогасіння повинні бути пофарбовані у відповідні кольори згідно з ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности".

6.4.12. На пожежних щитах (стендах) необхідно вказувати їх порядкові номери та номер телефону для виклику пожежної охорони.

Порядковий номер пожежного щита вказують після літерного індексу "ПШ".

6.4.13. Пожежні щити (стенди) повинні забезпечувати:

захист вогнегасників від потрапляння прямих сонячних променів, а також захист знімних комплектуючих виробів від використання сторонніми особами не за призначенням (для щитів та стендів, установлених поза приміщеннями);

зручність та оперативність зняття (витягання) закріплених на щиті (стенді) комплектуючих виробів.

6.4.14. Немеханізований пожежний ручний інструмент, розміщений на об'єкті у складі комплектації пожежних щитів (стендів), підлягає періодичному обслуговуванню, яке включає такі операції:

очищення від пилу, бруду та слідів корозії;

відновлення фарбування з урахуванням вимог стандартів;

випрямлення ломів та суцільнометалевих гаків для виключення залишкових деформацій після використання;

відновлення потрібних кутів загострювання інструмента з дотриманням вимог стандартів.

6.4.15. Вогнегасники слід встановлювати у легкодоступних та помітних місцях (коридорах, біля входів або виходів з приміщень тощо), а також у пожежонебезпечних місцях, де найбільш вірогідна поява осередків пожежі. При цьому необхідно забезпечити їх захист від попадання прямих сонячних променів та безпосередньої (без загорджувальних щитків) дії опалювальних та нагрівальних приладів.

Вибір типу та необхідна кількість вогнегасників визначається відповідно до Типових норм належності вогнегасників, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02.04.2004 N 151 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29.04.2004 за N 554/9153.

Відстань між місцями розташування вогнегасників не повинна перевищувати:

15 м - для приміщень категорій А, Б, В (горючі гази та рідини);

20 м - для приміщень категорій В, Г, а також для громадських будівель та споруд.

Пожежні щити (стенди), інвентар, інструмент, вогнегасники в місцях установлення не повинні створювати перешкоди під час евакуації.

6.4.16. Переносні вогнегасники повинні розміщуватися шляхом:

навішування на вертикальні конструкції на висоті не більше 1,5 м від рівня підлоги до нижнього торця вогнегасника і на відстані від дверей, достатній для їх повного відчинення;

установлювання в пожежні шафи поруч з пожежними кранами, у спеціальні тумби або на пожежні щити (стенди).

6.4.17. Навішування вогнегасників на кронштейни, розміщення їх у тумбах або пожежних шафах повинні забезпечувати можливість прочитування маркувальних написів на корпусі.

6.4.18. Експлуатація та технічне обслуговування вогнегасників повинні здійснюватися у відповідності до Правил експлуатації вогнегасників, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02.04.2004 N 152 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29.04.2004 за N 555/9154, а також ДСТУ 4297-2004 "Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги".

6.4.19. Вогнегасники, допущені до введення в експлуатацію, повинні мати:

облікові (інвентарні) номери за прийнятою на об'єкті системою нумерації;

пломби на пристроях ручного пуску;

бирки та маркувальні написи на корпусі, червоне сигнальне пофарбування згідно з державними стандартами.

6.4.20. Використані вогнегасники, а також вогнегасники із зірваними пломбами необхідно негайно направляти на технічне обслуговування.

6.4.21. На перезарядження (технічне обслуговування) з об'єкта дозволяється відправити не більше 50 % вогнегасників від їх загальної кількості.

6.4.22. Вогнегасники, встановлені за межами приміщень або в неопалюваних приміщеннях та не призначені для експлуатації за мінусових температур, повинні зніматися на холодний період. У такому разі на пожежних щитах та стендах повинна розміщуватися інформація про місце розташування найближчого вогнегасника.

6.4.23. Відповідальними особами за своєчасне і повне оснащення об'єктів вогнегасниками та іншими засобами пожежогасіння, забезпечення їх технічного обслуговування, навчання працівників правилам користування вогнегасниками є власники цих об'єктів (або орендарі згідно з договором оренди).

7. Основні вимоги пожежної безпеки до об'єктів різного призначення

7.1. Будівлі для постійного та тимчасового проживання людей*

* До будівель для проживання людей віднесені: житлові будинки, дачні будиночки, будинки-вагончики, будівлі готелів, гуртожитків, мотелів, кемпінгів, спальних корпусів шкіл-інтернатів, дитячих будинків, будинків для людей похилого віку та інвалідів, санаторіїв, будинків відпочинку, профілакторіїв, туристичних баз, дитячих таборів відпочинку та інших об'єктів такого призначення.

7.1.1. Усі громадяни, котрі прибувають до готелів, гуртожитків, мотелів, кемпінгів, санаторіїв, будинків та баз відпочинку, профілакторіїв, повинні бути ознайомлені адміністрацією з основними вимогами пожежної безпеки (під розпис).

У житлових номерах, кімнатах готелів, гуртожитків, мотелів, кемпінгів, приміщеннях спальних корпусів санаторіїв, будинків та баз відпочинку, профілакторіїв мають бути вивішені на видних місцях:

схематичний план індивідуальної евакуації з відповідного поверху із зазначенням даного номера, кімнати, евакуаційних виходів та шляхів руху до них, місць розміщення засобів пожежогасіння та сигналізації, а також необхідний пояснювальний текст і пам'ятка про дії на випадок виникнення пожежі;

стисла пам'ятка для мешканців про правила пожежної безпеки.

7.1.2. У готелях, гуртожитках, мотелях, кемпінгах, базах відпочинку та інших будівлях такого призначення, де мешкають іноземні громадяни, пам'ятки про правила пожежної безпеки та поведінку людей повинні бути виконані відповідними іноземними мовами.

7.1.3. На період проведення комплексних капітальних ремонтів, пов'язаних з переплануванням, проведенням вогневих та інших пожежонебезпечних робіт у будівлях готелів, гуртожитків, мотелів, кемпінгів, спальних корпусів шкіл-інтернатів, дитячих будинків, будинків для людей похилого віку та інвалідів, санаторіїв, будинків відпочинку, профілакторіїв, туристичних баз, дитячих таборів відпочинку, мешканці повинні відселитися.

7.1.4. Об'єднані диспетчерські системи, які обслуговують інженерне обладнання житлових будинків, необхідно використовувати для одержання інформації про технічну справність і спрацьовування під час пожежі систем протипожежного захисту (димовидалення, підпору повітря, пожежогасіння), а також передання повідомлень про це до відповідних обслуговуючих (аварійних) служб та пожежної охорони.

7.1.5. Переговорні пристрої ліфтів у житлових будинках та гуртожитках слід використовувати для передавання повідомлень про пожежі на диспетчерські пункти.

Для цього необхідно забезпечувати переговорні пристрої спеціальними табличками із роз'яснювальними написами.

7.1.6. У сільській місцевості та у містах на територіях із присадибною забудовою:

біля кожної житлової будівлі повинна бути встановлена бочка з водою (вогнегасник), приставна драбина, яка досягає даху, а на покрівлі - драбина, що доходить до гребеня даху;

на стінах житлових будинків (воротах, хвіртках) повинні вивішуватися таблички із зображенням інвентарю, з яким їх мешканці зобов'язані з'являтися на гасіння пожежі. Вид та кількість такого інвентарю встановлюється органами самоврядування.

7.1.7. На присадибних ділянках житлових будинків, у яких використовуються опалювальні печі (пристрої) на рідкому паливі, допускається зберігання ГР в резервуарах місткістю до 2 м³.

Відстань від цих резервуарів до житлових будинків та будівель встановлюється відповідно до вимог ДБН 360-92 "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень".

7.1.8. Сіно, солому та інші грубі корми необхідно складувати в найбільш віддаленому від житлового будинку і господарських будівель місці (на відстані не менше 10 м).

Дозволяється зберігання вказаних кормів у неопалюваних господарських будівлях, у тому числі на горищах.

7.1.9. Розпалювання багать для спалювання сухого листя, бадилля, сміття тощо на території житлових будинків садибної забудови, дач, садових ділянок дозволяється на відстані не менше 15 м від житлових та господарських будівель і лише під наглядом дорослих. Забороняється розведення багать у вітряну погоду.

7.1.10. У квартирах, житлових кімнатах будинків садибної забудови, дачах, садових будиночках допускається зберігання не більше 10 л ЛЗР та ГР.

В індивідуальних гаражах допускається зберігання не більше 40 л запасу палива та 10 кг мастила.

Таку ж кількість ЛЗР та ГР допускається зберігати в окремо розташованій господарській будівлі на присадибній ділянці, якщо відстань від неї до житлового будинку становить не менше 7 м.

Тара, в якій зберігаються ЛЗР та ГР, повинна щільно зачинятися, бути небиткою, виготовленою з негорючих матеріалів.

7.1.11. Установлюючи газові балони для постачання газом кухонних та інших плит, треба дотримуватися вимог Правил безпеки в газовому господарстві та будівельних норм щодо газопостачання.

У разі закриття дач, садових будиночків на тривалий час, електромережа повинна бути знеструмлена на вводі (електрощиті), а вентилі балонів з газом закриті.

7.1.12. У разі використання для освітлення житлових приміщень висячих гасових ламп або ліхтарів вони повинні надійно підвішуватися до стелі і мати металеві запобіжні ковпаки над склом. Відстань від ковпака над лампою або кришки ліхтаря до горючих (важкогорючих) конструкцій стелі має бути не менше 0,7 м, а від скла лампи (ліхтаря) до горючих (важкогорючих) стін - не менше 0,2 м.

Настінні гасові лампи (ліхтарі) повинні мати металеві відбивачі світла та надійне кріплення. Настільні гасові лампи (ліхтарі) повинні мати стійкі основи. Лампи (ліхтарі) повинні заправлятися лише освітлювальним гасом. Заправка їх бензином не допускається. Гасові лампи (ліхтарі) не можна встановлювати біля горючих матеріалів та предметів (драпувань, завісок тощо).

7.1.13. За відсутності в охоронника дачного кооперативу (садівничого товариства) телефону має бути вивішена табличка із зазначенням точної адреси місцезнаходження двох найближчих телефонів та адреси найближчої пожежної частини.

7.1.14. На території закладів відпочинку, туризму, а також об'єктів оздоровчого призначення та кемпінгів місця для розведення багать треба утримувати очищеними до мінерального шару ґрунту, облямовувати смугою очищеного ґрунту не менше 2,5 м

завширшки і розміщувати на відстані не менше 30 м від будівель та споруд, 25 м - до стоянок автотранспорту, 50 м - до хвойного та 25 м - до листяного лісового масиву.

У разі використання для розміщення відпочиваючих (мешканців) наметів їх слід установлювати в 1 - 2 ряди з відстанню між ними та рядами не менше 2,5 м. Площа, яку займає одна група наметів, не повинна перевищувати 1000 м³ за відстані між групами не менше 15 м.

В одному наметі не повинно розміщуватися більше 10 осіб.

На вказаних об'єктах, віддалених від пожежних підрозділів або розташованих у важкодоступних районах, мають бути переносна або причіпна пожежна мотопомпа з необхідним набором пожежно-технічного озброєння та запас води для пожежогасіння.

7.1.15. Інвентарні будівлі мобільного типу (будинки-вагончики), які використовуються для проживання людей, слід розміщувати окремо один від одного або парами в торець один до одного. В останньому випадку виходи з них мають бути спрямовані у протилежні боки.

Кожна група таких будівель повинна складатися не більше ніж з 10 будинків. Протипожежні розриви між групами встановлюються не менше 15 м, а до будівель, що використовуються для розміщення адміністративно-побутових служб та торгових точок, - не менше 18 м.

7.1.16. У закладах соціального захисту населення (школи-інтернати, будинки для людей похилого віку та інвалідів, дитячі будинки), а також у готелях, кемпінгах, турбазах, санаторіях, будинках відпочинку, дитячих таборах відпочинку та інших таких об'єктах повинно бути організовано цілодобове чергування обслуговуючого персоналу. Черговий зобов'язаний мати при собі комплект ключів від дверей евакуаційних виходів, електричний ліхтар, знати порядок виклику пожежної охорони та дій у разі виникнення пожежі.

У нічний час черговому (охороннику) забороняється спати та відлучатися за межі закладу.

7.1.17. Черговий персонал готелів та готельних комплексів, гуртожитків, мотелів, кемпінгів, санаторіїв, баз відпочинку, профілакторіїв із будинками висотою у 2 поверхи і вище та кількістю місць для проживання 50 осіб і більше має бути забезпечений індивідуальними засобами захисту органів дихання для організації евакуації людей у разі виникнення пожежі.

7.1.18. Не допускається:

вселяти людей у новозбудовані будівлі до налагодження та приведення у робочий стан технічних засобів протипожежного захисту, до виконання передбачених проектом протипожежних заходів;

улаштовувати в помешканнях житлових будинків, житлових кімнатах гуртожитків, номерах готелів, туристичних баз та кемпінгів різноманітні складські приміщення, майстерні із застосуванням та зберіганням пожежовибухонебезпечних речовин і матеріалів, а також здавати їх в оренду під приміщення подібного призначення;

користуватися смолоскипами, свічками, сірниками тощо, відвідуючи горища та підвали;

зберігати ЛЗР та ГР, балони з горючим газом на балконах та лоджіях, захаращувати їх макулатурою, старими меблями тощо;

користуватися безпосередньо в номерах готелів, житлових кімнатах гуртожитків, кемпінгів, туристичних баз, спальних приміщеннях закладів соціального призначення,

санаторіїв, будинків відпочинку, дитячих таборів відпочинку та інших таких об'єктів різноманітними електронагрівальними приладами: електрочайниками, кип'ятильниками, електроплитами, прасками тощо. Для цієї мети адміністрацією повинні бути обладнані спеціальні місця;

використовувати (орендувати) під житло і готельні номери приміщення у будівлях іншого призначення, крім випадків, що допускаються будівельними нормами і цими Правилами.

7.2. Дитячі дошкільні заклади

7.2.1. Розміщення дітей у будівлях дитячих дошкільних закладів слід здійснювати з таким розрахунком, щоб діти, молодші за віком, розташовувалися на нижчих поверхах.

7.2.2. У приміщеннях, пов'язаних із перебуванням дітей, килими, паласи, килимові доріжки та інші покриття необхідно жорстко прикріплювати до підлоги.

7.2.3. У будівлях дитячих дошкільних закладів, розрахованих на 120 місць та менше, допускається влаштування житла для персоналу за наявності відокремленого виходу з житлової частини назовні та її відділення від приміщень дошкільного закладу протипожежними перегородками 1-го типу та перекриттями 3-го типу (без отворів).

7.2.4. У дитячих закладах з цілодобовим режимом роботи, на літніх дитячих дачах повинно бути встановлене чергування обслуговуючого персоналу без права сну в нічний час. Приміщення для розміщення чергових має бути забезпечене телефонним зв'язком. Черговий зобов'язаний мати при собі комплект ключів від дверей евакуаційних виходів, ручний електричний ліхтар, знати кількість дітей, що залишаються на ніч, місця їх розміщення й повідомляти ці відомості телефоном у найближчу пожежну частину.

7.2.5. У будівлях діючих дитячих закладів не дозволяється:

здавання приміщень в оренду для використання їх як складів, лабораторій, майстерень, інших виробничих та подібного призначення об'єктів;

улаштування кухонь, пралень у дерев'яних (горючих) будівлях;

розміщення дітей у мансардних приміщеннях, а також у поверхах (будівлях), не забезпечених двома евакуаційними виходами;

улаштування покриття (покрівлі) з горючих матеріалів (соломи, очерету, трісок тощо);

розміщення акумуляторних, зберігання бензину, гасу та інших ЛЗР та ГР, балонів з киснем та іншими газами;

проведення вогневих (у тому числі зварювальних) та інших пожежонебезпечних робіт за наявності у приміщеннях дітей;

використання електроплиток, кип'ятильників, електрочайників, прасок, за винятком спеціально обладнаних приміщень;

застосування для освітлення свічок, газових ламп і ліхтарів;

навішування ґрат на вікна приміщень, де перебувають діти.

7.3. Навчальні та наукові заклади

7.3.1. В навчальних класах та кабінетах слід розмішувати лише необхідні для забезпечення навчально-виховного процесу (навчальних та позаурочних занять) меблі, прилади, моделі, речі, приладдя тощо, які повинні зберігатися у шафах, на стелажах або на стаціонарно встановлених стояках.

Зберігання фільмокопій, діапозитивів, слайдів, магнітних стрічок тощо повинно здійснюватися в обмежених кількостях, лише для забезпечення навчального процесу відповідно до затверджених програм і в приміщеннях лаборантських (препараторських) при відповідних навчальних кабінетах.

Після закінчення занять усі пожежовибухонебезпечні речовини та матеріали повинні бути прибрані з навчальних класів, кабінетів, майстерень у спеціально виділені і обладнані приміщення.

7.3.2. Кількість парт (столів) в навчальних класах та кабінетах не повинна перевищувати граничну нормативну наповнюваність класних груп, встановлювану Міністерством освіти та науки України, а також показники, установлені чинними нормами проектування навчальних закладів.

7.3.3. Зі складу учнів та вихованців шкіл, шкіл-інтернатів повинні створюватися ДЮП, роботу яких необхідно організувати згідно з Положенням про цю організацію, затвердженим Міністерством освіти та науки України та погодженим з Міністерством України з питань надзвичайних ситуацій.

7.3.4. У багатоповерхових будівлях шкіл, шкіл-інтернатів класи для дітей молодшого віку слід розміщувати на нижчих поверхах з урахуванням вимог будівельних норм.

7.3.5. У навчальних закладах забороняється використання побутових електрокип'ятильників, прасок та інших електронагрівальних пристроїв за межами спеціально відведених і обладнаних приміщень.

Не дозволяється розміщення в будівлях діючих шкіл вибухопожежонебезпечних, пожежонебезпечних приміщень та складів, у тому числі на основі оренди.

7.3.6. Співробітники навчальних закладів та наукових установ зобов'язані знати пожежну небезпеку хімічних речовин і матеріалів, засоби їх гасіння та дотримуватися заходів безпеки під час роботи з ними.

7.3.7. У лабораторіях, де застосовуються ЛЗР, ГР та газу, необхідно передбачати централізоване постачання й роздавання їх на робочі місця із застосуванням закритої безпечної тари.

На робочих місцях кількість цих речовин не повинна перевищувати змінну потребу. Змінна кількість ЛЗР та ГР повинна зберігатися в металевих ящиках або шафах.

7.3.8. Усі роботи, пов'язані з можливістю виділення токсичних або пожежовибухонебезпечних парів та газів, повинні проводитися лише у витяжних шафах, коли працює вентиляція.

Користуватися витяжними шафами з розбитим склом або несправною вентиляцією, а також якщо в них є речовини, матеріали та устаткування, що не мають відношення до виконуваних операцій, забороняється.

7.3.9. Витяжні шафи, в яких проводяться такі роботи, повинні мати верхні та нижні відсоси, а також бортики, котрі запобігають стіканню рідини на підлогу.

7.3.10. Відпрацьовані ЛЗР та ГР слід збирати у спеціальну герметичну тару, яку наприкінці робочого дня видаляють із приміщення для регенерації або утилізації.

7.3.11. Посудини, в яких проводилися роботи з ЛЗР та ГР, після закінчення досліджень повинні негайно промиватися пожежобезпечними розчинами.

7.3.12. Після закінчення роботи у фотолабораторіях, приміщеннях із рентгенівськими

установками проявлені плівки треба здавати на зберігання до архіву. У невеликих кількостях (не більше 10 кг) дозволяється їх зберігання у вогнетривкій шафі на робочому місці.

7.3.13. Проведення робіт на дослідних установках, де застосовуються пожежовибухонебезпечні речовини і матеріали, допускається лише після прийняття їх в експлуатацію спеціальною комісією, призначеною наказом по установі. Комісія повинна підготувати висновок (акт) про можливість використання таких установок у даному приміщенні.

7.4. Лікувальні заклади (із стаціонаром)

7.4.1. У багатоповерхових лікарнях палати для важкохворих та дітей повинні розміщуватися на нижніх поверхах. Палатні відділення дитячих лікарень слід розміщувати не вище п'ятого поверху, палати для дітей до 7 років - не вище другого поверху (за винятком випадків, що обумовлені будівельними нормами).

7.4.2. Лікарні та інші лікувальні заклади з постійним перебуванням важкохворих, не здатних самостійно пересуватися, повинні забезпечуватися ношами з розрахунку: одні ноші на 5 хворих.

7.4.3. Палатні відділення, пологові, операційні, процедурні кабінети не допускається розміщувати в підвальних та на цокольних поверхах.

7.4.4. Відстань між ліжками у лікарняних палатах має становити не менше 0,8 м, центральний основний прохід - не менше 1,2 м завширшки. Тумбочки, стільці та ліжка не повинні захащувати виходи й проходи.

7.4.5. Подання кисню хворим повинно здійснюватися, як правило, централізовано, з установленням балонів (не більше 10) за межами будівлі лікувального закладу у прибудовах з негорючих матеріалів або з центрального кисневого пункту (коли кількість балонів понад 10). Дозпускається встановлювати один кисневий балон біля зовнішньої негорючої стіни будівлі закладу у металевій шафі. Центральний кисневий пункт слід розміщувати в будівлі, що стоїть окремо, на відстані не менше 25 м від будівель з постійним перебуванням хворих.

За відсутності централізованого постачання киснем порядок користування кисневими подушками визначається наказом (розпорядженням) адміністрації лікувального закладу.

7.4.6. Установлення кип'ятильників, водонагрівачів і титанів, стерилізація медичних інструментів та перев'язних матеріалів, прожарювання білизни, а також розігрів парафіну й озокериту допускається лише у спеціально пристосованих для цієї мети приміщеннях. Стерилізатори для кип'ятіння інструментів і перев'язних матеріалів повинні мати закриті підігрівники (спіралі). Опорні поверхні стерилізаторів повинні бути негорючими. Стерилізатори з повітряним прошарком між опорною поверхнею та дном також мають встановлюватися на негорючій основі.

7.4.7. У лабораторіях, на постах відділень, у кабінетах лікарів та старших медсестер допускається зберігання не більше 3 кг медикаментів і реактивів, що відносяться до ЛЗР та ГР (спирт, ацетон, ефір тощо), при цьому тільки у спеціальних негорючих шафах, що замикаються. Під час зберігання повинна враховуватися їхня сумісність.

7.4.8. Матеріали та речовини у коморах, аптечних складських приміщеннях необхідно зберігати суворо за асортиментом, при цьому не допускається спільне зберігання ЛЗР з іншими матеріалами.

7.4.9. В аптеках, які містяться у будівлях іншого призначення (у тому числі лікарняних корпусах), загальна кількість легкозаймистих та горючих медикаментів, реактивів

(спирти, ефіри тощо) не повинна перевищувати 100 кг.

В аптеках допускається зберігати не більше двох балонів з киснем, які повинні бути вміщені у вертикальному положенні в спеціальних гніздах та надійно закріплені.

7.4.10. Архівосховища рентгенівської плівки місткістю понад 300 кг повинні розміщуватися в окремо розташованих будівлях. Відстань від архівосховищ до сусідніх будівель має бути не менше 15 м. Якщо плівки менше 300 кг, дозволяється розміщення архівосховища у приміщеннях будівель лікувальних закладів, відгороджених протипожежними стінами та перекриттями 1-го типу.

7.4.11. В одній секції архівосховища допускається зберігати не більше 500 кг плівки. Кожна секція повинна мати самостійну витяжну вентиляцію. Двері з секції повинні відчинятися назовні. Сховища повинні мати природне освітлення із співвідношенням площі вікон до площі підлоги не менше як 1:8. Карниз даху над вікнами сховища повинен бути негорючим.

7.4.12. Архіви повинні мати центральне водяне опалення. У сільській місцевості за наявності печей топочні отвори та засувки слід улаштувати з боку коридору. У приміщеннях сховища забороняється встановлювати електрощитки, пристрої для відключення, електричні дзвінки, штепсельні з'єднання. У неробочий час електропроводка у сховищах повинна бути знеструмлена.

7.4.13. Допускається зберігання плівок та рентгенограм за межами архіву, коли їх кількість у приміщенні не перевищує 4 кг. У цьому випадку плівки та рентгенограми необхідно зберігати в металевій шафі (ящику) не ближче 1 м від опалювальних приладів. У приміщеннях, де встановлені такі шафи, не допускається палити та застосовувати електронагрівальні прилади будь-яких типів.

7.4.14. Архівосховища обладнуються металевими (або дерев'яними, обшитими залізом по негорючому теплоізоляційному матеріалу) фільмостатами (шафами), розділеними на секції завглибшки і завдовжки не більше 0,5 м. Кожна секція повинна щільно зачинятися дверцятами. Відстань від фільмостатів (шаф) до стін, вікон, стелі та підлоги повинна бути не менше 0,5 м.

7.4.15. Адміністрація лікувального закладу зобов'язана щодня після закінчення виписки хворих повідомляти місцеву пожежну частину про кількість хворих, котрі перебувають у кожній будівлі закладу.

7.4.16. У будівлях лікувальних закладів не допускається:

розміщувати в корпусах з палатами для хворих приміщення, не пов'язані з лікувальними процесами (крім визначених нормами проектування), або здавати приміщення в оренду під інше призначення;

застосовувати в оздобленні приміщень матеріали, які за токсичністю продуктів горіння належать до груп Т3, Т4 згідно з ГОСТ 12.1.044-89 "ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения";

здійснювати подавання кисню у лікарняні палати за допомогою гумових та пластмасових трубок, а також трубопроводами, котрі мають нещільні місця у з'єднаннях; прокладати киснепроводи у підвалах, підпіллях, каналах, а також під будівлями і спорудами;

улаштувати топочні отвори печей в лікарняних палатах;

розміщувати в підвальних та на цокольних поверхах майстерні, склади, комори для зберігання пожежовибухонебезпечних речовин і матеріалів, а також ЛЗР та ГР;

використовувати керогази, гасниці, примуси для стерилізації медичних інструментів; підігрівати парафін і озокерит безпосередньо на вогні (слід застосовувати спеціальні підігрівники);

розміщувати хворих, коли їх кількість перевищує 25 осіб, у дерев'яних будівлях з пічним опаленням;

установлювати ліжка в коридорах, холах та на інших шляхах евакуації;

користуватися прасками, електроплитками, іншими електронагрівними приладами у лікарняних палатах та інших приміщеннях, де перебувають хворі (мають бути виділені спеціальні приміщення);

застосовувати настільні та інші газові лампи (як виняток, допускається застосування ліхтарів типу "летюча миша").

7.5. Видовищні та культурно-просвітницькі установи

7.5.1. Будівлі театрів, цирків, кіноконцертних залів, інших видовищних установ, а також криті спортивні споруди на 800 і більше місць, відкриті спортивні споруди з трибунами на 1000 чоловік і більше (з приміщеннями під трибунами) перед кожним відкриттям сезону повинні бути перевірені на предмет відповідності вимогам пожежної безпеки й прийняті міжвідомчими комісіями, утворюваними органами місцевого самоврядування. Перевірці також підлягають усі сезонні споруди літніх театрів, естрад, виставочних павільйонів, цирків-шапіто тощо.

7.5.2. Під час укладання із зарубіжними організаціями, фірмами договору, контракту на проведення гастролей, вистав та виставок необхідно відображати в ньому вимоги чинних в Україні правил пожежної безпеки, інформувати про заходи, що намічаються, та місця їх проведення органи державного пожежного нагляду.

7.5.3. У музеях та картинних галереях на доповнення до плану евакуації людей повинен бути опрацьований план евакуації експонатів та інших цінностей, а в цирках і зоопарках - план евакуації тварин.

7.5.4. У разі необхідності проведення спеціальних вогневих ефектів на відкритих майданчиках відповідальним постановником (головним режисером, художнім керівником) повинні бути опрацьовані й здійснені (за погодженням з органами державного пожежного нагляду) заходи щодо запобігання пожежам.

7.5.5. Усі горючі декорації, сценічне оформлення, драпірування в залах для глядачів та експозиційних залах, фойє мають бути важкозаймистими або обробленими вогнезахисними речовинами для надання їм таких властивостей. Дерев'яні конструкції сценічної коробки (колосники, робочі галереї тощо) повинні бути оброблені вогнезахисними засобами, що забезпечують і групу вогнезахисної ефективності.

Організація, яка проводить обробку, зобов'язана надати власникові установи акт із зазначенням дати проведення робіт та терміну дії просочення.

Власник повинен організувати щоквартальну перевірку якості вогнезахисної обробки декорацій, сценічного оформлення і щороку - дерев'яних конструкцій. У разі необхідності вогнезахисна обробка повинна поновлюватися.

Миття планшета сцени слід здійснювати водним розчином, що містить вогнезахисну речовину.

7.5.6. На планшеті сцени повинна бути нанесена червона лінія, що вказує межу опускання протипожежної завіси (за її наявності). Декорації та інші предмети оформлення сцени не

повинні виступати за цю лінію.

Після закінчення спектаклю (репетиції) протипожежна завіса повинна негайно опускатися і щільно прилягати до планшета сцени за допомогою піщаного затвору (еластичної подушки). Підйомно-опускний механізм слід відрегулювати так, щоб швидкість опускання завіси була не менше 0,2 м/с. Завіса повинна мати звукову та світлову сигналізацію для оповіщення про її підняття та опускання.

Дистанційне управління рухом протипожежної завіси повинно здійснюватися з трьох розсереджених місць: з приміщення пожежного поста, з планшета сцени та з приміщення лебідки протипожежної завіси. Електрообладнання механізму опускання та піднімання завіси повинно бути заживлене по 1-й категорії надійності згідно з ПУЕ та ДНАОП 0.00-1.32-01. Перевірку працездатності механізму опускання та піднімання завіси слід здійснювати не рідше одного разу на 10 днів із зазначенням результатів перевірки в журналі.

У разі виникнення пожежі протипожежна завіса повинна зрошуватися водою з боку сцени.

7.5.7. Клапани димових люків на зимовий період необхідно утеплювати і не рідше одного разу на 10 днів перевіряти на безвідмовність у роботі.

Відкривання клапанів повинно відбуватися під дією власної ваги після звільнення їх від утримуючих пристроїв.

7.5.8. У межах сценічної коробки видовищної установи одночасно можуть знаходитися декорації та сценічне обладнання не більше ніж для двох спектаклів. Решта декорацій має зберігатися у спеціальних складських приміщеннях за межами будівлі установи.

Після закінчення спектаклю всі декорації й бутафорія повинні бути розібрані та прибрані зі сцени, а театральні костюми з артистичних убиралень здані до костюмерних складів.

7.5.9. У залах для глядачів та на трибунах усі крісла та стільці слід з'єднувати між собою в ряди і міцно кріпити до підлоги.

На балконах та в лоджіях з кількістю місць не більше 12 крісла, стільці допускається не закріплювати за наявності самостійного виходу у фойє.

У залах для глядачів з кількістю місць не більше 200, де проводяться танцювальні вечори та подібні заходи, кріплення стільців до підлоги не обов'язкове за умови з'єднання їх у рядах між собою.

7.5.10. Розставлення крісел у залах для глядачів, з урахуванням кількості місць у ряді, відстані між рядами, спинками сидінь тощо, повинно здійснюватися відповідно до чинних будівельних норм для видовищних установ.

7.5.11. Під час оформлення постановок (вистав) повинен бути забезпечений вільний круговий прохід завширшки не менше одного метра навколо планшета сцени.

7.5.12. Кількість та ширина виходів, шляхи евакуації мають відповідати розрахунку, виходячи з необхідного безпечного часу евакуації.

У залі для глядачів ширина дверних отворів, незалежно від результатів розрахунку, повинна бути не менше 1,2 м і не більше 2,4 м, а ширина проходів, розташованих напроти виходів, - не менше ширини самих дверей.

7.5.13. В експозиційній частині музеїв, виставок, картинних галерей та пам'яток культури маршрут руху відвідувачів повинен забезпечувати огляд усіх експозиційних залів без

утворення зустрічних потоків та потоків, що перетинаються.

У тих випадках, коли шляхи евакуації в будівлях пам'яток культури не відповідають вимогам будівельних норм і виключена можливість улаштування додаткових виходів, необхідно обмежити одночасне перебування в цих будівлях людей, додержуючись норм не більше 50 відвідувачів одночасно.

7.5.14. Проходи між вітринами та щитами в експозиційній частині музеїв, виставок, картинних галерей та пам'яток культури повинні бути не менше 2 м завширшки, а головний прохід - не менше 3 м.

У сховищах музеїв, картинних галерей, виставок ширина головних проходів має бути не менше 2,5 м, а відстань між устаткуванням фондів - 0,9 м.

7.5.15. У приміщеннях костюмерних між вішалками слід передбачити вільні проходи. Центральний прохід повинен бути не менше 1,2 м завширшки.

У декораційних складах проходи слід залишати не менше 1,5 м завширшки, а для зберігання декорацій влаштовувати спеціальні відсіки.

7.5.16. Крім виходів з глядачевих, експозиційних, виставочних, читальних залів, світловими покажчиками з написом "Вихід" повинні бути обладнані виходи з фойє, кулуарів, планшета сцени, робочих галерей, колосників та трюмів.

7.5.17. У разі реставрації будівель пам'яток культури треба розробляти відповідні протипожежні заходи стосовно кожного об'єкта з урахуванням особливостей будівель, їх художньої цінності і погоджувати ці заходи з органами державного пожежного нагляду.

7.5.18. У цирках манеж необхідно відділяти від глядачевої частини бар'єром завширшки не менше 0,5 м і розміщувати на відстані не менше 1 м до першого ряду місць для глядачів.

7.5.19. Приміщення для тварин повинні мати не менше двох воріт назовні. Клітки хижих тварин повинні бути пересувними (на колесах).

У будівлі цирку допускається зберігання не більше добового запасу фуражу для тварин.

7.5.20. Покриття цирків-шапіто повинні бути, як правило, з негорючих матеріалів. У разі застосування горючого покриття, воно має бути оброблене вогнезахисною речовиною для надання йому важкозаймистих властивостей.

7.5.21. Демонстрування кінофільмів у місцях їх постійного показу дозволяється здійснювати лише із спеціально обладнаного кіноапаратного комплексу, відокремленого від інших приміщень протипожежними перегородками (стінами) й перекриттями з межею вогнестійкості не менше 0,75 год.

7.5.22. Проекційні та оглядові вікна у кінопроекційній необхідно захищати заслінками або шторками з межею вогнестійкості не менше 0,25 год. та механічним скиданням.

7.5.23. Вихід з кіноапаратного комплексу повинен бути назовні або на сходову клітку, що має вихід назовні. Допускається влаштовувати вихід з приміщення кіноапаратного комплексу до фойє чи вестибюля кінотеатру через приміщення, не зв'язане з перебуванням глядачів. Двері кінопроекційного комплексу мають відчинятися в напрямку виходу назовні.

7.5.24. У кінотеатрах (у приміщеннях кіноустановок) допускається зберігання не більше сорока частин (рулонів) кіноплівки, укладеної в негорючі фільмостати або в фільмоноски.

7.5.25. У приміщеннях, у яких неможливе влаштування кіноапаратного комплексу

(навчальні класи, лікарні тощо), дозволяється демонструвати лише 16-мм кінофільми на кінопроекційній апаратурі пересувного типу.

При цьому необхідно дотримуватися таких вимог:

до роботи на кіноапаратурі допускаються особи, які мають кваліфікаційне посвідчення кіномеханіка (кінодемонстратора) та посвідчення, що підтверджує знання вимог пожежної безпеки і проходження пожежно-технічного мінімуму, з позначками про щорічну перевірку знань;

кінопроектор не повинен установлюватися біля виходу з приміщення і ускладнювати евакуацію людей;

підключення проектора до електричної мережі повинно здійснюватися лише справними електропроводами за допомогою штепсельних розеток та вилок;

місце показу повинно бути забезпечене вогнегасниками, кількість яких визначається відповідно до вимог щодо оснащення об'єктів первинними засобами пожежогашіння (додаток 2);

кінофільми, призначені для демонстрування, повинні зберігатися в закритих негорючих коробках або фільмоносках;

показ фільмів у класах або аудиторіях у разі присутності учнів у кількості понад 50 осіб допускається лише за наявності двох евакуаційних виходів з приміщення.

7.5.26. Усі особи, які забезпечують масовий показ кіно- та відеофільмів, зобов'язані мати відповідне кваліфікаційне посвідчення та документ про проходження пожежно-технічного мінімуму, а також щорічної перевірки знань відповідно до Типового положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України, затвердженого наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 29.09.2003 № 368 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.12.2003 за № 1148/8469.

7.5.27. Приміщення для масового показу відеофільмів можуть розміщуватися в будівлях I та II ступеня вогнестійкості на будь-якому надземному поверсі, а в решті будівель - не вище другого поверху з урахуванням вимог ДБН В.2.2-9-99 "Громадські будинки та споруди". Місткість відеозалів має бути не менше 1,5 м² площі підлоги на одного глядача, а відеокабін - 2,0 - 2,5 м² на одного глядача. При цьому кількість місць у відеозалах не повинна перевищувати 100, а у відеокабінах - 8 одиниць. У разі розміщення відеозалів у будівлях та приміщеннях іншого призначення слід враховувати відповідні правила пожежної безпеки.

7.5.28. Телевізори, відеомагнітофони, монітори, відеопроєкційні пристрої та інше обладнання відеокомплексів повинні експлуатуватися в повній відповідності з інструкціями заводів-виготовлювачів.

Лінії електроживлення обладнання відеокомплексів повинні бути виконані окремо від ліній інших споживачів електроенергії, мати власні пристрої для відключення і встановлені в місцях, доступних для обслуговуючого персоналу. Для кожної одиниці обладнання на місці його встановлення повинна бути передбачена індивідуальна розетка, змонтована з урахуванням можливості негайного відключення обладнання від електромережі.

7.5.29. Відеокасети слід зберігати на стелажах або в шафах, виготовлених із негорючих матеріалів. Основний фонд відеокасет необхідно розміщувати у спеціально призначеному для їх зберігання приміщенні. Безпосередньо в пункті прийому й видачі одночасно може

перебувати не більше 100 одиниць відеокасет.

7.5.30. Не допускається:

виготовляти піротехнічні вироби кустарним способом, а також зберігати їх у видовищних установах, приміщеннях та на трибунах стадіонів, в інших місцях з масовим перебуванням людей (зберігання й використання таких виробів має здійснюватися у відповідності до вимог спеціальних правил);

улаштовувати антресолі в бутафорських і меблевих цехах, декораційних складах, на сценах, у кишнях сцени та в інших приміщеннях видовищних установ;

зберігати дерев'яні верстати, горючий інвентар, бутафорії та декорації у трюмах, на колосниках, робочих майданчиках, заекранному просторі, у підвалах, розташованих під залом для глядачів;

палити на сцені та поза спеціально відведеними місцями;

улаштовувати житлові приміщення та допускати тимчасове проживання громадян у видовищних та культурно-освітніх установах;

здавати в оренду приміщення діючих музеїв, картинних галерей для розміщення в них організацій іншого призначення;

зберігати й застосовувати ЛЗР та ГР, балони з газами та інші вогнебезпечні речовини і матеріали в основних будівлях видовищних установ, музеїв та картинних галерей;

зберігати рідкісні книжки й рукописи, фонди музеїв та картинних галерей у приміщеннях зі стінами (перегородками), що мають покриття з горючих та важкогорючих матеріалів, а також разом з іншими пожежонебезпечними речовинами й матеріалами;

проводити масові заходи, коли протипожежні пристрої (протипожежна завіса, димові люки, автоматичні установки пожежогасіння тощо) є несправними або вимкненими;

користуватися електронагрівальними приладами у приміщеннях, за винятком місць, що спеціально відведені та обладнані для цієї мети;

проводити спектаклі, концерти й інші масові заходи за відсутності на сцені пожежного поста з числа працівників пожежної охорони об'єкта або членів ДПД;

застосовувати у видовищних та культурно-просвітницьких установах декорації і сценічне оформлення, виготовлене з горючих синтетичних матеріалів (пінопласту, поролону, полівінілу тощо);

розміщати під залами та сценами столярні, швейні майстерні, склади та інші подібні приміщення для зберігання або використання горючих матеріалів;

чистити перуки, костюми бензином, ефіром та іншими ЛЗР та ГР безпосередньо в будівлі видовищної установи;

застосовувати піротехнічні вироби при проведенні культурно-масових заходів без письмового погодження з органами державного пожежного нагляду.

7.6. Підприємства торгівлі та харчування

7.6.1. Можливість розміщення підприємств торгівлі й харчування в будівлях іншого призначення (у тому числі житлових), а також заходи щодо їх відділення від інших приміщень цих будівель протипожежними перепонами встановлюються, виходячи з вимог будівельних норм.

Торговельні підприємства для продажу ЛГР, ГР та горючих газів (балонів з газами, фарб, розчинників, інших пожежонебезпечних товарів побутової хімії), боєприпасів та протехнічних виробів розміщувати в будівлях іншого призначення не допускається.

7.6.2. Товари, які мають підвищену пожежну небезпеку (сірники, парфуми, одеколони, аерозольні упаковки тощо), необхідно зберігати нарізно від інших товарів у спеціально пристосованих приміщеннях.

Торгівлю цими товарами у великих магазинах, універмагах, торгових центрах рекомендується здійснювати на верхніх поверхах будинків.

7.6.3. У робочий час завантаження товарів та вивантаження тари має здійснюватися шляхами, не зв'язаними з евакуаційними виходами для покупців з торгових залів.

У великих магазинах з чималою кількістю покупців доставка товарів у секції повинна провадитися до відкриття магазину.

7.6.4. Склади (комори) горючих товарів або товарів у горючій упаковці слід розміщувати біля зовнішніх стін та відділяти їх протипожежними перегородками 1-го типу від торговельної зали площею 250 м² і більше.

Комори, в яких зберігаються горючі товари, повинні розділятися протипожежними перегородками 1-го типу на відсіки площею не більше 700 м². За наявності автоматичних засобів пожежогасіння площа відсіків може бути збільшена вдвічі.

7.6.5. Розфасовку пожежонебезпечних товарів необхідно вести у спеціальних приміщеннях, пристосованих для цієї мети.

7.6.6. Розташування технологічного обладнання на підприємствах торгівлі, у ресторанах, кафе, їдальнях тощо треба виконувати таким чином, щоб воно не перешкоджало вільній евакуації відвідувачів у разі пожежі.

7.6.7. Ширина проходів між прилавками і обладнанням за прилавком має бути не менше 0,9 м.

7.6.8. Місткість торгових та обідніх залів повинна відповідати вимогам норм проектування, а в разі їх відсутності визначатися з розрахунку не менше 1,35 м² на одного відвідувача крамниці та не менше 1,4 м² на одне посадочне місце в ресторані, кафе, їдальні.

Адміністрація торговельних підприємств, ресторанів, кафе, їдалень не повинна допускати переповнення залів відвідувачами.

7.6.9. В обідніх залах повинні постійно утримуватися вільними основний прохід завширшки не менше 1,35 м, що веде до евакуаційних виходів, а також проходи до окремих посадочних місць.

7.6.10. Установлення в обідніх залах тимчасових естрад, помостів, освітлювальної та електромузичної апаратури, прокладання кабелів та проводів слід здійснювати таким чином, щоб не погіршились умови евакуації.

7.6.11. Забороняється:

зберігати горючі матеріали, відходи, упаковку та контейнери в торгових, обідніх залах та на шляхах евакуації (вони повинні видалятися щодня з мірою накопичення);

зберігати горючі товари або негорючі товари в горючій упаковці у приміщеннях, які не мають віконних отворів або спеціальних засобів димовидалення;

торгувати пожежонебезпечними товарами побутової хімії, лаками, фарбами, розчинниками та іншими ЛЗР та ГР, розфасованими у скляну тару місткістю більше одного літра кожна, а також пожежонебезпечними товарами без попереджувальних написів типу "Вогнебезпечно", "Не розпилювати поблизу вогню" тощо;

порушувати конструкції димонепроникних негорючих діафрагм, установлених у вітражах багатопверхових будівель на рівні кожного поверху;

розміщувати відділи, секції, прилавки, лотки для продажу пожежонебезпечних товарів ближче 4 м від виходів, сходових кліток та інших евакуаційних шляхів;

зберігати на вантажно-розвантажувальних рампах товари і тару;

зберігати одночасно в магазині більше 15 тис. одиниць аерозольних виробів і більше 2 тис. пляшок (чи більше 1 м³) спирту та інших рідин, що є ЛЗР;

установлювати в торгових залах балони з горючими газами для наповнення повітряних куль та інших потреб;

проводити вогневі роботи під час перебування людей у торгових та обідніх залах;

організовувати торгівлю, розміщувати торговельні й ігрові автомати на площадках сходових кліток та інших шляхах евакуації;

розміщувати товари побутової хімії, лаки, фарби, розчинники, товари в аерозольній упаковці ближче 0,5 м від приладів опалення та у віконних вітринах;

користуватися у складських приміщеннях та приміщеннях для підготовки товарів до продажу побутовими електронагрівальними приладами;

прасувати одяг електропрасками безпосередньо в торгових залах та на складах (для прасування повинно бути виділене і відповідним чином обладнане спеціальне приміщення).

7.6.12. Заходи пожежної безпеки під час продажу ГР

7.6.12.1. Зберігати й продавати гас, інші ГР дозволяється лише у будівлях, що стоять окремо і споруджені з негорючих матеріалів, уключаючи підлоги, перекриття та двері. Рівень підлоги в цих будівлях має бути нижче позначки землі для виключення розтікання рідин у разі аварій. У таких будівлях пічне опалення не дозволяється.

7.6.12.2. Торгові зали мають бути ізольовані протипожежною перегородкою 1-го типу від приміщень, у яких установлені резервуари або посудини з ГР.

Місткість резервуарів (бочок та інших посудин) не повинна перевищувати 5 м³.

7.6.12.3. Місткість роздавального бака не повинна перевищувати 100 л. Трубопровід подання ГР з резервуарів у роздавальні баки має закріплюватися нерухомо і мати біля роздавального бака та біля резервуара вентилі. Посудини та трубопроводи треба заземлювати не менше ніж у двох місцях і не рідше одного разу на рік проводити перевірку надійності заземлення з вимірюванням електричного опору.

7.6.12.4. Прилавок для відпускання ГР повинен бути виготовлений з негорючого матеріалу, який виключає іскроутворення під час удару.

7.6.12.5. У приміщенні для торгівлі гасом та іншими ГР не допускається зберігання горючих пакувальних матеріалів (дерев'яних ящиків, картону, паперу, стружки, соломи тощо). Тара з-під ГР та пакувальні матеріали повинні зберігатися на спеціальних, ізольованих огорожею, майданчиках.

7.6.12.6. Продаж газу та інших ГР безпосередньо з автоцистерн повинен здійснюватися на відстані не менше 15 м від розташованих поблизу будівель з урахуванням рельєфу місцевості (місце стоянки автоцистерни повинно мати планувальну позначку не вище позначок місць розташування будівель, споруд, відкритих майданчиків тощо).

7.6.13. Заходи пожежної безпеки під час продажу боєприпасів та піротехнічних виробів

7.6.13.1. Продаж боєприпасів (порох, споряджені набойі, капсулі) та піротехнічних виробів дозволяється лише на верхніх поверхах спеціалізованих крамниць, опалення яких повинно бути центральним.

7.6.13.2. Для зберігання боєприпасів та піротехнічних виробів слід передбачати не менше двох металевих шаф (одна для зберігання пороху, друга - для капсулів та споряджених набойів), розміщуваних у приміщеннях, вигороджених протипожежними перегородками та перекриттями. Розміщення комірок (шаф) у підвальному приміщенні не допускається. Забороняється зберігати порох укупі з капсулями або спорядженими набоями.

7.6.13.3. Порох можна викладати на прилавок разом із капсулями й набоями лише для продажу покупцеві.

7.6.13.4. Порох повинен продаватися лише в заводській упаковці. Розкривати ящики з боєприпасами слід за межами складських приміщень.

7.6.13.5. Безпосередньо у будівлях крамниць дозволяється зберігати лише по одному ящику димного та бездимного пороху (по 50 кг) та до 15 тисяч споряджених набойів. Заготівельним конторам дозволяється зберігати до 200 кг пороху.

7.6.14. Заходи пожежної безпеки на речових ринках

7.6.14.1. Розміщення ринку (за дозволом місцевих органів влади) в будівлях, спорудах, на відкритих територіях (стадіонах тощо) не повинно підвищувати їхню пожежну небезпеку і порушувати встановлені для цих будівель (споруд) та територій вимоги пожежної безпеки.

7.6.14.2. Торговельне обладнання повинно розміщуватися з таким розрахунком, щоб уздовж рядів забезпечувалися вільні проходи до евакуаційних виходів завширшки не менше 2 м.

7.6.14.3. Через кожні 25 м торгового ряду повинні влаштовуватися поперечні проходи завширшки не менше 1,4 м.

7.6.14.4. Кіоски і ларки, які встановлюються, якщо це не суперечить нормативним вимогам пожежної безпеки, у будівлях та спорудах, повинні бути виготовлені з негорючих матеріалів.

7.6.14.5. Установлення на території ринку кіосків, ларків та інших тимчасових будівель повинно проводитися згідно з вимогами пункту 4.1.16.

7.6.14.6. Монтаж та експлуатація в кіосках і ларках електроустановок, у тому числі електроопалювальних приладів, повинні здійснюватися з урахуванням вимог підрозділу 5.1 цих Правил.

7.6.14.7. Кожний кіоск, ларьок і подібні будівлі, що експлуатуються, повинні бути забезпечені вогнегасником.

7.6.14.8. Забороняється застосовувати для освітлення кіосків та ларків свічки та інші джерела відкритого вогню.

7.7. Промислові підприємства

7.7.1. Технологічне обладнання за нормальних режимів роботи повинно бути пожежобезпечним, а на випадок небезпечних несправностей та аварій необхідно передбачати захисні заходи, що обмежують масштаб та наслідки пожежі. Обладнання, призначене для використання пожежонебезпечних та вибухонебезпечних речовин і матеріалів, має відповідати конструкторській документації.

7.7.2. Технологічні процеси необхідно проводити відповідно до регламентів та іншої, затвердженої у встановленому порядку, нормативно-технічної та експлуатаційної документації.

7.7.3. На всі застосовувані в технологічних процесах речовини й матеріали повинні бути дані про показники їх пожежної безпеки згідно з ГОСТ 12.1.044-89 "ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения".

Характеристики пожежної безпеки застосовуваних або вироблюваних (отримуваних) речовин та матеріалів повинні бути вивчені з обслуговуючим персоналом. Персонал зобов'язаний дотримуватися під час роботи з пожежовибухонебезпечними речовинами та матеріалами вимог маркування і попереджувальних написів, які нанесені на упаковках або наведені у вказівках щодо їх застосування.

7.7.4. Спільне застосування (якщо це не передбачено технологічним процесом), зберігання й транспортування речовин та матеріалів, котрі в результаті взаємодії один з одним викликають займання, вибух або утворюють горючі і токсичні гази (суміші), не дозволяється.

7.7.5. У вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщеннях (дільницях, майстернях, цехах тощо) та на устаткуванні, що становить небезпеку вибуху або займання, необхідно вивішувати знаки, які забороняють користування відкритим вогнем, а також знаки, що попереджають про обережність за наявності займистих та вибухових речовин за ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности".

Власник (орендар) підприємства зобов'язаний ознайомити всіх працівників зі значенням таких знаків.

7.7.6. Виробництво, де перебувають в обігу пожежовибухонебезпечні речовини і матеріали, повинно бути оснащено автоматичними засобами контролю параметрів, значення яких визначають пожежовибухонебезпечність процесу, сигналізацією граничних значень і системами блокувань, які перешкоджають виникненню аварійних ситуацій.

7.7.7. Не допускається виконувати виробничі операції на обладнанні, установках, верстатах з несправностями, які можуть спричинити займання та пожежу, а також коли відключені контрольно-вимірювальні прилади, за якими визначаються технологічні параметри (температура, тиск, концентрації газів, парів тощо).

7.7.8. Профілактичний огляд, планово-попереджувальний та капітальний ремонт технологічного обладнання повинні здійснюватися в терміни, встановлені відповідними графіками, з урахуванням виконання заходів щодо забезпечення пожежовибухобезпеки, передбачених проектом, технологічним регламентом, технічними умовами.

7.7.9. Ремонт устаткування, яке перебуває під тиском, набивання й підтягування сальників на працюючих насосах та компресорах, а також ущільнення фланців на апаратах і трубопроводах без зниження (стравлювання) тиску в системі не дозволяється.

7.7.10. Технологічні лінії, машини та апарати, котрі виконують первинну переробку волокнистих матеріалів, твердих горючих речовин у подрібненому вигляді, повинні мати

пристосування для вловлювання (відділення) сторонніх предметів: магнітний захист, каменеві пастки тощо.

7.7.11. Конструкції витяжних пристроїв (шаф, фарбувальних, сушильних камер тощо), апаратів, трубопроводів повинні запобігати накопиченню пожежонебезпечних відкладень та забезпечувати можливість їх очищення пожежонебезпечними способами. Роботи з очищення мають проводитися систематично згідно з технологічними регламентами та фіксуватися в журналі.

7.7.12. Технологічне устаткування, апарати і трубопроводи, в яких утворюються речовини, що виділяють пожежовибухонебезпечні пари, гази та пил, повинні бути герметичними.

7.7.13. Двері та люки пилозбиральних камер і циклонів під час їх експлуатації мають бути зачинені, горючі відходи, зібрані в камерах та циклонах, треба своєчасно видаляти.

7.7.14. У вибухопожежонебезпечних приміщеннях (цехах, дільницях тощо) слід застосовувати інструмент, виготовлений з безіскрових матеріалів або у відповідному вибухопожежонебезпечному виконанні.

7.7.15. Покриття підлог у приміщеннях категорій А, Б і покриття територій у межах вибухонебезпечних зон класів 1 та 2 згідно з ДНАОП 0.00-1.32-01 мають виконуватися з негорючих і таких, що при ударах не дають іскор, матеріалів.

Конструкція вікон, фрамуг, дверей, металевих майданчиків, містків і сходів у таких вибухопожежонебезпечних приміщеннях і вибухонебезпечних зонах класів 1 та 2 згідно з ДНАОП 0.00-1.32-01 має унеможливити іскроутворення.

7.7.16. У виробничих та складських приміщеннях, у яких застосовуються, виробляються або зберігаються речовини й матеріали, здатні утворювати вибухонебезпечні концентрації газів і парів, повинні встановлюватися автоматичні газоаналізатори для контролю за станом повітряного середовища.

За відсутності газоаналізаторів, які випускаються серійно, необхідно здійснювати періодичний лабораторний аналіз повітряного середовища.

7.7.17. У приміщеннях, де застосовуються легкозаймісті горючі рідини та гази, має передбачатися централізоване подавання їх до робочих місць. Доставка цих рідин у невеликих кількостях дозволяється в безпечній негорючій тарі спеціальної конструкції.

Тара повинна бути виготовлена з неіскроутворюючих металів і щільно закриватися.

7.7.18. У гідросистемах із застосуванням ГР необхідно встановити контроль за їх рівнем у баку і не допускати перевищення в системі тиску, вказаного в паспорті.

У разі появи підтікань масла течу слід негайно усунути, а масло прибрати за допомогою тирси або шмаття та видалити з приміщення у спеціально відведене місце.

7.7.19. У приміщеннях, де є виділення горючого пилу, стружки тощо, підлога, стеля, стіни, конструкції та устаткування повинні систематично прибиратися. Періодичність прибирання встановлюється в інструкціях, затверджених адміністрацією підприємства.

7.7.20. Для миття і знежирювання устаткування, виробів, кріпильних та інших деталей тощо повинні застосовуватися, як правило, негорючі мийні засоби, а також ультразвукові та інші безпечні в пожежному відношенні установки чи способи.

7.7.21. Лакофарбові матеріали повинні подаватися на робочі місця в готовому вигляді централізовано (у тарі, що герметично закривається, або по трубах) і не більше змінної

потреби. Складання й розведення всіх видів лаків та фарб слід здійснювати на відкритому майданчику або у спеціально виділеному ізолюваному приміщенні, розташованому біля зовнішньої стіни з віконними отворами. Це приміщення повинно мати самостійний евакуаційний вихід.

7.7.22. Замірювання рівня ЛЗР та ГР у резервуарах (посудинах) та відбирання проб слід проводити у світлий час доби. Неприпустимо робити замірювання рівня та відбирання проб ручним способом під час грози, закачування або відкачування згаданих речовин.

Забороняється подавання таких рідин у резервуари та інші посудини "падаючою струминою". Швидкість наповнення і спорожнення резервуара не повинна перевищувати сумарної пропускної спроможності встановлених на ньому дихальних клапанів (вентиляційних патрубків).

7.7.23. Сушильні приміщення (камери, шафи) для сировини, напівфабрикатів і пофарбованих готових виробів мають бути обладнані виробничою автоматикою, яка відключає нагрівні прилади в разі підвищення температури вище допустимої. Дозволяється ручне відключення сушильного обладнання в разі постійного спостереження за ним обслуговуючого персоналу.

Сушильні камери періодичної дії перед кожним завантаженням повинні очищуватися від виробничого сміття.

7.7.24. Захисні мембрани вибухових запобіжних клапанів за видом матеріалу та за товщиною мають відповідати проектним даним.

Треба регулярно (не рідше одного разу на квартал) перевіряти справність вогнезагороджувачів та чистоту їх вогнегасної насадки, а також справність мембранних клапанів. Терміни перевірки повинні бути вказані у цеховій інструкції.

7.7.25. Після закінчення роботи просочувальні ванни, а також ванни з охолоджуючими ГР повинні закриватися кришками.

7.7.26. Просочувальні, загартовувальні та інші ванни з ГР слід обладнувати пристроями аварійного зливання в підземні резервуари, розміщені поза будівлею.

Кожна ванна повинна мати місцеве видалення горючих парів.

7.7.27. У деревообробних підрозділах не допускається:

зберігати лісоматеріали в кількості, що перевищує змінну потребу;

залишати після закінчення роботи неприбраними готову продукцію, стружки, тирсу, деревний пил, мастила, оліфу, лаки, клей та інші горючі рідини й матеріали;

експлуатувати лісопилні рами, круглопилні, фрезернопилні та інші верстати й агрегати в разі торкання пил об огорожу, перекосу рамки пили, ослаблення та неправильної підгонки повзунів, несправних систем охолодження і змащення, нагрівання підшипників вище 70° С, вимкнених систем місцевої вентиляції або за їхньої відсутності, а також коли порушена герметичність повітроводів.

7.7.28. Клеєварки треба розмішати в ізолюваному приміщенні або у відведеному для цього безпечному місці. Клей на основі синтетичних смол та легкогорючих розчинників слід зберігати в негорючих ящиках. Розігрівати клей необхідно парою або за допомогою електроприладів з "водяними банями".

7.7.29. Мешкання людей у виробничих будівлях, на складах та територіях підприємств не дозволяється.

7.8. Об'єкти зберігання, ремонту і технічного обслуговування транспорту

7.8.1. Транспорт у приміщеннях, під навісами або на спеціальних майданчиках повинен розміщатися відповідно до вимог будівельних норм та норм технологічного проектування таких підприємств.

7.8.2. Для приміщень та майданчиків із зберіганням понад 25 одиниць транспорту необхідно розробляти спеціальний план розміщення транспортних засобів з описанням черговості та порядку евакуації в разі виникнення пожежі.

Цим планом має передбачатися чергування персоналу в нічний час, вихідні та святкові (неробочі дні), а також визначатися порядок зберігання ключів запалювання з розрахунком на те, щоб черговий міг скористатися ними в разі необхідності евакуації транспорту.

7.8.3. Місця зберігання транспорту (крім індивідуального) повинні бути забезпечені буксирними тросами та штангами з розрахунку один трос (штанга) на 10 одиниць техніки.

7.8.4. Над приміщеннями, де знаходяться гаражі, не допускається розміщати приміщення з масовим перебуванням людей.

Приміщення для обслуговування автомобілів (за винятком приміщень для миття й прибирання) слід відділяти протипожежними стінами (перегородками) від приміщень для зберігання автомобілів.

Під горючими (дерев'яними) навісами дозволяється зберігати не більше 20 машин.

7.8.5. У приміщеннях, під навісами та на відкритих майданчиках, де зберігається транспорт, не дозволяється:

установлювати транспортні засоби в кількості, яка перевищує норму, порушувати план їх розміщення, зменшувати відстань між ними, а також від них до конструктивних елементів будівель (споруд);

захарашувати виїзні ворота і проїзди;

проводити ковальські, термічні, зварювальні, малярні й деревооздоблювальні роботи, а також промивання деталей з використанням ЛЗР та ГР (ці роботи повинні здійснюватися у відповідних майстернях підприємства);

тримати транспортні засоби з відкритими горловинами паливних баків, а також за наявності витікання пального і масла;

заправляти транспортні засоби паливом та зливати з них паливо (ці роботи повинні виконуватися на заправному пункті);

зберігати тару з-під пального, а також пальне і масла (крім гаражів індивідуального транспорту), за винятком палива в баках та газу в балонах, змонтованих на автомобілях;

підзаряджати акумулятори безпосередньо на транспортних засобах;

підігрівати двигуни відкритим вогнем (смолоскипами, паяльними лампами тощо), користуватися відкритими джерелами вогню для освітлення;

установлювати на загальних стоянках транспортні засоби для перевезення ЛЗР та ГР, а також горючих газів;

залишати у транспортних засобах промаслені обтиральні матеріали та спецодяг після закінчення роботи;

залишати автомобілі на стоянці з увімкненим запалюванням;

ставити на зберігання транспорт з несправною електропроводкою та з увімкненим вимикачем "маси" (де такий є), з несправною пневматичною системою гальмування;

подавати в разі несправної паливної системи бензин у карбюратор безпосередньо з резервуара через шланг або в інший спосіб;

допускати накопичення на двигуні та його картері бруду й масла.

7.8.6. Кількість виходів з оглядових каналів має бути не менше двох. Допускається один з них виконувати по металевих скобах, виходи з оглядових каналів не повинні перекриватися транспортними засобами. Після закінчення роботи оглядові канали повинні очищатися від промасленого ганчір'я, розлитих ЛЗР та ГР.

Забороняється влаштування оглядових каналів та погребів у гаражах для зберігання автомобілів на газовому паливі.

7.8.7. Автомобілі та інші транспортні засоби мають бути забезпечені вогнегасниками відповідно до Переліку транспортних засобів і норм їх оснащення вогнегасниками, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 1997 року N 1128.

Автобуси, тролейбуси та вантажні автомобілі, призначені для перевезення людей і спеціально обладнані з цією метою, мають бути укомплектовані двома вогнегасниками: один має бути в кабіні водія, а другий - у пасажирському салоні автобуса, тролейбуса або в кузові автомобіля.

7.8.8. Автоцистерни, призначені для перевезення ЛЗР та ГР, повинні зберігатися в одноповерхових будівлях, ізольованих від інших приміщень протипожежними стінами 2-го типу, або на спеціально відведених для цієї мети відкритих майданчиках.

Автомобілі-цистерни і спеціально обладнані автомобілі, призначені для перевезення небезпечних вантажів, ЛЗР та ГР, повинні мати надійне заземлення, вимикачі для відключення акумуляторної батареї автомобіля, не менше двох вогнегасників, покривало з повсті або негорючого теплоізоляційного матеріалу, пісочницю із сухим піском, лопату. Вихлопні труби в них повинні бути виведені під радіатор і обладнані справними іскрогасниками.

7.8.9. У приміщеннях для ремонту та в підсобних приміщеннях не дозволяється здійснювати капітальний та середній ремонт транспорту з баками, наповненими паливом (газобалонних автомобілів - коли заповнені газом балони), та картерами, заповненими маслом.

Під час ремонту бензобаків необхідно попередньо промити їх гарячою водою або розчином каустичної соди, продути паром, просушити гарячим повітрям до повного видалення залишків ЛЗР. Очищення слід здійснювати на відкритому повітрі або у вентильованому приміщенні, а зварювання чи паяння - з відкритими отворами бензобаків та заповненням резервуара водою.

Миття та знежирювання деталей повинно проводитися з урахуванням вимог пункту 7.7.20. Застосування для миття та знежирювання ЛЗР та ГР дозволяється лише в тих випадках, коли існуючі негорючі речовини і безпечні методи не забезпечують необхідної за технологією чистоти обробки деталей.

Перед проведенням фарбування та сушіння автотранспортних засобів їх бензобаки слід знімати або проводити заходи з їх очищення (пропарювання, сушіння тощо).

7.8.10. Не дозволяється експлуатація газобалонних автомобілів з несправною газовою

апаратурою та за наявності витікання газу через нещільні з'єднання, а також в'їзд (зберігання) автомобілів у приміщення, коли газова апаратура несправна.

7.8.11. Під час проведення ремонту, пов'язаного з виконанням зварювальних та фарбувальних робіт (включаючи штучне сушіння), газовий балон повинен бути знятий з автомобіля і продутий.

7.8.12. Вимоги пожежної безпеки до об'єктів (транспортних засобів) автомобільного, залізничного, повітряного, річкового та морського транспорту мають встановлюватися відповідними галузевими правилами пожежної безпеки.

7.8.13. Окремо розташовані (одно- і двоповерхові) будівлі гаражів I, II, III, IIIа ступенів вогнестійкості боксового типу, призначені для зберігання автомобілів, що належать громадянам, допускається не обладнувати автоматичною пожежною сигналізацією, якщо з кожного боксу є виїзд безпосередньо назовні (на рівень прилеглої до будівлі землі).

7.9. Об'єкти сільськогосподарського виробництва і зберігання сільськогосподарської продукції

7.9.1. Збирання зернових

7.9.1.1. До початку збирання врожаю вся збиральна техніка, агрегати та автомобілі повинні мати відрегульовані системи живлення, змащення, охолодження, запалювання, а також бути оснащені справними іскрогасниками, обладнані первинними засобами пожежогасіння (комбайни і трактори - двома вогнегасниками, двома штиковими лопатами, двома мітлами; автомобілі - згідно з пунктами 7.8.7, 7.8.8 та штиковою лопатою). Трактористи, комбайнери, їх помічники та інші особи, задіяні на роботах по збиранню врожаю, повинні пройти протипожежний інструктаж.

7.9.1.2. Корпуси комбайнів повинні бути оснащені заземлювальним металевим ланцюгом, що торкається землі.

7.9.1.3. Збиральну техніку необхідно регулярно перевіряти на щільність з'єднання вихлопної труби з патрубком випускного колектора та колектора з блоком двигуна. У разі появи ознак пробивання прокладок роботу слід припинити до їх заміни.

7.9.1.4. Під час роботи комбайна з підбирачем треба стежити, щоб пружинні зубці підбирача не потрапляли всередину кожуха барабана. У такому випадку треба негайно зупинити комбайн і звільнити зубці.

7.9.1.5. Забороняється сіяти колосові культури на смугах відчуження залізниць та шосейних доріг. Копиці скошеної на цих смугах трави необхідно розташовувати не ближче 30 м від хлібних масивів.

7.9.1.6. Перед дозріванням колосових (у період воскової стиглості) хлібні поля в місцях прилягання їх до лісових та торф'яних масивів, степової смуги, автомобільних шляхів та залізниць мають бути обкошені (із прибиранням скошеного) і оборані смугою не менше 4 м завширшки.

7.9.1.7. У період воскової стиглості збіжжя перед косовицею хлібні масиви необхідно розбити на ділянки площею не більше 50 га. Між ділянками слід робити прокоси не менше 8 м завширшки. Скошений хліб з прокосів треба негайно прибирати. Посередині прокосів робиться проорана смуга не менше 4 м завширшки.

7.9.1.8. Тимчасові польові стани необхідно розташовувати не ближче 100 м від хлібних масивів, токів, скірт тощо. Майданчики польових станів та зернотоків оборюються смугою не менше 4 м завширшки.

7.9.1.9. Безпосередньо на хлібному масиві площею понад 25 га, з якого збирається врожай, необхідно мати наготові трактор з плугом на випадок пожежі.

У разі групового методу збирання до складу збирально-транспортних загонів необхідно включати спеціалізовані автомобілі з насосами (авторіднорозкидачі, водороздавачі та інші), пристосовані для гасіння пожеж зернових.

7.9.1.10. У період збирання забороняється спалювання стерні, післяжнивних залишків та розведення багать на полях.

7.9.1.11. Зернотокі слід розміщувати від будівель та споруд не ближче 50 м, а від хлібних масивів - не ближче 100 м. Майданчик для току повинен бути очищений від рослинного покриву.

Стоянки туристів (автотуристів), пасіки допускається розміщувати не ближче 100 м від хлібних масивів. Полювання у хлібних масивах та поблизу них забороняється.

7.9.1.12. Не дозволяється:

робота тракторів, самохідних шасі, автомобілів та іншої збиральної техніки без капотів або з відкритими капотами (для запобігання потраплянню соломи на випускний колектор двигуна). На комбайнах та інших машинах з двигунами внутрішнього згорання, які не мають капотів, випускний колектор повинен бути захищений металевим щитком, що закриває його вздовж усієї довжини зверху та збоку;

застосування паяльних ламп для випалювання пилу радіаторів двигунів;

заправлення збиральної техніки у хлібних масивах;

заправлення машин у нічний час у польових умовах.

7.9.1.13. Трактори, комбайни та інші самохідні машини, обладнані електричним пуском двигуна, повинні мати вимикач для відключення акумулятора від споживача струму. Клеми акумулятора, стартера дистанційного електромагнітного пускача та генератора повинні бути захищені від потрапляння на них струмопровідних предметів, їх електропроводка повинна бути справною і надійно закріпленою.

7.9.1.14. Радіатори двигунів, вали бітерів, соломонабивачів, транспортерів, підбирачів, шнеки та інші вузли й деталі збиральних машин повинні своєчасно очищуватися від пилу, соломи та зерна.

7.9.1.15. У польових умовах заправлення паливом збиральної техніки повинне здійснюватися за межами поля (не ближче 30 м) паливозаправниками, коли заглушені двигуни.

7.9.1.16. У місцях зберігання сільськогосподарської та іншої техніки, що використовується під час збирання врожаю, у приміщеннях ремонтних майстерень повинні дотримуватися протипожежні вимоги, викладені у підрозділі 7.8 цих Правил.

У разі тимчасового зберігання (стоянок) тракторів, комбайнів, автомобілів та інших самохідних машин у польових умовах необхідно розміщувати їх на очищених від стерні та сухої трави майданчиках, віддалених від скирт (стогів) соломи, сіна, токів, хлібних масивів на відстань не менше 100 м, а від будівель - не менше 50 м. Ці майданчики мають бути оборані смугою не менше 4 м завширшки.

Ремонт збиральних машин і агрегатів за потребою допускається не ближче 30 м від хлібних масивів та інших посівів.

7.9.2. Заготівля, зберігання грубих кормів. Скиртування

7.9.2.1. Під час роботи трактора з тросово-рамочною волокушею її трос або ланцюг повинні бути такої довжини, щоб солома знаходилася на відстані не ближче 5 м від трактора. На гаку троса слід установлювати обмежувач, який перешкоджає ковзанню кільця по тросу.

Під час роботи трактора в агрегаті зі стогокладом випускний колектор та випускна труба двигуна повинні бути захищені від потрапляння соломи і перебувати під постійним наглядом.

7.9.2.2. Площа основи однієї скирти (стогу) не повинна перевищувати 300 м², а штабеля пресованого сіна чи соломи - 500 м².

Біля штабеля пресованого сіна чи соломи необхідно мати два гаки завдовжки не менше висоти штабеля.

Скирти (стоги) на відстані 5 м від основи повинні бути оборані захисними смугами не менше 4 м завширшки.

7.9.2.3. Протипожежні розриви між скиртами (стогами), штабелями мають бути не менше 20 м.

Відстань від скирт (стогів), штабелів грубих кормів повинна бути не менше 15 м до ліній електропередач, 20 м - до доріг, 50 м - до будівель та споруд.

7.9.2.4. Скирти (стоги), штабелі дозволяється розташовувати попарно, при цьому розриви між скиртами (стогами), штабелями в одній парі мають бути не менше 6 м, а між сусідніми парами - не менше 30 м. Протипожежні розриви між двома парами повинні бути проорані смугою не менше 4 м завширшки на відстані 5 м від основи скирти (стогу), штабеля.

7.9.2.5. Трактори та автомобілі, що працюють на механічному навантаженні і на транспортуванні соломи та сіна, необхідно обладнати іскрогасниками.

Для запобігання загорянню кормів від безпосереднього зіткнення з вихлопними трубами, колекторами або глушниками автомобілі та трактори-тягачі, зайняті на вантажно-розвантажувальних роботах, не повинні під'їжджати до скирт (стогів), штабелів ближче 3 м.

7.9.2.6. Під час навантаження кормів безпосередньо в кузов автомобіля його двигун має бути заглушений. Перед виїздом слід ретельно оглянути місце стоянки і прибрати солому, сіно поблизу вихлопної труби.

7.9.2.7. Сіно необхідно складувати в конічні стоги (копиці) або під навіси з вологістю, яка відповідає ГОСТ 27978-88 "Корма зеленые. Технические условия" та ГОСТ 4808-87 "Сено. Технические условия".

Розриви між стогами (копицями) з сіном, що має підвищену вологість, повинні становити не менше 20 м. У стогах (копицях) сіна з підвищеною вологістю, схильного до самозагоряння, необхідно впродовж 60 днів після скиртування здійснювати температурний контроль за допомогою ртутних термометрів, які вставляють у металеві труби і розміщують у стозі на різній глибині. Якщо температура перевищує 50° С, стіг слід розібрати та просушити.

7.9.2.8. Площа відсіків будівель (навісів) для зберігання грубих кормів між протипожежними стінами не повинна перевищувати 1000 м², а кількість кормів - 200 тонн.

7.9.2.9. У разі зберігання запасу грубих кормів у прибудовах (вбудованих приміщеннях) вони мають бути відділені від будівель ферм протипожежними перегородками 1-го типу й

перекриттями 3-го типу (з урахуванням пункту 7.9.6.1 цих Правил). Прибудови чи вбудовані приміщення повинні мати виходи безпосередньо назовні.

7.9.2.10. Штучне сушіння сіна повинне здійснюватися агрегатами (установками) заводського виготовлення.

Під час досушування грубих кормів у закритих приміщеннях вентилятори мають встановлюватися із зовнішнього боку будівель (споруд) на відстані не менше 1 м від негорючих стін (перегородок), не ближче 2 м від огорожувальних конструкцій з горючих матеріалів груп Г1, Г2 та не ближче 2,5 м від огорожувальних конструкцій з горючих матеріалів груп Г3, Г4. Повітроводи мають бути виконані з негорючих матеріалів.

Місця встановлення вентиляторів повинні бути обгороджені. Повітрозабірний отвір вентилятора необхідно захищати від потрапляння горючих матеріалів (сіна, соломи тощо) металевою сіткою з чарунками не більше 25 x 25 мм.

7.9.2.11. Пускова електроапаратура повинна знаходитись у місцях, що дозволяють спостерігати за процесом запуску вентиляторів, на окремо розташованій опорі і на відстані не менше 5 м від будівель (споруд).

Під час досушування грубих кормів під навісом (у скирті, стозі) вентилятор повинен встановлюватися на відстані не менше 2,5 м від навісу (скирти). Провід (кабель), який живить електродвигун, необхідно прокладати в землі. Повітровод повинен бути виконаний з негорючого матеріалу.

7.9.2.12. На закритих складах (навісах) грубих кормів загальний електричний вимикач повинен розміщуватися поза будівлями (навісами) на негорючій стіні, а для будівель (навісів) з горючих матеріалів - на окремо розташованій опорі і бути вміщеним у шафу або нішу, які по закінченні робіт пломбуються.

Встановлення електровимикачів у середині складів (навісів) не дозволяється.

7.9.2.13. Стоянка автомобілів, тракторів та інших транспортних засобів на території складів грубих кормів забороняється.

7.9.2.14. Місця постійного складування грубих кормів мають бути обгороджені та обладнані блискавкозахистом.

7.9.3. Зерносклади, зерносушарні

7.9.3.1. Щороку перед початком збирання врожаю зерносклади та зерносушарні повинні перевірятися власником на відповідність вимогам пожежної безпеки. Виявлені вади у їх протипожежному стані необхідно усувати до початку сушіння та приймання зерна.

7.9.3.2. Зерносклади слід розміщувати в окремо розташованих будівлях. Ворота в них повинні відчинятися назовні і нічим не захищатися.

7.9.3.3. У разі завантаження складів зерном насипом відстань від верху насипу до горючих конструкцій покриття, а також світильників та електропроводів має бути не менше 0,5 м.

У місцях транспортування зерна через отвори у протипожежних перепонах слід встановлювати захисні пристрої (протипожежні клапани та інше).

7.9.3.4. Під час експлуатації зерноскладів та зерносушарень не дозволяється:

зберігати вкупі із зерном небезпечні в пожежному відношенні матеріали, а також будь-яке устаткування;

застосовувати в середині складських приміщень зерноочисні та інші машини з двигунами

внутрішнього згоряння;

застосовувати електропобутові та саморобні електронагрівні прилади;

працювати на пересувних механізмах, коли зачинені ворота з обох боків складу;

засипати зерно вище рівня транспортерної стрічки і допускати тертя стрічки об конструкції транспортера;

розпалювати сушарки, які працюють на твердому паливі, за допомогою ЛЗР та ГР, а ті, що працюють на рідкому паливі, - за допомогою смолоскипів;

залишати без нагляду працюючі зерносушилки;

працювати на сушарках з несправними приладами контролю температури і автоматики відключення подавання палива в разі згасання факела в топці та системою електрозапалювання.

7.9.3.5. Відстань між складом зерна та пересувним сушильним агрегатом має бути не менше 10 м.

7.9.3.6. Будова топок сушарок повинна виключати вилітання іскор. Димові труби слід обладнувати іскрогасниками, а в місцях їх проходження через горючі конструкції треба влаштовувати протипожежні переділки.

7.9.3.7. Сушильна камера сушарок шахтного та жалюзійного типів повинна заповнюватися зерном таким чином, щоб над сушильними коробами або жалюзі був шар зерна не менше 0,4 м завтовшки.

7.9.3.8. Сушильні агрегати, які працюють на рідкому паливі, повинні бути обладнані приладами контролю теплоносія та автоматики безпеки, що забезпечують відключення подавання палива в разі згасання факела в топці, підвищення температури та падіння тиску повітря перед форсункою.

7.9.3.9. Під час роботи сушарки повинен здійснюватися контроль за температурою зерна шляхом відбирання проб за кожні дві години.

7.9.3.10. Для запобігання утворенню застійних ділянок очищення завантажувально-розвантажувальних механізмів сушарки від пилу та зерна необхідно проводити через кожну добу її роботи.

7.9.3.11. Під час вентилявання зерна в зерноскладах вентилятори слід установлювати на відстані не менше 2 м від стін з матеріалів груп горючості Г1, Г2 та не ближче 2,5 м від стін з матеріалів груп горючості Г3, Г4. Повітроводи мають виготовлятися з негорючих матеріалів.

7.9.3.12. Дерев'яні конструкції (опори, галереї тощо) в середині зерноскладів, очисних та робочих башт повинні бути оброблені вогнезахисною речовиною.

7.9.4. Приготування і зберігання вітамінного трав'яного борошна

7.9.4.1. Агрегати для приготування вітамінного трав'яного борошна повинні бути встановлені під навісом або у приміщеннях. Конструкції навісів та приміщень з матеріалів груп горючості Г3, Г4 мають бути оброблені вогнезахисними засобами, які забезпечують I або II групу вогнезахисної ефективності.

Агрегати повинні мати справні прилади контролю температурного режиму та автоматику безпеки, котра відключає подавання палива в разі обриву полум'я форсунки.

7.9.4.2. Протипожежні розриви від пункту приготування трав'яного борошна до будівель, споруд, цистерн з пально-мастильними матеріалами повинні бути не менше 50 м, а до відкритих складів грубих кормів - не менше 150 м.

7.9.4.3. Витратний паливний бак слід встановлювати поза приміщенням агрегату на відстані не менше 2 м від зовнішньої стіни з негорючих матеріалів (без отворів). Паливопроводи повинні виготовлятися з металевих труб і мати не менше двох вентилів: один біля агрегату, а другий біля паливного бака.

7.9.4.4. Щоб уникнути забивання циклона сухою масою та для запобігання її загорянню в сушильному барабані зелена маса повинна подрібнюватися до 30 мм завдовжки і безперервно подаватися в агрегат.

7.9.4.5. У разі виявлення горіння продукту в сушильному барабані необхідно останній до пожежі вихід продукту в кількості 150 кг та перший після ліквідації пожежі вихід продукту в кількості не менше 200 кг не складувати в загальному сховищі, а розміщати окремо в безпечному місці та тримати під наглядом не менше 48 годин.

7.9.4.6. Приготоване й завантажене в мішки борошно необхідно витримати під навісом не менше 48 годин для зниження його температури.

7.9.4.7. Вітамінне трав'яне борошно повинно зберігатися в окремо розташованому складі або в ізольованому від інших приміщень протипожежними стінами й перекриттями відсікові, який має самостійний вихід та надійну вентиляцію. Не дозволяється потрапляння вологи у склад, зберігання борошна навалом, а також разом з іншими речовинами та матеріалами.

7.9.4.8. Мішки з борошном повинні складатися у штабелі заввишки не більше 2 м, по два мішки в ряду. Проходи між рядами повинні бути не менше 1 м завширшки, а вздовж стін - 0,8 м.

7.9.4.9. Щоб уникнути самозагорання борошна, що зберігається, необхідно періодично контролювати його температуру.

7.9.5. Первинна обробка льону, коноплі, хмелю та інших технічних культур

7.9.5.1. Приміщення для обробки льону, коноплі, хмелю та інших технічних культур (далі - технічних культур) мають бути ізольовані від машинного відділення. Вихлопні труби двигунів внутрішнього згорання слід обладнувати іскрогасниками. У разі виведення труб через горючі конструкції повинні влаштовуватися протипожежні переділкі розміром не менше 0,25 м.

7.9.5.2. Зберігання сировини (соломки, трести) може здійснюватися у стогах, шохон (під навісами), закритих складах, а волокна та клоччя - лише в закритих складах.

7.9.5.3. Забороняється:

зберігання та обмолочування технічних культур на території ферм, ремонтних майстерень, гаражів тощо;

в'їзд автомашин, тракторів до виробничих приміщень, складів продукції та шохів (автомашини повинні зупинятися на відстані не ближче 5 м, а трактори - не ближче 10 м від зазначених будівель, скорт та шохів);

влаштування пічного опалення у м'яльно-тіпальному цеху.

7.9.5.4. Автомобілі, трактори та інші самохідні машини, які в'їжджають на територію пункту обробки технічних культур, повинні бути обладнані справними іскрогасниками.

7.9.5.5. Транспортні засоби, коли вони під'їжджають до скирт (шохів), повинні бути повернені до них боком, протилежним напрямку виходу відпрацьованих газів із вихлопних систем двигунів.

7.9.5.6. На території пункту обробки технічних культур місця для паління слід розміщати не ближче 30 м від виробничих будівель та місць складування готової продукції.

7.9.5.7. Дахи будівель первинної обробки льону та інших технічних культур мають виготовлятися з негорючих матеріалів.

7.9.5.8. Природне сушіння трести, хмелю повинне здійснюватися на спеціально відведених ділянках.

Штучне сушіння трести, хмелю необхідно здійснювати лише у спеціальних сушарнях, клунях (стодолах).

7.9.5.9. Сушарні, розміщені у виробничих будівлях, повинні бути відділені від інших приміщень протипожежними перегородками 1-го типу.

Горючі конструкції будівель сушарень та сушильних камер, які розташовані окремо, повинні бути поштукатурені з обох боків.

7.9.5.10. Стационарні сушарні (ССЛ-ВИСХОМ, ЗС-ВИСХОМ тощо), якщо вони використовуються для сушіння, повинні відповідати таким умовам:

склепіння і внутрішні поверхні стінок топки печі та циклона виготовляють із обпаленої цегли, а зовні піч штукатурять та білять вапном;

повітроводи зовні захищають шаром негорючої теплоізоляції (не менше 50 мм), а в місцях з'єднань встановлюють прокладки з негорючих теплоізоляційних матеріалів;

температуру теплоносія в корпусі вентилятора контролюють термометром у металевій оправі;

на початку підземного розподільчого каналу встановлюють іскрогасник;

стінки каналів виготовляють з цегли, канали зверху перекривають залізобетонними плитами або іншими негорючими конструкціями;

у місці проходження димової труби через обрешітку покрівлі влаштовують переділку розміром не менше 0,5 м.

7.9.5.11. Конструкція печей, які влаштовують у клунях для сушіння льонотрести, хмелю, повинна виключати потрапляння іскор у середину приміщення.

У клунях та сушарнях улаштування над піччю колосників для укладання льону або хмелю забороняється. Відстань від печі до конструкцій з матеріалів груп горючості Г3, Г4 повинна бути не менше 1 м, а до конструкцій з матеріалів груп горючості Г1, Г2 - не менше 0,7 м. Колосники з боку печі повинні мати огорожу на всю висоту приміщення.

7.9.5.12. У сушарнях та клунях слід дотримуватися таких вимог:

температура теплоносія під час сушіння льонотрести повинна бути не більше 80° С, а під час сушіння головок льону - не більше 50° С;

у топці печі повинно забезпечуватися повне згоряння палива, у димових газах не повинно бути іскор та незгорілих часток палива;

вентилятор слід вмикати не раніше, ніж через годину після початку топлення. Не можна допускати появи в сушильних камерах теплоносія з ознаками диму;

після однієї зміни роботи сушарки необхідно видалити золу з топочного простору, осадкових камер, циклона-іскрогасника та камери змішування. Димові труби слід очищати не рідше, ніж через 10 днів роботи сушарки;

очищення лотків та сушильних камер від опалої трести та різних відходів необхідно здійснювати щоразу перед завантаженням нової трести для сушіння. Зберігання запасу трести і льоноволокна у приміщенні сушарні забороняється;

після завантаження трести в клуню необхідно прибрати опалі стебла та стебла, що звисають з колосників, старанно очистити від трести піч, стіни, підлогу. Складувати тресту впритул до будівлі сушарні забороняється.

7.9.5.13. Приміщення м'яльно-тіпального агрегату повинні мати вентиляцію. Біля кожного тіпального агрегату повинні бути влаштовані зонти. Верстаті слід з усіх боків закривати знімними й відкидними щитами, які не допускають розповсюдження пилу у приміщенні.

7.9.5.14. Вентиляційні труби слід обладнувати засувками (шиберами), які встановлюють перед вентиляторами та за ними. До вентиляторів має бути забезпечений вільний доступ обслуговуючого персоналу.

7.9.5.15. Кількість трести, яка є у виробничому приміщенні, не повинна перевищувати змінної потреби. Складуватися вона повинна у штабелі на відстані не менше 3 м від машин. Готову продукцію з приміщень слід прибрати на склад не рідше двох разів за зміну.

7.9.5.16. Щодня по закінченні робочого дня приміщення м'яльно-тіпального цеху повинне бути старанно прибрано від волокна, пилу та костриці, а верстаті, стіни та внутрішні поверхні покриття цеху обметені, збірники костриці очищені.

7.9.5.17. У сушарнях тютюну стелажі та етажерки повинні бути виготовлені з негорючих матеріалів. У вогневих сушарках над жаровими трубами слід влаштовувати металеві козирки, які захищають їх від потрапляння тютюну.

7.9.5.18. Зовнішнє освітлення тютюнових сараїв та сушарень необхідно влаштовувати за допомогою прожекторів, установлених на негорючих опорах за межами приміщень.

7.9.6. Тваринницькі та птахівницькі будівлі й споруди

7.9.6.1. Приміщення у тваринницьких та птахівницьких фермах, призначені для розміщення вакуум-насосів з двигунами внутрішнього згоряння, електрокалориферів, теплогенераторів та інших небезпечних у пожежному відношенні агрегатів (установок), склади для зберігання запасу грубих кормів, прибудовані до цих будівель або вбудовані в них, повинні відділятися від приміщень для утримання худоби, інших тварин та птиці протипожежними перегородками 1-го типу та перекриттями 3-го типу, а також мати окремі виходи безпосередньо назовні. Влаштування отворів у зазначених протипожежних перегородках та перекриттях не допускається, за винятком виходів з приміщень для зберігання поточного запасу грубих кормів та підстилки, захищених протипожежними дверима 2-го типу і обладнаних пристроями для самозакриття.

7.9.6.2. Брама та двері приміщень, призначені для виведення худоби, повинні відчинятися лише назовні, нічим не захарашуватися і не перекриватися. Зачиняти їх допускається лише на засувки, гачки та клямки, що легко відчиняються.

7.9.6.3. Випускна труба вакуум-насоса з двигуном внутрішнього згоряння повинна бути обладнана іскрогасником, а у разі проходження через горючі конструкції мати протипожежну переділку розміром не менше 0,25 м.

7.9.6.4. У приміщеннях для тварин та птиці забороняється захарашувати шляхи евакуації,

зберігати корми в тамбурах та проходах, влаштовувати майстерні, стоянки автотранспорту, тракторів, сільгосптехніки, а також проводити будь-які роботи, не пов'язані з обслуговуванням ферм.

В'їзд до цих приміщень тракторів, автомобілів та сільгоспмашин, вихлопні труби яких не обладнані іскрогасниками, не дозволяється.

7.9.6.5. На молочнотоварних фермах за наявності 20 і більше голів худоби необхідно застосовувати груповий спосіб прив'язування, котрий забезпечує під час пожежі швидке звільнення та виведення тварин із приміщень.

У разі застосування індивідуального способу прив'язування ланцюги повинні мати мотузкові вставки, а у тваринницькому приміщенні необхідно мати комплект ножів (не менше чотирьох штук) для перерізування цих вставок.

7.9.6.6. Допускається зберігання грубих кормів (сіна, соломи) та підстилки в горищних приміщеннях ферм за умови:

наявності негорючих покрівлі й утеплювача або захисту горючого перекриття та утеплювача (збоку горища) глиняною обмазкою шаром не менше 30 мм завтовшки;

обгородження негорючими матеріалами димоходів за периметром на відстані не менше 1 м;

захисту електропроводки на даху від механічних пошкоджень.

7.9.6.7. Розподільчі щити, вимикачі, запобіжники слід встановлювати в тамбурах або на зовнішніх стінах тваринницьких приміщень з розміщенням їх у негорючих шафках.

Не дозволяється прокладати електропроводи та кабелі транзитом через приміщення тваринницьких ферм, складувати під електропроводкою сіно, солону тощо, розміщати електропроводи над місцями перебування тварин.

7.9.6.8. У разі встановлення та експлуатації електричних брудерів слід дотримуватися таких вимог:

відстань до підстилки та горючих предметів повинна бути по вертикалі не менше 0,8 м, а по горизонталі - не менше 0,25 м;

нагрівні елементи всіх типів повинні бути заводського виготовлення, застосування відкритих нагрівних елементів не допускається;

забезпечення брудерів електроенергією повинне здійснюватися самостійними лініями від розподільчого щита;

для кожного брудера має бути самостійний вимикач, а також передбачений пристрій захисту від короткого замикання, перевантаження тощо;

розподільчий щит повинен мати вимикач для знеструмлення всієї електромережі, а також необхідні апарати захисту;

температурний режим під брудером повинен підтримуватися автоматично.

7.9.6.9. Пересувні ультрафіолетові установки та їх електрообладнання повинні бути віддалені від горючих матеріалів не менше ніж на 1 м і не повинні зазнавати механічних впливів.

7.9.6.10. Проводи, прокладені до електричних брудерів та ультрафіолетових установок, повинні прокладатися на висоті не менше 2,5 м від рівня підлоги та на відстані не менше 0,1 м від

конструкцій з матеріалів груп горючості Г2, Г3, Г4.

7.9.6.11. Не допускається застосування для обігрівання пташників-брудерів, приміщень для утримання курчат, свиноматок з поросятами, пологових відділень для великої рогатої худоби та овець печей місцевого обігрівання на твердому паливі, а також ламп розжарювання без захисного скла (ковпаків).

7.9.6.12. Електроводонагрівачі повинні встановлюватися, як правило, у відокремлених приміщеннях (пункт 7.9.6.1). У разі їх розміщення в приміщеннях для утримання тварин та птиці (за наявності дозволу місцевих органів державного пожежного нагляду) вони повинні мати захисні огорожі із суцільного негорючого матеріалу, що встановлюються на відстані 1,5 м (за периметром) від водонагрівача.

7.9.6.13. Під час монтажу та експлуатації тепловиробних установок (водогрійних котлів, теплогенераторів тощо), призначених для повітряного опалення та вентиляції тваринницьких, птахівницьких та інших приміщень (будівель) сільськогосподарського призначення, мають виконуватися вимоги Інструкції про заходи пожежної безпеки під час монтажу та експлуатації теплогенераторів, парових і водогрійних котлів з обладнанням, яке працює на твердому, рідкому та газоподібному паливі.

7.9.6.14. Бензиновий двигун агрегату для стрижки необхідно встановлювати на відстані не менше 15 м від будівлі або на майданчику, очищеному від сухої трави, листя та інших горючих матеріалів. На пунктах стрижки запаси пально-мастильних матеріалів слід зберігати в закритій металевій тарі на відстані 20 м від будівель та пунктів стрижки.

7.9.6.15. Промивання машин та гострення ножів у пункті для стрижки слід здійснювати над спеціальними листами у спеціально відведених для цього місцях.

Після промивання гас із листів повинен змиватися в резервуари з негорючих матеріалів, які щільно закриваються та прибираються в місця зберігання пально-мастильних матеріалів.

7.9.6.16. Не можна допускати накопичення вовни на пункті стриження більше змінного виробітку та захарщення проходів і виходів паками з вовною.

7.9.6.17. У птахівницьких будівлях із вирощуванням птиці на підлозі солома для підстилки має бути подрібнена до 30 мм (з метою зменшення швидкості розповсюдження вогню по поверхні підстилки).

7.9.6.18. У нічний час тваринницькі та птахівницькі приміщення (у разі перебування в них худоби та птиці) повинні бути під наглядом вартівників, скотарів або інших призначених для цього осіб.

Забороняється в цих приміщеннях застосовувати для освітлення газові лампи, користуватися відкритим вогнем, палити.

7.10. Об'єкти зберігання

7.10.1. Матеріальні склади і бази загального призначення

7.10.1.1. Під час зберігання у складах (приміщеннях) різних речовин та матеріалів повинні враховуватися їх пожежонебезпечні фізико-хімічні властивості (здатність до окиснення, самонагрівання, займання в разі потрапляння вологи, взаємодії з повітрям тощо), сумісність, а також ознаки однорідності речовин, що застосовуються для гасіння пожежі (додаток 3).

Спільне зберігання в одній секції з каучуком або автомобільною гумою, а також ЛЗР та ГР будь-яких інших товарів і матеріалів, незалежно від однорідності застосовуваних

вогнегасних речовин, не дозволяється.

7.10.1.2. Зберігання вантажів, тари та вантажних механізмів на рампах складів не дозволяється. Матеріали, розвантажені на рампу, до кінця роботи складу мають бути прибрані.

7.10.1.3. У складських будівлях (приміщеннях) всі операції, пов'язані з розкриттям тари, розфасуванням продукції, перевіркою справності та дрібним ремонтом, приготуванням робочих сумішей вогнебезпечних рідин та іншими подібними до цих роботами, повинні здійснюватися в ізольованих приміщеннях.

7.10.1.4. У складських приміщеннях, розташованих у будівлях будь-якого ступеня вогнестійкості, допускається виконувати стелажі з горючих матеріалів висотою не більше 3 м із забезпеченням проходів між стінами і стелажми завширшки не менше 1 м. Конструкції стелажів (у тому числі полиці) висотою більше 3 м мають виконуватися з негорючих матеріалів.

У разі застосування безстелажного способу зберігання матеріали повинні укладатися у штабелі. Проти дверних отворів необхідно залишати проходи, які дорівнюють ширині дверей, але не менше 1 м. Якщо склад понад 10 м завширшки, посередині його влаштовується поздовжній прохід не менше 2 м завширшки. Ширина проходів між штабелями має бути не менше 1 м.

Ширина проходів та місця штабельного зберігання повинні бути позначені обмежувальними лініями, нанесеними на підлозі, які добре видно.

Відстань між стінами та штабелями повинна бути не менше 0,8 м.

7.10.1.5. Складські приміщення (відсіки), розташовані в підвальних або цокольних поверхах, повинні мати люки чи вікна розміром 0,9 x 1,2 м з приямками (для випускання диму в разі пожежі), які влаштовуються відповідно до вимог будівельних норм.

У разі неможливості влаштування вікон дозволяється обладнання цих приміщень спеціальною системою димовидалення.

7.10.1.6. У складах конторські та побутові приміщення мають бути облаштовані протипожежними перегородками 1-го типу та перекриттями 3-го типу (без отворів) і мати один з евакуаційних виходів безпосередньо назовні. Сполучення цих приміщень зі складом допускається через протипожежні двері 2-го типу. У протипожежних перегородках, що відокремлюють конторські приміщення від складу, дозволяється влаштовувати протипожежні вікна 2-го типу, що мають сертифікат відповідності або свідоцтво про визнання відповідності.

Дозволяється розміщувати у складських приміщеннях робочі місця комірників (обліковців, відбракувальників, товарознавців) з огороженням їх заксленими перегородками з негорючих матеріалів заввишки 1,8 м, які не повинні перешкоджати евакуації людей та матеріальних цінностей.

7.10.1.7. Балони з горючими газами, посудини (пляшки, сулії, інша тара) з ЛЗР та ГР, аерозольні упаковки мають бути захищені від сонячного й іншого теплового впливу.

7.10.1.8. У складах загального призначення (далі - загальний склад) допускається зберігання не більше 5 тис. аерозольних упаковок.

За умови більшої кількості таких упаковок вони повинні зберігатися в окремих складах або ізольованих протипожежних відсіках загальних складів з безгорищними покриттями, які легко скидаються. В ізольованому відсіку дозволяється зберігання не більше 15 тис. упаковок.

7.10.1.9. Складування аерозольних упаковок у багатоповерховому складі дозволяється лише на верхньому поверсі у протипожежних відсіках. Кількість упаковок у відсіку не повинна перевищувати 150 тис. штук.

Загальна місткість складу може становити не більше 900 тис. упаковок.

7.10.1.10. На відкритих майданчиках або під навісами зберігання аерозольних упаковок допускається лише в негорючих контейнерах, що замикаються.

7.10.1.11. Конструкції будівель та навісів складів з матеріалів груп горючості Г3, Г4 мають бути оброблені вогнезахисними засобами, які забезпечують I групу вогнезахисної ефективності.

7.10.1.12. Використання опалювальних електронагрівальних приладів допускається лише у приміщеннях для обслуговуючого персоналу складів (конторських, побутових), відділених від складських приміщень протипожежними перегородками та перекриттями. При цьому повинні враховуватися вимоги, викладені у пунктах 5.1.17 - 5.1.19 цих Правил.

7.10.1.13. У складських приміщеннях, в яких зберігаються пожежовибухонебезпечні товари, речовини й матеріали (лаки, фарби, розчинники, сірники тощо), балони з газом та продукція в аерозольній упаковці, на зовнішньому боці дверей (воріт) повинна бути вивішена інформаційна карта, яка характеризує пожежну небезпеку товарів, що зберігаються у приміщенні, їх кількість та заходи, яких слід вживати під час гасіння пожежі.

7.10.1.14. У складських приміщеннях не дозволяється:

зберігання продукції навалом та впритул до приладів і труб опалення;

стоянка та ремонт вантажно-розвантажувальних і транспортних засобів;

експлуатація газових плит, печей, побутових електронагрівальних приладів, установлення з цією метою штепсельних розеток;

влаштування чергового освітлення; встановлення прожекторів зовнішнього освітлення безпосередньо на дахах складів;

зберігання аерозольних упаковок в одному приміщенні з окислювачами, горючими газами, ЛЗР та ГР;

зберігання кислот у місцях, де можливе їх стикання з деревиною, соломною та іншими речовинами органічного походження (для нейтралізації випадково розлитих кислот місця їх зберігання необхідно забезпечувати готовими розчинами крейди, вапна або соди);

зберігання рослинних масел разом з іншими будь-якими горючими матеріалами;

застосування транспорту з двигунами внутрішнього згоряння без іскрогасників;

в'їзд локомотивів безпосередньо до складських приміщень категорій А, Б, В.

7.10.2. Склади ЛЗР та ГР

7.10.2.1. Відкриті склади ЛЗР та ГР слід розміщувати на майданчиках, які мають нижчу позначку відносно прилеглих будівель та населених пунктів. У разі неможливості виконання цієї вимоги повинні передбачатися додаткові заходи, що виключають можливість розливання ЛЗР та ГР під час аварії на території населеного пункту, підприємства тощо.

Відстань від складів ЛЗР та ГР до будівель, споруд і населених пунктів повинна

відповідати вимогам будівельних норм.

7.10.2.2. Резервуарні парки та інші майданчики для зберігання ЛЗР та ГР повинні мати за периметром обвалування (стінки), які перешкоджають розтіканню рідин у разі аварії. Земляне обвалування у верхній частині повинно бути не менше 0,5 м завширшки.

7.10.2.3. Обвалування резервуарів необхідно виконувати таким чином, щоб воно вмещувало об'єм, який дорівнює номінальному об'єму найбільшого резервуара, що знаходиться в цьому обвалуванні, і було на 0,2 м вище рівня розлитої рідини. Відстань від стінок резервуарів до нижньої крайки внутрішніх схилів обвалування або до обгороджуваних стін має бути не менше: 3 м - від резервуарів місткістю до 10 тис. м³ та 6 м - від резервуарів місткістю 10 тис. м³ і більше.

7.10.2.4. Майданчики для зберігання нафтопродуктів у тарі слід обгороджувати земляним валом або негорючою суцільною стінкою заввишки не менше 0,5 м з пандусами для проходу на майданчик.

7.10.2.5. Обвалування (стінки), їх перехідні містки, сходи, огорожі повинні постійно підтримуватися справними. Майданчики в середині обвалувань повинні бути рівними, утрямбованими та посипаними піском. Випадково розлиті ЛЗР та ГР слід негайно прибрати, а місця розлиття посипати піском.

7.10.2.6. Територію резервуарних парків (нафтобаз), насосних станцій для перекачування ЛЗР та ГР необхідно обгороджувати огорожею з негорючих матеріалів не менше 2,0 м заввишки.

7.10.2.7. Наземні резервуари мають бути пофарбовані білою (сріблястою) фарбою для запобігання дії сонячного проміння.

На дихальних трубках резервуарів для зберігання ЛЗР, на трубопроводах газової об'язки резервуарів і на трубопроводах для зливу ЛЗР із транспорту мають встановлюватися вогнеперешкоджувачі.

На кожному трубопроводі, що подає в резервуар ЛЗР і ГР (або відводить їх із резервуара), має встановлюватися запірна арматура на відстані не ближче 3 м від резервуара.

Зливання ЛЗР і ГР (крім мазуту) до резервуара повинно проводитися під шар рідини товщиною не менше 50 мм і тільки закритим способом. Розміщувати зливні пристрої безпосередньо на горловинах резервуарів забороняється. Їх слід розміщувати від будівель і резервуарів на відстанях, визначених у будівельних нормах.

7.10.2.8. На кожному резервуарі необхідно складати технологічну карту, в якій вказується номер резервуара, його тип, призначення, максимальний рівень наливання, мінімальний залишок, швидкість наповнення і випорожнювання.

7.10.2.9. У процесі експлуатації резервуарів необхідно здійснювати постійний контроль за справністю дихальних клапанів та вогнезагороджувачів. За температури повітря вище нуля перевірки повинні проводитися не рідше одного разу на місяць, а нижче нуля - не рідше двох разів на місяць. Узимку дихальні клапани та сітки повинні очищуватися від льоду.

Під час огляду резервуарів, відбирання проб або замірів рівня рідини слід застосовувати пристосування, які виключають іскроутворення в разі ударів.

7.10.2.10. Люки, що служать для замірювання рівня та відбору проб із резервуарів, повинні мати герметичні кришки, а отвори для вимірів - кільце з металу (із внутрішнього боку), яке виключає іскроутворення.

7.10.2.11. Підігрівати в'язкі та застигаючі нафтопродукти в резервуарах (у встановлених межах) дозволяється за умови рівня рідини над підігрівниками не менше 0,5 м.

7.10.2.12. Для резервуарів, де зберігаються сірчисті нафтопродукти, повинен бути розроблений графік планових робіт з очищення від відкладень пірофорного сірчистого заліза.

7.10.2.13. У разі появи тріщин у швах, у металі стінок або дна діючий резервуар має бути негайно випорожнений.

Роботи з ремонту резервуарів дозволяється проводити, як правило, лише після повного звільнення резервуара від рідини, від'єднання від нього трубопроводів, відкриття всіх люків, ретельного очищення (пропарювання та промивання), відбирання з резервуарів проб повітря та аналізу на відсутність вибухонебезпечної концентрації.

Перед ремонтом резервуарів необхідно накрити повстю, просоченою антипіренами, усі засувки на сусідніх резервуарах та трубопроводах (влітку повсть змочити водою). Електро- та газозварювальну апаратуру дозволяється розміщати на відстані не ближче 50 м від діючих резервуарів.

7.10.2.14. На складах резервуарного парку повинен бути запас вогнегасних речовин, а також засобів їх подавання в кількості, необхідній для гасіння пожежі в найбільшому резервуарі.

7.10.2.15. Подавання залізничних цистерн під зливання та наливання, а також їх виведення мають здійснюватися плавно, без поштовхів та ривків. Гальмування залізничних цистерн металевими башмаками на території зливно-наливних пристроїв не дозволяється. Для цього необхідно застосовувати дерев'яні підкладки.

Якщо подавання під зливання (наливання) та виведення вагонів-цистерн з ЛЗР, які мають температуру спалахування парів 28° С та нижче, проводиться паровозами, то треба здійснювати їх прикриття одним чотиривісним порожнім вагоном або вагоном (платформом), навантаженим негорючим вантажем.

Паровози, які подають залізничні цистерни під зливання або наливання ЛЗР та ГР на територію підприємства, повинні працювати лише на рідкому паливі.

7.10.2.16. Автоцистерни, які перевозять ЛЗР та ГР, повинні відповідати вимогам пункту 7.8.8 цих Правил.

Перед наливанням нафтопродуктів персонал підприємства, який здійснює їх відпуск (або працівники охорони), повинен шляхом зовнішнього огляду переконатися в наявності та справності заземлення, іскрогасника та інших захисних пристроїв на автоцистерні, а також у її забезпеченості первинними засобами пожежогасіння.

7.10.2.17. Зливно-наливні пристрої, трубопроводи, стояки та арматура повинні піддаватися регулярному оглядові та планово-попереджувальному ремонту. Виявлені несправності та витікання слід негайно усувати, а в разі неможливості усунення - відключати несправні елементи.

Робочі та евакуаційні сходи естакад повинні постійно утримуватися справними.

7.10.2.18. Для місцевого освітлення під час зливно-наливних операцій можуть застосовуватися акумуляторні ліхтарі у вибухобезпечному виконанні.

7.10.2.19. Зливні шланги повинні бути споряджені наконечниками з матеріалів, які виключають можливість іскроутворення від удару.

Залізничні шляхи, естакади, трубопроводи, телескопічні труби, наконечники шлангів та зливних пістолетів мають бути заземлені. Опір заземлювальних пристроїв слід перевіряти не рідше одного разу на рік згідно з графіком, затвердженим власником підприємства.

7.10.2.20. Зберігання ЛЗР та ГР у тарі слід здійснювати в будівлях або на майданчиках під навісами (залежно від кліматичних умов). Навіси слід влаштувати лише з негорючих матеріалів. Не дозволяється зберігання в тарі на відкритих майданчиках нафтопродуктів з температурою спалахування 45°C і нижче. Види тари для зберігання та відпуску нафтопродуктів слід приймати за ГОСТ 1510-84 "Нефть и нефтепродукты. Маркировка, упаковка, транспортирование и хранение".

7.10.2.21. Зберігання рідин з температурою спалахування парів вище 120°C у кількості до 60 м дозволяється в підземних сховищах з горючих матеріалів за умови влаштування підлоги з негорючих матеріалів та засипання покриття шаром утрамбованої землі завтовшки не менше 0,2 м.

7.10.2.22. Будівлі та споруди (за винятком металевих резервуарів) складів для зберігання ЛЗР та ГР повинні бути не нижче II ступеня вогнестійкості. Одноповерхові будівлі можуть бути III ступеня вогнестійкості.

7.10.2.23. Будівлі для зберігання ГР у тарі можуть бути заввишки не більше трьох поверхів, а ЛЗР - одноповерховими.

7.10.2.24. Загальна кількість ЛЗР та ГР в одній будівлі для зберігання нафтопродуктів у тарі не повинна перевищувати 1,2 тис. м³ ЛЗР або 6 тис. м³ ГР. При одночасному зберіганні ЛЗР і ГР їх загальна приведена кількість на складі не має перевищувати вищевказаних значень і визначається з розрахунку: 1 м³ ЛЗР прирівнюється до 5 м³ ГР.

При цьому в одному приміщенні (секції) дозволяється зберігати не більше 0,2 тис. м³ ЛЗР або 1 тис. м³ ГР. Приміщення для зберігання ЛЗР та ГР повинні бути обладнані припливно-витяжною вентиляцією, що відповідає вимогам будівельних норм.

7.10.2.25. Дверні отвори у приміщеннях для зберігання ЛЗР та ГР у тарі повинні мати пороги з пандусами заввишки не менше 0,15 м для запобігання розливанню рідини в разі аварії. Підлога в цих приміщеннях повинна бути з негорючих матеріалів і мати похил для стікання рідин до лотків та трапів.

7.10.2.26. У разі зберігання бочок з ЛЗР та ГР у будівлях слід дотримуватися таких вимог:

вручну укладати бочки на підлогу не вище ніж у 2 яруси;

укладати бочки механізовано, не вище ніж: у п'ять ярусів - для ГР і три яруси - для ЛЗР;

укладати не більше двох бочок по ширині штабеля або стелажа;

укладати бочки на кожному ярусі стелажа в один ряд по висоті незалежно від виду нафтопродуктів;

проходи для транспортування бочок мають бути не менше 1,8 м завширшки, а проходи між стелажми або штабелями - не менше 1 м.

7.10.2.27. При зберіганні бочок на відкритих майданчиках необхідно:

у межах однієї обгородженої (обвалованої) території розміщати не більше шести штабелів;

дотримуватися наступних розмірів одного штабеля: його довжина не повинна перевищувати 25 м, а ширина - 15 м;

передбачати відстань між штабелями на одному майданчику не менше 5 м, між штабелями сусідніх майданчиків - не менше 20 м, між штабелями та валом (стіною) - не менше 5 м;

укладати бочки на майданчиках не більше ніж у два яруси у висоту і з проходами завширшки не менше 1 м через кожні два ряди.

7.10.2.28. Бочки повинні укладатися пробками догори.

7.10.2.29. Порожні металеві бочки, забруднені нафтопродуктами, необхідно зберігати окремо на спеціально відведених майданчиках, із щільно закритими пробками (люками), укладеними не більше ніж у чотири яруси і відповідно до вимог, установлених для зберігання нафтопродуктів у тарі на відкритих майданчиках (пункт 7.10.2.27 цих Правил).

7.10.2.30. Для розливання ЛЗР та ГР повинен бути передбачений ізольований майданчик (приміщення), обладнаний відповідними пристосуваннями для виконання цих робіт.

Відпускати ЛЗР і ГР споживачам дозволяється за допомогою сифона або насоса лише у спеціальну тару з кришками (пробками), які щільно закриваються. Відпуск ЛЗР та ГР у скляні та полімерні посудини місткістю більше 5 л забороняється.

Прямий телефонний зв'язок нафтобази з найближчою пожежною частиною (центральним пультом пожежного зв'язку населеного пункту) повинен постійно утримуватися справним, із щоденним контролем справності перед початком роботи бази.

Склади ЛЗР і ГР мають підключатися до системи цілодобового пожежного спостереження Державної пожежної охорони.

7.10.2.31. Не дозволяється:

зменшення висоти обвалування, розрахованої за будівельними нормами;

експлуатація резервуарів, що мають перекося, тріщини, підтікання, а також несправні контрольні прилади, стаціонарні протипожежні пристрої, продуктопроводи, для яких минули строки зачищення і випробовування на міцність;

розливання нафтопродуктів, зберігання пакувального матеріалу і порожньої тари безпосередньо у сховищах та на обвалованих майданчиках;

посадка дерев та чагарників у зоні обвалувань;

установлення резервуарів на основах з матеріалів груп горючості Г2, Г3 та Г4;

переповнення резервуарів із цистерн;

відбирання проб із резервуарів під час зливання або наливання нафтопродуктів;

зливання й наливання нафтопродуктів під час грози;

укладання бочок без прокладок між ярусами;

приймання на зберігання пошкоджених бочок, бочок без пробок або закритих пробками, що не відповідають тарі;

застосування інструмента для відгвинчування пробок з металу, що дає іскри;

проведення ремонтних робіт на трубопроводах, заповнених нафтопродуктами;

проведення монтажних і ремонтних робіт із застосуванням вогневих (зварювальних) робіт на відстані ближче 20 м від наповнених резервуарів, а також від порожніх резервуарів від

ЛЗР і ГР, якщо вони не очищені у встановленому порядку.

7.10.3. Склади балонів з газами

7.10.3.1. Балони з газами можуть зберігатися у спеціальних складах або на майданчиках, захищених від дії опадів та сонячного проміння (за винятком отруйних газів).

Протипожежні відстані від майданчиків та будинків для зберігання балонів з горючими газами до сусідніх будівель і споруд слід приймати відповідно до вимог будівельних норм.

7.10.3.2. Склади для зберігання балонів з горючими газами повинні бути одноповерховими з покриттям, яке легко скидається, і не мати горищних приміщень.

Покриття підлоги та рамп складів має бути виготовлене з матеріалів, що не утворюють іскор під час удару.

Для захисту від прямої дії сонячного проміння на балони, шибки віконних отворів складу слід зафарбовувати білою фарбою або обладнувати сонцезахисними пристроями.

7.10.3.3. При зберіганні балонів на відкритих майданчиках споруди, які захищають їх від дії опадів та сонячного проміння, повинні бути з негорючих матеріалів.

7.10.3.4. Балони з горючими газами повинні зберігатися окремо від балонів з киснем, стисненим повітрям, хлором, фтором та іншими окислювачами, а також від балонів з токсичними газами. Зовнішня поверхня балонів має бути пофарбована в установлений для певного газу колір. Дозволяється спільне зберігання на відкритих майданчиках балонів з різними продуктами розділення повітря. При цьому місця для зберігання балонів з різними продуктами розділення повітря повинні бути відокремлені одне від одного негорючими бар'єрами висотою 1,5 м.

7.10.3.5. Під час зберігання і транспортування балонів з киснем не можна допускати потрапляння на них жиру та стикання арматури з промасленими матеріалами.

Під час перекачування балонів з киснем вручну забороняється братися за вентилі.

7.10.3.6. Балони, з яких виявлено витікання газу, повинні негайно прибиратися зі складу в безпечне місце.

7.10.3.7. Приміщення для зберігання горючих газів необхідно обладнувати газовими аналізаторами, а за їх відсутності адміністрація об'єкта повинна встановити порядок відбирання та контролю проб повітря.

7.10.3.8. Балони з горючими газами, що мають башмаки, повинні зберігатися у вертикальному положенні у спеціальних гніздах, клітках та інших пристроях, що виключають їх падіння.

Балони, які не мають башмаків, слід зберігати в горизонтальному положенні на дерев'яних рамах чи стелажах. Висота штабеля у цьому випадку не повинна перевищувати 1,5 м, а всі вентилі мають бути закриті запобіжними ковпаками і повернені в один бік.

У разі укладання балонів у штабелі між рядами повинні бути розміщені прокладки, які запобігають розкочуванню балонів та стиканню їх між собою.

7.10.3.9. Склади для зберігання балонів з горючими газами повинні мати постійно працюючу примусову вентиляцію, що забезпечує безпечні концентрації газів.

У цих складах дозволяється лише водяне, парове низького тиску або повітряне опалення.

На дверях (воротах) складів балонів з газами необхідно вивішувати таблички із зазначенням вогнегасної речовини, яку дозволяється застосовувати під час пожежі.

Обслуговуючий персонал повинен знати пожежну небезпеку газів, що зберігаються на складах, порядок евакуації балонів та правила гасіння горючих газів.

7.10.3.10. Не дозволяється:

зберігання будь-яких сторонніх речовин, матеріалів, обладнання, предметів у складах балонів з газами;

транспортування і зберігання балонів з газами без запобіжних ковпаків та нагвинчених на штуцери заглушок;

зберігання балонів з пошкодженим корпусом (вм'ятинами, тріщинами, корозією тощо), а також з простроченим терміном періодичного огляду;

зберігання балонів з горючими газами та окислювачами у приміщеннях, які не є спеціальними складами балонів;

удари балонів один об одній під час навантаження, розвантаження і зберігання, падіння ковпаків та балонів на підлогу;

розміщення в одному відсіку складу більше 500 балонів з горючими або отруйними газами, 1 тис. балонів з негорючими та неотруйними газами; зберігання в будівлі складу більше 3 тис. балонів (у перерахунку на 40-літрові);

допуск до складу балонів з горючими газами осіб у взутті, підбитому металевими цвяхами або підковами;

перевищення встановлених норм заповнення балонів стисненими, зрідженими або розчиненими газами (норма заповнення та методи її контролю повинні зазначатися в інструкції).

7.10.4. Склади хімічних речовин

7.10.4.1. Обслуговуючий персонал повинен знати пожежну небезпеку, правила безпечного зберігання і особливості гасіння хімічних речовин та реактивів.

7.10.4.2. На складах має бути розроблений план розміщення хімічних речовин із зазначенням їх найбільш характерних властивостей: "Вогненебезпечні", "Отруйні", "Хімічно активні" тощо.

7.10.4.3. Зберігання хімічних речовин може здійснюватися в закритих сухих приміщеннях або під навісами у тарі в залежності від фізико-хімічних та пожежонебезпечних властивостей продукції та кліматичних умов.

Під навісом дозволяється зберігання лише тих хімічних речовин, які від вологого повітря чи води не розкладаються, не розігріваються і не спалахують.

7.10.4.4. СДОР дозволяється зберігати лише у суворій відповідності з існуючими для них спеціальними правилами.

7.10.4.5. Будівлі складів хімічних речовин мають бути не нижче II ступеня вогнестійкості. З урахуванням однорідності фізико-хімічних і пожежонебезпечних властивостей речовин, що зберігаються, склади повинні розбиватися на окремі приміщення (відсіки), ізольовані одне від одного протипожежними перегородками 1-го типу.

7.10.4.6. Хімікати у дрібній (невеликій) тарі необхідно зберігати на стелажах відкритого

типу або у шафах, а у великій тарі (упаковці) - штабелями. Щоб уникнути перевантажень, на стелажах необхідно встановлювати максимально допустиму кількість (або масу) вантажних місць, що дозволяється для одночасного зберігання.

7.10.4.7. Стелажі, на яких зберігаються хімічні речовини та матеріали, повинні бути виготовлені з негорючих матеріалів і розміщуватися від нагрівальних приладів на відстані не менше 1 м.

7.10.4.8. Тара з хімічними речовинами, яка надходить на склад, не повинна мати пошкоджень герметичності та інших ознак несправності. У разі виявлення пошкоджень тара повинна негайно видалятися зі складу.

На кожній тарі (упаковці) з хімічною речовиною повинен бути напис або бирка з його назвою та зазначенням характерних властивостей (окиснювач, пальне, самозаймисте тощо).

7.10.4.9. Сулії з рідкими хімічними речовинами дозволяється зберігати лише обрешетованими дерев'яними планками або у плетених кошиках.

7.10.4.10. Для вантажно-розвантажувальних робіт слід застосовувати устаткування в залежності від пожежовибухонебезпечності продукції.

7.10.4.11. Підлога у приміщеннях для зберігання рідких хімічних речовин у тарі повинна мати похили для стікання випадково розлитої рідини до спеціальних приймачів.

У складах кислот повинні бути нейтралізуючі речовини (сода, крейда чи вапно).

7.10.4.12. У приміщеннях, де зберігаються хімічні речовини, які можуть під час пожежі плавитися, необхідно передбачати пристрої, які обмежують вільне розтікання розплаву (бортики, пороги з пандусами тощо).

7.10.4.13. Металеві порошки, здатні самозайматися (алюмінієвий, цинковий, магнієвий, нікелевий, фосфор тощо), повинні зберігатися в окремих відсіках у герметично закритій тарі. У цих відсіках зберігання інших горючих матеріалів забороняється.

7.10.4.14. Пляшки, бочки, барабани з хімікатами встановлюються на відкритих майданчиках групами, не більше 100 шт. у кожній, з розривом між групами не менше 1 м. У кожній групі повинна зберігатися продукція лише певного виду, про що робляться відповідні вказівні написи. Майданчики необхідно добре утрамбовувати та обгороджувати бар'єрами. Пляшки з реактивами на відкритих майданчиках мають бути захищені від дії сонячного проміння.

7.10.4.15. Під час зберігання азотної та сірчаної кислот треба вжити заходів до недопущення стикання їх з деревиною, соломною та іншими речовинами органічного походження.

Концентровану азотну кислоту не дозволяється розливати у скляні сулії.

7.10.4.16. Склади речовин, які бурхливо реагують з водою (карбіди, лужні метали, перекис барію, гідрат натрію тощо), повинні розміщуватися в сухих, добре вентильованих одноповерхових приміщеннях з легким дахом. У середині цих приміщень не повинні бути водяні, парові й каналізаційні труби. Дахи та стіни не повинні пропускати атмосферні опади, приміщення повинні мати захист від потрапляння ґрунтових вод.

7.10.4.17. Лужні метали слід зберігати в ізольованих відсіках (секціях), розміщених у торці складської будівлі, у металевих банках або контейнерах під шаром захисного середовища (інертних газів, мінеральних масел, гасу, парафіну).

У разі зберігання в одній секції складу різних лужних металів кожний з них має розміщуватися на окремому стелажі.

7.10.4.18. У відсіках, суміжних з відсіками, де знаходяться лужні метали, дозволяється зберігати лише негорючі хімічні речовини.

7.10.4.19. Барабани з металевим натрієм слід укладати з таким розрахунком, щоб у ширину було не більше двох, у довжину - восьми та у висоту - чотирьох барабанів.

7.10.4.20. Окиснюючі хімікати (хромпик, хромовий ангідрид, перманганат калію, хром, селітра та інші окиснювачі) повинні зберігатися в окремих секціях складів. Зберігати ці речовини з іншими горючими речовинами забороняється.

7.10.4.21. Сажу, графіти, подрібнені та порошкові полімери слід зберігати в окремих закритих, сухих складах або в секціях складів, захищених від потрапляння атмосферних опадів та ґрунтових вод.

7.10.4.22. Під час зберігання подрібнених та порошкових полімерних матеріалів у прогумованих та поліетиленових мішках верхня джутова упаковка повинна зніматися.

7.10.4.23. Карбід кальцію повинен зберігатися в сухих добре провітрюваних приміщеннях. Рівень підлоги приміщення повинен бути на 0,2 м вище планувальної позначки прилеглої території. Забороняється розміщувати склади для зберігання карбіду кальцію в підвальних приміщеннях та низьких затоплюваних місцях.

7.10.4.24. Барабани з карбідом кальцію можуть зберігатися на складах як у горизонтальному, так і у вертикальному положенні. У механізованих складах дозволяється зберігання барабанів з карбідом кальцію у три яруси в разі вертикального зберігання, а за відсутності механізації - не більше трьох ярусів у разі горизонтального зберігання та не більше двох ярусів у разі вертикального зберігання. Між ярусами барабанів повинні бути укладені дошки завтовшки 40 - 50 мм.

Ширина проходів між укладеними у штабелі барабанами з карбідом кальцію повинна бути не менше 1,5 м.

7.10.4.25. Аміачна селітра повинна зберігатися в окремих, не нижче II ступеня вогнестійкості, безгорищних одноповерхових будівлях, у штабелях не більше 2 м заввишки.

В окремих випадках дозволяється в сільськогосподарських підприємствах зберігання селітри в загальному складі мінеральних добрив за умови, що приміщення (відсік) для її зберігання розміщуватиметься біля торцевої стіни і відділятиметься від іншої частини складу протипожежною стіною без отворів. При цьому вся будівля складу повинна бути не нижче II ступеня вогнестійкості.

Кожний склад (відсік) площею понад 300 м² повинен мати не менше двох самостійних виходів.

В одному складі дозволяється зберігання не більше 3,5 тис. т селітри, а у відсіку - 1,2 тис. т.

7.10.4.26. У складських приміщеннях для зберігання аміачної селітри не повинно бути прямиків, лотків, каналів та інших заглиблень.

7.10.4.27. Сулії з кислотами можуть встановлюватися на стелажах не більше ніж у два яруси по висоті або зберігатися на підлозі групами не більше 100 шт. у кожній по два чи чотири ряди, розділені бортиком не менше 0,15 м заввишки.

7.10.4.28. Не дозволяється:

проводити у складах роботи, не пов'язані із зберіганням хімічних речовин;

входити персоналу у вогкому (вологодому) одязі та взутті до складських приміщень, де зберігаються лужні метали та інші речовини, що вступають у реакцію з водою;

застосовувати для закривання сулій з кислотою пробки з органічних матеріалів (дерева, тканини, соломи тощо);

укладати тару з натрієм на стелажах на висоті менше ніж 0,2 м від рівня підлоги.

7.10.5. Склади лісопиломатеріалів

7.10.5.1. Склади лісоматеріалів місткістю понад 10 тис. м³ повинні відповідати вимогам норм проектування складів лісових матеріалів.

7.10.5.2. На складах лісоматеріалів місткістю до 10 тис. м³ повинні бути опрацьовані й погоджені з органами державного пожежного нагляду плани розміщення штабелів із зазначенням відстаней до сусідніх об'єктів, протипожежних розривів та проїздів в середині складів, граничного об'єму матеріалів, що зберігаються.

7.10.5.3. Лісоматеріали повинні зберігатися у штабелях, а дрова можуть зберігатися як у штабелях, так і в купах.

7.10.5.4. Під час зберігання пиломатеріалів на відкритих майданчиках підприємств висота їх штабелів не повинна перевищувати 8 м, а штабелів круглого лісу - 3 м. Ширина та довжина штабеля пиломатеріалів визначається довжиною дошки (бруска). Кількість штабелів у групі не повинна бути більше 12. Відстань між штабелями у групі - 2 м, між групами - 25 м. Ширина штабеля круглого лісу не повинна перевищувати довжину колоди, а довжина штабеля - 100 м.

7.10.5.5. На одній ділянці для зберігання дров дозволяється розміщувати їх не більше 1,5 тис. м³, з відстанню між ділянцями не менше 6 м.

7.10.5.6. Відстань від штабелів, навісів та закритих складів лісопиломатеріалів до пожежних гідрантів повинна бути не менше 8 м.

7.10.5.7. Перед формуванням штабелів підштабельні місця мають бути очищені до ґрунту від трав'яного покриву, горючого сміття та відходів. У разі значного нашарування відходів основу під штабелем необхідно покривати шаром піску, землі або гравію завтовшки не менше 0,15 м.

7.10.5.8. На кожний склад повинен бути розроблений план організації гасіння пожежі з визначенням заходів щодо розбирання штабелів, куп трісок тощо, а також з урахуванням залучення працівників підприємства та техніки. План щорічно перед початком весняно-літнього пожежонебезпечного періоду повинен практично відпрацьовуватися з усіма робочими змінами підприємства із залученням відповідних підрозділів пожежної охорони.

7.10.5.9. Крім первинних засобів пожежогасіння, на складах слід обладнувати пункти (пости) із запасом протипожежного інвентарю у кількості, яка визначається оперативними планами пожежогасіння.

7.10.5.10. Лебідки з двигунами внутрішнього згорання слід розміщувати на відстані не менше 15 м від штабелів круглого лісу. Площа навколо лебідки повинна бути вільною від шматкових відходів та кори. Паливо для заправки двигунів дозволяється зберігати в кількості не більше однієї бочки, на відстані не менше 10 м від лебідки та 20 м від найближчого штабеля.

7.10.5.11. Коли укладаються і розбираються штабелі пиломатеріалів, транспортні пакети необхідно встановлювати лише з одного боку проїзду, при цьому проїжджа частина, яка залишається, повинна бути не менше 4 м завширшки. Загальний об'єм не укладених у штабелі пиломатеріалів не повинен перевищувати їх добового надходження на склад.

7.10.5.12. Перебирання і встановлення пакетів на випадок тимчасового припинення роботи механізмів, зберігання інвентарних дахів та прокладкового матеріалу повинно здійснюватися на спеціальних майданчиках.

7.10.5.13. Обгортання пакетів з лісопиломатеріалами водонепроникним папером (за відсутності цієї операції в єдиному технологічному процесі) повинне проводитись на спеціально відведених майданчиках.

Використаний водонепроникний папір, його обривки та обрізки необхідно збирати в контейнери з негорючих матеріалів, місця встановлення яких узгоджуються з пожежною охороною.

7.10.5.14. У разі зберігання лісопиломатеріалів у будівлях ширина проходу між штабелями та частинами стін будівлі, що виступають, має бути не менше 0,8 м.

Коли застосовуються механізовані методи укладання, висота штабелів пиломатеріалів у середині складу не повинна перевищувати 4 м.

Коли укладаються пиломатеріали різноманітних порід, сортів та розмірів у середині складів на стелажах, вони повинні бути віддалені від стін не менше ніж на 1 м.

7.10.5.15. Підлога закритих складів та майданчиків під навісами повинна бути виготовлена з негорючого матеріалу.

7.10.5.16. Тріски дозволяється зберігати в закритих складах, бункерах та на відкритих майданчиках з основою з негорючого матеріалу.

7.10.5.17. Будівлі, в яких розміщені електродвигуни конвеєрів подавання трісок, повинні бути не нижче II ступеня вогнестійкості.

7.10.5.18. Для спостереження за температурою нагрівання трісок у середині бурту необхідно передбачати спеціальні колодязі з електричними датчиками.

7.10.5.19. Склади лісопиломатеріалів та дров повинні мати огорожі.

7.10.5.20. Територію складу, що прилягає до штабелів, і розриви між останніми в жарку, суху погоду слід щодня зрошувати водою.

7.10.6. Склади вугілля і торфу

7.10.6.1. Майданчики для зберігання вугілля та торфу треба очищати від рослинного шару, будівельного сміття та інших горючих матеріалів, вирівнювати й утрамбовувати. Вони не повинні заливатися паводковими та ґрунтовими водами.

7.10.6.2. Паливо, що надходить на склад для тривалого зберігання, має укладатися у штабелі в міру вивантаження його з вагонів (у можливо короткі терміни).

7.10.6.3. Вугілля різних марок, кожний вид торфу (у шматках або фрезерний) повинні зберігатися в окремих штабелях. Кожний штабель вугілля повинен мати табличку, на якій вказується марка і дата його надходження на склад.

7.10.6.4. Під час укладання вугілля та його зберігання необхідно ретельно стежити за тим, щоб до штабелів не потрапляли деревина, тканини, папір, сіно та інші горючі відходи.

7.10.6.5. На складі повинен бути забезпечений систематичний контроль за температурою у штабелях вугілля й торфу шляхом установлення в укосах контрольних залізних труб та термометрів.

У разі підвищення температури вище 60° С необхідно здійснювати ущільнення штабеля в місцях підвищення температури, вибирання вугілля чи торфу, що розігрівся, або застосовувати інші безпечні методи для зниження температури.

Штабелі, в яких відзначається підвищення температури, слід витрачати в першу чергу.

7.10.6.6. Гасіння або охолодження вугілля водою безпосередньо у штабелях не дозволяється. Вугілля, що загорілося, слід гасити водою лише після вибирання із штабеля.

У разі загоряння торфу в шматках у штабелях необхідно осередки залити водою з додаванням змочувача або закидати сирою торфовою масою та здійснити розбирання ураженої частини штабеля. Фрезерний торф, який загорівся, необхідно видаляти, а місце вибирання заповнювати сирим торфом та утрамбовувати.

7.10.6.7. На складі повинен бути передбачений спеціальний майданчик для гасіння палива, що самозагорілося, та його охолодження після видалення із штабеля.

7.10.6.8. За ліквідованими осередками горіння має вестись постійний контроль: на штабелях вугілля - протягом тижня, на штабелях торфу - протягом двох тижнів.

7.10.6.9. Для виконання регламентних робіт із штабелями, а також проїзду механізмів та пожежних машин відстань від підшви штабелів до огорожуючого паркану та фундаменту підкранових шляхів повинна бути не менше 3 м, а до зовнішнього краю головки рейки або брівки автошляху - не менше 2 м.

7.10.6.10. Приміщення для зберігання вугілля та торфу, влаштовувані у підвальному чи першому поверсі виробничих будівель, повинні бути виділені протипожежними перешкодами.

При цьому має бути забезпечене природне провітрювання всього простору над поверхнею складеного вугілля або торфу.

7.10.6.11. Під час укладання вугільних штабелів у механізованих котельнях висота штабелів не повинна перевищувати 4 м, а в немеханізованих - 2,5 м.

7.10.6.12. Не дозволяється:

укладати вугілля та торф на ґрунті, що містить органічні речовини, колчедани;

розміщувати під штабелями водостічні канали, дренажні пристрої, джерела тепла (паропроводи, трубопроводи гарячої води, канали нагрітого повітря тощо), окремі труби й кабелі, а також теплофікаційні, кабельні та інші тунелі;

зберігати вивантажене паливо в безформених купах та навалом більше 2 діб;

видобувати із штабеля осередки палива, що самозапалилося, під час сильного вітру (більше 5 м/с);

знов укладати в штабелі вугілля, що самозапалилося, і торф після охолодження або гасіння (вони підлягають відвантаженню й витрачанням);

складувати вугілля свіжого видобутку на старі відвали вугілля, які пролежали понад один місяць;

транспортувати вугілля або торф, що горить, транспортними стрічками та відвантажувати

його в залізничний транспорт;

приймати на склади вугілля і торф з явно вираженими осередками samozapalennya.

7.10.7. Архівосховища

7.10.7.1. Приміщення сховищ повинні відділятися від приміщень іншого призначення протипожежними перегородками 1-го типу та перекриттями 3-го типу або розміщуватися в окремих будівлях не нижче II ступеня вогнестійкості.

7.10.7.2. Площа приміщення (відсіку) сховища між протипожежними перегородками не повинна перевищувати 600 м². З кожного відсіку слід влаштувати не менше двох виходів. Якщо площа відсіку менше 70 м², дозволяється мати один евакуаційний вихід.

7.10.7.3. У приміщеннях сховищ, каталогів та описів двері мають бути протипожежними 2-го типу.

7.10.7.4. За відсутності в приміщеннях архівосховищ вікон необхідно влаштувати в них спеціальні системи димовидалення.

7.10.7.5. Стелажі у сховищах повинні виготовлятися, як правило, з негорючих матеріалів. В окремих випадках для невеликих архівів, за погодженням з органами державного пожежного нагляду, дозволяється влаштування дерев'яних стелажів.

7.10.7.6. Поздовжні проходи між стелажимами, а також між стелажем та стіною повинні бути не менше 0,8 м завширшки. Головний прохід повинен бути не менше 1,2 м, а прохід між торцями стелажів та стіною - не менше 0,45 м завширшки.

7.11. Будівлі (приміщення) для електронно-обчислювальних машин. Обчислювальні центри

7.11.1. Над та під залами електронно-обчислювальних машин (далі - ЕОМ), а також у суміжних з ними приміщеннях не дозволяється розташування приміщень категорій А і Б за вибухопожежною небезпекою. Приміщення категорії В повинні відділятися від залів ЕОМ протипожежними стінами.

7.11.2. Сховища інформації, приміщення для зберігання перфокарт, перфострічок, магнітних стрічок та пакетів магнітних дисків слід розміщати у відособлених приміщеннях, обладнаних негорючими стелажимами й шафами. Зберігати перфокарти, перфострічки та магнітні стрічки на стелажимах необхідно в металевих касетах.

7.11.3. Фальшпідлога у приміщеннях ЕОМ має бути з негорючих матеріалів або матеріалів груп горючості Г1, Г2 з межею вогнестійкості не менше 0,5 години. Простір під нею слід розділяти негорючими діафрагмами на відсіки площею не більше 250 м². Діафрагми повинні мати межу вогнестійкості не менше 0,75 год. У місцях перетинання з діафрагмами комунікації слід прокладати у спеціальних обоймах, а зазори зашпаровувати негорючими матеріалами.

Звукопоглинаюче облицювання стін та стель цих приміщень слід виготовляти з негорючих матеріалів або матеріалів груп горючості Г1, Г2.

7.11.4. Для промивання деталей необхідно застосовувати негорючі мийні препарати. Промивання чарунок та інших знімних пристроїв горючими рідинами дозволяється лише у спеціальних приміщеннях, обладнаних припливно-витяжною вентиляцією.

У разі необхідності проведення дрібного ремонту або технічного обслуговування ЕОМ безпосередньо в машинному залі та неможливості застосування негорючих мийних речовин дозволяється мати в залі не більше 0,5 л ЛЗР у тарі, що не б'ється та щільно

закривається.

7.11.5. Власники підприємств та орендарі або уповноважені ними особи зобов'язані забезпечувати дотримання користувачами персональних ЕОМ, що встановлені на їхніх підприємствах, вимог пожежної безпеки, зазначених у технічній документації заводів-виробників персональних ЕОМ.

7.11.6. Персональні комп'ютери після закінчення роботи на них повинні відключатися від мережі.

7.11.7. Не рідше одного разу на квартал необхідно очищати від пилу агрегати та вузли, кабельні канали та простір між підлогами.

7.11.8. Не дозволяється:

розміщати машинні зали ЕОМ у підвалах;

проводити роботи з ремонту вузлів (блоків) ЕОМ безпосередньо в машинному залі;

зберігати постійно в залах ЕОМ перфокарти, перфострічки, магнітні стрічки, дискети, інші носії інформації, запасні блоки й деталі (зберігатися там можуть лише носії інформації, необхідні для поточної роботи);

залишати без нагляду ввімкнену в мережу електронну апаратуру, яка використовується для випробування та контролю ЕОМ.

7.12. Автозаправні станції

7.12.1. Автозаправні станції (далі - АЗС) поділяються на стаціонарні (далі - САЗС), пересувні (далі - ПАЗС) та контейнерні (далі - КАЗС).

7.12.2. Відповідальними особами за забезпечення пожежної безпеки АЗС є їх власники. До роботи на АЗС допускаються лише особи, які пройшли навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму і мають про це відповідне посвідчення.

7.12.3. Протипожежні розриви від АЗС до прилеглих будівель, споруд, відкритих майданчиків, лісових масивів, а також між будівлями та устаткуванням на території станцій повинні відповідати вимогам будівельних норм.

7.12.4. На АЗС дозволяється продаж масел, консистентних мастил, запасних частин, приладдя для автомобілів та інших транспортних засобів, приймання від власників індивідуального транспорту відпрацьованих масел та дрібної тари з-під нафтопродуктів, а також технічне обслуговування та миття автомобілів.

Поза населеними пунктами в комплексі з АЗС допускається розміщувати готелі, об'єкти роздрібною торгівлі та харчування й інші будівлі сервісного обслуговування водіїв та пасажирів на відстані не ближче 25 м від резервуарів і роздавальних колонок АЗС, якщо будівельними нормами не встановлені інші вимоги.

7.12.5. Територія АЗС повинна бути спланована таким чином, щоб виключити потрапляння розлитих нафтопродуктів (у тому числі в разі аварії) за її межі, і утримуватися з урахуванням вимог, викладених у розділі 4.1 цих Правил.

На в'їзді і виїзді з території АЗС необхідно влаштувати пологі підвищення висотою не менше 0,2 м або дренажні лотки, які відводять забруднені нафтопродуктами атмосферні опади в очисні споруди АЗС.

Не допускається озеленення території АЗС кущами та деревами, що виділяють при цвітінні волокнисті матеріали та пухнасте насіння.

При розміщенні АЗС поблизу посадок сільськогосподарських культур, лісових масивів, паркових насаджень тощо, на які можливе поширення вогню, по периметру межі АЗС має передбачатись наземне покриття, виконане з матеріалів, що не поширюють вогонь по своїй поверхні, або зорана смуга землі шириною не менше 5 м.

Автомобілі, що чекають черги для заправлення, повинні знаходитися біля в'їзду на територію АЗС, поза зоною розміщення паливних резервуарів і колонок.

7.12.6. Забороняється палити, проводити ремонтні та інші роботи, пов'язані із застосуванням відкритого вогню, як у будівлі АЗС, так і на відстані менше 20 м від її території.

7.12.7. На АЗС мають бути вивішені на видних місцях плакати, які містять обов'язки водія під час заправлення автотранспорту, а також інструкції про заходи пожежної безпеки.

7.12.8. Місця заправлення та зливання нафтопродуктів повинні бути освітлені в нічний час.

АЗС мають бути оснащені телефонним, гучномовним зв'язком та підключені до системи цілодобового пожежного спостереження Державної пожежної охорони.

7.12.9. Кришки зливних та замірних труб, люків оглядових та зливних колодязів повинні утримуватися закритими.

Вимірювання рівня нафтопродуктів у резервуарах повинне здійснюватися спеціально призначеними для цієї мети стандартними вимірювальними приладами (пристроями).

7.12.10. Зливати нафтопродукти в підземні резервуари необхідно закритим способом (трубопроводом або через шланг).

Перед зливанням нафтопродукту з автоцистерн у резервуар слід заміряти рівень нафтопродукту в цьому резервуарі. Процес зливання повинен контролюватися працівником АЗС та водієм автоцистерни.

Наконечники зливних шлангів повинні бути виготовлені з матеріалу, що виключає можливість іскроутворення у разі ударів об корпус резервуара, і заземлені.

7.12.11. Автоцистерни під час зливання повинні бути приєднані до заземлювального пристрою. Гнучкий заземлювальний провідник має бути постійно приєднаним до корпусу автоцистерни і мати на кінці пристосування для приєднування до заземлювального пристрою (струбцину, спеціальний наконечник тощо). Кожна цистерна автопотяга повинна бути заземлена нарізно до повного зливання з неї нафтопродуктів.

Для захисту від прямих ударів блискавки і заземлення високих потенціалів усі металоконструкції та електропровідні неметалеві частини технологічного обладнання (резервуари, трубопроводи, паливороздавальні колонки тощо) мають бути приєднані до заземлювального пристрою.

7.12.12. Кожне технічне обслуговування, ремонт, перевірка роздавальних колонок повинні фіксуватися в журналі обліку ремонту устаткування.

7.12.13. Очищення резервуарів повинне здійснюватися не рідше одного разу на два роки відповідно до вимог ГОСТ 1510-84 "Нефть и нефтепродукты. Маркировка, упаковка, транспортирование и хранение", а також у разі заміни марки нафтопродукту.

7.12.14. За герметичністю фланцевих, різьбових та інших типів з'єднань у колонках, роздавальних рукавах, трубопроводах та арматурі повинен бути встановлений постійний нагляд, витікання, що виникло, слід негайно усунути.

7.12.15. Кришки оглядових і приймальних колодязів, а також колодязів очисних споруд повинні виконуватися з негорючих матеріалів або матеріалів групи горючості Г1 та унеможливити іскроутворення під час ударів. Їх дозволяється відкривати лише для проведення технологічних операцій, профілактичних заходів, вимірів і добору проб.

7.12.16. Для відкривання і закривання пробок металевої тари та проведення інших робіт у вибухонебезпечних зонах на АЗС повинен бути набір інструменту з металу, що не утворює іскор.

7.12.17. Ефективність вентиляційних установок повинна перевірятися щорічно спеціалізованими організаціями з відміткою в журналі.

7.12.18. Під час заправлення на АЗС слід дотримуватися таких вимог:

мотоцикли й моторолери подаються до бензоколонок з непрацюючими двигунами, пуск та вимкнення яких мають здійснюватися на відстані не менше 15 м від колонок, а автомобілі - своїм ходом, з наступним вимкненням двигунів до початку процесу заправлення;

нафтопродукти відпускаються безпосередньо в бензобаки. Допускається відпускати власникам індивідуального транспорту нафтопродукти в спеціально призначені для цього каністри. Забороняється відпускати паливо в іншу скляну тару та тару з полімерних матеріалів;

облиті нафтопродуктами частини автомобілів, мотоциклів та моторолерів до пуску двигунів водіями насухо протираються;

випадково розлиті на землю нафтопродукти необхідно засипати піском, а просочений пісок і промаслені обтиральні матеріали збираються в металеві ящики з кришками, які щільно закриваються, і після закінчення робочого дня вивозяться з території АЗС;

відстань між автомобілем, який знаходиться під заправленням, та автомобілем, що стоїть за ним, має бути не менше 3 м, а відстань між усіма іншими автомобілями, які стоять у черзі, - не менше 1 м; при цьому для кожного транспортного засобу повинна бути забезпечена можливість маневрування та виїзду з території АЗС.

7.12.19. На АЗС забороняється:

заправлення транспортних засобів з працюючими двигунами;

проїзд автотранспорту над підземними резервуарами;

робота в одязі та взутті, облитих бензином;

заправлення транспортних засобів (крім легкових автомобілів), у яких перебувають пасажери;

заправлення автомобілів, завантажених небезпечним вантажем (вибуховими речовинами, стисненими та зрідженими горючими газами, ЛЗР і ГР, отруйними та радіоактивними речовинами тощо);

вїзд на територію АЗС і заправлення тракторів, не обладнаних іскрогасниками;

відпускання палива роздавальними колонками, котрі підключені до заповнюваних резервуарів (під час зливання нафтопродуктів);

приєднання заземлювальних провідників до пофарбованих та забруднених частин автоцистерни;

використання як заземлювачів трубопроводів з ЛЗР, ГР та горючими газами, а також

інших трубопроводів;

експлуатація вибухозахищеного електрообладнання зі знятими деталями оболонки, у тому числі кріпильними, передбаченими його конструкцією;

експлуатація АЗС без переносного газоаналізатора у вибухозахищеному виконанні.

7.12.20. Експлуатація пересувних автозаправних станцій

7.12.20.1. ПАЗС повинні розміщуватися на спеціально відведених майданчиках (за погодженням з місцевими органами державного пожежного нагляду).

7.12.20.2. На кожній ПАЗС повинні бути нанесені фарбою написи "Пересувна АЗС", "Вогнебезпечно" та знак класифікації вантажу.

Кожна ПАЗС має бути укомплектована первинними засобами пожежогасіння, виходячи з вимог пункту 7.8.8 цих Правил.

7.12.20.3. Кожна ПАЗС повинна мати інструкцію щодо заходів пожежної безпеки для водія-заправника.

7.12.20.4. Перед початком відпускання нафтопродуктів водій-заправник зобов'язаний:

забезпечити надійне гальмування автомобіля й причепа на майданчику;

надійно заземлити ПАЗС (вертикальний заземлювач під час установлення забивають у землю на глибину 0,5 - 0,6 м);

підготувати до застосування первинні засоби пожежогасіння;

надійно зафіксувати дверцята шафи паливороздавальних агрегатів під час відкривання, протерти підлогу шафи;

перевірити герметичність трубопроводів та паливороздавальних агрегатів, у разі необхідності негайно усунути несправності, що виникли.

7.12.20.5. Використання ПАЗС дозволяється лише за прямим призначенням. На території стаціонарних АЗС дозволяється використання ПАЗС у разі зупинення АЗС на ремонт або очищення резервуарів.

7.12.21. Експлуатація контейнерних автозаправних станцій

7.12.21.1. Контейнерні АЗС виготовляються двох видів:

автозаправний блок-пункт (далі - АБП);

КАЗС, яка складається з контейнера зберігання палива та контейнера керування (операторної).

7.12.21.2. Кожна АЗС піддається випробуванню для підтвердження відповідності вимогам технічних умов не рідше 1 разу на 3 роки, про що має бути складений акт.

7.12.21.3. Контейнерна АЗС повинна встановлюватись на відокремленому майданчику у вигляді суцільної бетонної горизонтальної плити. Поверхня майданчика має бути піднята над прилеглим плануванням на 0,1 - 0,15 м і мати по контуру водовідвідний лоток, підключений трубою до збірника атмосферних опадів, забруднених нафтопродуктами.

Розмір майданчика повинен забезпечувати можливість установлення блок-пункту, а також стоянки автомобіля, який заправляється, або автоцистерни, що зливає нафтопродукт у блок-пункт. Зона стоянки автомобіля повинна мати ухил поверхні до водовідвідного лотка

не менше 1 %.

Майданчики, де встановлені блок-пункти, повинні бути огорожені стіною з негорючих матеріалів або обдернованим земляним обвалуванням, які перешкоджають розтіканню пального у випадку аварії. Висота стіни визначається з такого розрахунку, щоб вміщувався об'єм, який дорівнює об'єму одного найбільшого резервуара з паливом.

При використанні блок-пункту підвищеної надійності з наявністю в його конструкції захисного кожуха спорудження огорожувальної стіни або обвалування не є обов'язковим.

7.12.21.4. Операторна КАЗС має бути обладнана дистанційним керуванням колонками, засобами зв'язку, пожежогасіння, звуковою охоронною сигналізацією.

7.12.21.5. Перед роботою АБП необхідно:

відчинити двері та зафіксувати їх;

провітрити приміщення впродовж не менше 15 хвилин;

переконатися у справності електроживлення, заземлення, засобів пожежогасіння, герметичності трубопроводів та колонки.

7.12.21.6. Забороняється:

зливання палива з автоцистерни через замірний люк;

здійснення приймання палива за умови повного бака АБП;

приймання нафтопродуктів за наявності нещільностей у з'єднаннях вентилів та трубопроводів, у випадку наявності підтікання;

залишення без нагляду відкритими блок-пункту і контейнера зберігання.

7.12.21.7. До паспорта (інструкції) КАЗС повинні бути занесені номер телефону, прізвище, посада особи, відповідальної за її безпечну експлуатацію.

7.13. Лазні сухого жару (сауни)

7.13.1. Можливість розміщення лазень сухого жару (далі - сауни) у будівлях різного призначення визначається, виходячи з вимог будівельних норм.

7.13.2. У разі влаштування вбудованих сауни необхідно:

відділяти приміщення лазень від інших приміщень протипожежними перегородками 1-го типу та перекриттями 3-го типу;

улаштувати один евакуаційний вихід з приміщень безпосередньо назовні;

обладнати парильне відділення піччю заводського виготовлення з автоматичним захистом та відключенням, яке робить неможливою роботу печі більше 8 годин на добу;

улаштувати в парильному відділенні перфоровані сухотруби, підключені до внутрішнього протипожежного водогону, з можливістю ручного пуску від пристроїв, встановлюваних за межами парильного відділення;

передбачати місткість парильного відділення не більше ніж на 10 місць;

вся деревина, що застосовується при будівництві парильні, має бути з листяних порід.

7.13.3. У парильному відділенні піч має бути встановлена на основі з негорючих матеріалів. Відстань від печі до дерев'яної обшивки поверхонь конструкцій повинна бути

не менше 1 м.

Стелю над піччю слід захищати від дії високої температури металевим листом по шару негорючого теплоізоляційного матеріалу з розмірами, що на 0,5 м перевищують розміри печі (у плані).

7.13.4. У верхній зоні парильного відділення, а також на найближчих до печі-кам'янки кромках дерев'яної оздобы слід встановлювати датчики температури, зблоковані з пристроєм (терморегулятором), який відключає електроенергію від електронагрівників у разі підвищення температури до 110° С.

7.13.5. Електричні проводи, використовувані для підключення печі до електромережі, а також світильники та електроарматура повинні бути розраховані на умови експлуатації у середовищі з підвищеною температурою. Підключення ТЕНів до електромережі має здійснюватися за межами парильного відділення.

7.13.6. Канал припливу свіжого повітря під піччю слід систематично очищати від пилу та інших сторонніх предметів.

7.13.7. У разі виявлення несправностей в устаткуванні або появи ознак горіння (диму, запаху горілого, обвуглювання дерев'яного облицювання) слід негайно повідомити про це адміністрацію.

7.13.8. Витяжний повітровод з парильного відділення виконується відокремленим і виводиться безпосередньо назовні.

7.13.9. У приміщеннях саун забороняється:

експлуатувати піч з відключеним або несправним терморегулятором;

користуватися електронагрівальними побутовими приладами поза спеціально обладнаними місцями;

залишати без нагляду включений в електромережу електронагрівник печі.

8. Вимоги пожежної безпеки під час проведення вогневих, фарбувальних та будівельно-монтажних робіт

8.1. Зварювальні та інші вогневі роботи

8.1.1. Загальні вимоги, підготовка до проведення вогневих робіт

8.1.1.1. Місця проведення зварювальних та інших вогневих робіт, пов'язаних з нагріванням деталей до температур, спроможних викликати займання матеріалів та конструкцій, можуть бути:

постійними, які організуються у спеціально обладнаних для цієї мети цехах, майстернях чи на відкритих майданчиках;

тимчасовими, коли вогневі роботи проводяться безпосередньо в будівлях, які зводяться або експлуатуються, спорудах та на території об'єктів з метою монтажу будівельних конструкцій, ремонту устаткування тощо.

8.1.1.2. Постійні місця проведення вогневих робіт визначаються наказами, розпорядженнями, інструкціями власника підприємства. Обгороджуючі конструкції в цих місцях (перегородки, перекриття, підлоги) повинні бути з негорючих матеріалів.

8.1.1.3. Керівник підприємства чи структурного підрозділу, де проводяться вогневі роботи на тимчасових місцях (крім будівельних майданчиків та приватних домоволодінь),

зобов'язаний оформити наряд-допуск (додаток 4) на проведення цих робіт.

За наявності на підприємстві відомчої пожежної охорони (ДПД) наряди-допуски повинні бути погоджені з нею напередодні виконання робіт з установам з боку пожежної охорони (ДПД) відповідного контролю.

8.1.1.4. Проведення вогневих робіт на постійних та тимчасових місцях дозволяється лише після вжиття заходів, які виключають можливість виникнення пожежі: очищення робочого місця від горючих матеріалів, захисту горючих конструкцій, забезпечення первинними засобами пожежогасіння (вогнегасником, ящиком з піском та лопатою, відром з водою). Вид (тип) та кількість первинних засобів пожежогасіння, якими повинно бути забезпечене місце робіт, визначаються з урахуванням вимог щодо оснащення об'єктів первинними засобами пожежогасіння (додаток 2) і вказуються в наряді-допуску.

8.1.1.5. Після закінчення вогневих робіт виконавець зобов'язаний ретельно оглянути місце їх проведення, за наявності горючих конструкцій полити їх водою, усунути можливі причини виникнення пожежі.

Посадова особа, відповідальна за пожежну безпеку приміщення (дільниці, установки, території тощо), де проводились вогневі роботи, повинна забезпечити перевірку місця проведення цих робіт упродовж 2 годин після їх закінчення. Про приведення місця вогневих робіт у пожежобезпечний стан виконавець та відповідальна за пожежну безпеку посадова особа роблять відповідні позначки у наряді-допуску.

8.1.1.6. Технологічне обладнання, на якому передбачається проведення вогневих робіт, повинне бути приведенне в пожежовибухобезпечний стан до початку цих робіт (видалені пожежовибухонебезпечні речовини та відклади, відключені діючі комунікації, виконано безпечними методами очищення, прошпарення, промивання, забезпечені вентиляція та контроль за повітряним середовищем тощо).

8.1.1.7. Місце проведення вогневих робіт має бути очищене від горючих речовин та матеріалів у радіусі, вказаному у таблиці:

Висота точки зварювання над рівнем підлоги чи прилеглої території, м	0 - 2	2	3	4	6	8	10	Понад 10
Мінімальний радіус зони, м	5	8	9	10	11	12	13	14

8.1.1.8. Розміщені в межах указаних радіусів будівельні конструкції, настили підлог, оздоблення з матеріалів груп горючості Г2, Г3, Г4, а також горючі частини обладнання та ізоляція мають бути захищені від потрапляння на них іскор металевими екранами, покривалами з негорючого теплоізоляційного матеріалу чи в інші способи і в разі необхідності политі водою.

8.1.1.9. З метою виключення потрапляння розпечених часток металу в суміжні приміщення, на сусідні поверхи, близько розташоване устаткування, всі оглядові, технологічні й вентиляційні люки, монтажні та інші отвори в перекриттях, стінах і перегородках приміщень, де здійснюються вогневі роботи, повинні бути закриті негорючими матеріалами.

8.1.1.10. Приміщення, в яких можливе скупчення парів ЛЗР, ГР та горючих газів, перед

проведенням вогневих робіт повинні бути старанно провентильовані.

8.1.1.11. Двері, що з'єднують приміщення, де виконуються вогневі роботи, з суміжними приміщеннями, повинні бути зачинені.

8.1.1.12. Місце для проведення зварювальних та різальних робіт у будівлях і приміщеннях, у конструкціях яких використані горючі матеріали, має бути обгороджене суцільною перегородкою з негорючого матеріалу. При цьому висота перегородки повинна бути не менше 1,8 м, а відстань між перегородкою та підлогою - не більше 50 мм. Для запобігання розлітання розпечених часток цей зазор повинен бути обгороджений сіткою з негорючого матеріалу з розміром чарунок не більше 1,0 x 1,0 мм.

8.1.1.13. Під час проведення вогневих робіт у вибухопожежонебезпечних місцях має бути встановлений пильний контроль за станом повітряного середовища шляхом проведення експрес-аналізів із застосуванням газоаналізаторів.

8.1.1.14. Під час перерв у роботі, а також у кінці робочої зміни зварювальна апаратура повинна відключатися, в тому числі від електромережі, шланги від'єднуватися і звільнятися від горючих рідин та газів, а у паяльних лампах тиск повинен бути повністю знижений.

Після закінчення робіт уся апаратура й устаткування мають бути прибрані в спеціально відведені приміщення (місця).

8.1.1.15. Якщо організуються постійні місця проведення вогневих робіт більше ніж на 10 постах (зварювальні, різальні майстерні), має бути передбачене централізоване електро- та газопостачання.

8.1.1.16. У зварювальній майстерні за наявності не більше 10 зварювальних постів для кожного з них дозволяється мати по одному запасному балону з киснем та горючим газом. Запасні балони повинні бути обгороджені щитами з негорючих матеріалів або зберігатися у спеціальних прибудовах до майстерні.

8.1.1.17. Не дозволяється:

приступати до роботи за несправності апаратури;

розміщати постійні місця для проведення вогневих робіт у пожежонебезпечних та вибухопожежонебезпечних приміщеннях;

допускати до зварювальних та інших вогневих робіт осіб, які не мають кваліфікаційних посвідчень та не пройшли у встановленому порядку навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму та щорічної перевірки знань з одержанням спеціального посвідчення;

проводити зварювання, різання або паяння свіжопофарбованих конструкцій та виробів до повного висихання фарби;

виконуючи вогневі роботи, користуватися одягом та рукавицями зі слідами масел та жирів, бензину, гасу й інших ГР;

зберігати у зварювальних кабінах одяг, ГР та інші горючі предмети і матеріали;

допускати стикання електричних проводів з балонами зі стисненими, зрідженими й розчиненими газами;

виконувати вогневі роботи на апаратах і комунікаціях, заповнених горючими й токсичними матеріалами, а також на тих, що перебувають під тиском негорючих рідин, газів, парів та повітря або під електричною напругою;

проводити вогневі роботи на елементах будівель, виготовлених із легких металевих конструкцій з горючими й важкогорючими утеплювачами.

8.1.2. Газозварювальні (газорізальні) роботи. Різання металів із використанням ГР

8.1.2.1. Пересувні (переносні) ацетиленові генератори слід встановлювати на відкритих майданчиках. Дозволяється їх тимчасова робота в добре провітрюваних приміщеннях.

Ацетиленові генератори необхідно обгороджувати й розміщати на відстані не ближче 10 м від місць проведення зварювальних робіт, а також від відкритого вогню, нагрітих предметів, місць забору повітря компресорами, вентиляторами та на відстані не менше 5 м від балонів з киснем та горючими газами.

У місцях установлення ацетиленових генераторів слід вивішувати таблички (плакати) з написом: "Стороннім вхід заборонений: вогнебезпечно", "Не проходить з вогнем".

8.1.2.2. Після закінчення робіт карбід кальцію в переносному генераторі повинен бути використаний повністю. Вапняковий мул, котрий видаляється з генераторів, слід вивантажувати у пристосовану для цієї мети тару та зливати в мулову яму або спеціальний бункер.

Відкриті мулові ями повинні бути обгороджені бильцями, а закриті - мати негорючі перекриття і бути обладнані витяжною вентиляцією та люками для видалення мулу.

Паління і застосування джерел відкритого вогню в радіусі менше 10 м від місць зберігання мулу забороняється, про що повинні повідомляти відповідні таблички чи знаки заборони.

8.1.2.3. Закріплення газопідвідних шлангів на приєднувальних ніпелях апаратури, пальників, різаків та редукторів повинно бути надійним. З цією метою треба застосовувати спеціальні хомутики.

Дозволяється замість хомутиків закріплювати шланги не менше ніж у двох місцях уздовж ніпеля м'яким відпаленим (в'язальним) дротом.

На ніпелі водяних затворів шланги повинні надягатися щільно, але не закріплюватися.

8.1.2.4. Розкриття барабанів з карбідом кальцію слід захищати непроникними для води кришками з відігнутими краями, які щільно охоплюють барабан. Висота борта кришки має бути не менше 50 мм.

8.1.2.5. У місцях зберігання й розкриття барабанів з карбідом кальцію забороняється паління, використання відкритого вогню та застосування інструмента, який під час роботи утворює іскри.

8.1.2.6. Вимоги до зберігання карбиду кальцію вказані у пунктах 7.10.4.23, 7.10.4.24 цих Правил.

8.1.2.7. У приміщеннях ацетиленових установок, де є проміжний склад карбиду кальцію, дозволяється зберігати його одночасно не більше 200 кг, у тому числі у відкритому вигляді - не більше одного барабана.

8.1.2.8. Балони з газом під час їх зберігання, транспортування та експлуатації повинні бути захищені від дії сонячного проміння та інших джерел тепла.

Балони, що встановлюються у приміщеннях, повинні розміщатися від приладів опалення та печей на відстані не менше 1 м, а від джерел тепла з відкритим вогнем - не менше 5 м.

Відстань від пальників (по горизонталі) до перепускних рампових (групових) установок

має бути не менше 10 м, а до окремих балонів з киснем та горючими газами - не менше 5 м.

Зберігання в одному приміщенні кисневих балонів та балонів з горючими газами, а також карбиду кальцію, фарб, мастил та жирів забороняється.

8.1.2.9. До місця зварювальних робіт балони з газами доставляються на спеціальних візках, ношах, санчатах.

8.1.2.10. Під час роботи з порожніми балонами з-під кисню і горючих газів та їх транспортування слід дотримуватися тих самих заходів безпеки, що і з наповненими балонами.

8.1.2.11. Під час проведення газозварювальних та газорізальних робіт забороняється:

відігрівати замерзлі ацетиленові генератори, трубопроводи, вентиля, редуктори та інші деталі зварювальних установок відкритим вогнем або розпеченими предметами;

допускати стикання кисневих балонів, редукторів та іншого зварювального обладнання з різними маслами, а також промасленим одягом та шматтям;

переносити балони на плечах та руках;

зберігати й транспортувати балони з газами без нагвинчених на їхні горловини запобіжних ковпаків;

працювати від одного водяного затвору двом і більше зварювальникам;

завантажувати карбід кальцію завищеної грануляції або вштовхувати його в лійку апарата за допомогою залізних патиків та дроту, а також працювати на карбідному пилові;

завантажувати карбід кальцію в мокрі завантажувальні корзини або за наявності води у газозбірнику, а також завантажувати кошики карбідом більш як наполовину їх об'єму під час роботи генераторів "вода на карбід";

здійснювати продування шланга для горючих газів киснем та кисневого шланга горючими газами, а також робити взаємну заміну шлангів під час роботи;

користуватися шлангами, довжина яких перевищує 30 м, а під час виконання монтажних робіт - 40 м (застосування шлангів довжиною більше 40 м дозволяється у виняткових випадках, з письмового дозволу посадової особи, яка видала наряд-допуск на виконання робіт);

перекручувати, заломлювати чи затискати газопідвідні шланги;

переносити генератор за наявності в газозбірнику ацетилену;

форсувати роботу ацетиленових генераторів шляхом навмисного збільшення тиску газу в них або збільшення одноразового завантаження карбиду кальцію;

застосовувати мідний інструмент для розкриття барабанів з карбідом кальцію, а мідь - як припій для паяння ацетиленової апаратури та в тих місцях, де можливе стикання з ацетиленом.

8.1.2.12. Під час роботи на бензогасорізах робоче місце організується так само, як і для зварювальних робіт. Особливу увагу слід звертати на запобігання розливанню та правильність зберігання пального, дотримання режиму різання.

8.1.2.13. Зберігання запасу пального на місці проведення бензогасорізальних робіт дозволяється в кількості не більше змінної потреби. Пальне слід зберігати у справній,

негорючій, спеціальній тарі, що не б'ється та щільно закривається, на відстані не менше 10 м від місця проведення вогневих робіт.

8.1.2.14. Бачок для пального повинен бути справним та герметичним. Бачки, не випробувані (щорічно) водою на тиск 1 МПа, які мають витікання горючої суміші та несправний насос чи манометр, до експлуатації не допускаються.

8.1.2.15. Перед початком робіт необхідно пильно перевіряти справність усієї арматури бензогасоріза, щільність з'єднань шлангів на ніпелях, справність різьби в накидних гайках та головках.

8.1.2.16. Бачок з пальним повинен знаходитись на відстані не ближче 5 м від балонів з киснем та від джерела відкритого вогню і не ближче 5 м від робочого місця різальника. При цьому бачок повинен бути розміщений так, щоб на нього не потрапляли полум'я та іскри під час роботи.

8.1.2.17. Під час проведення бензогасорізальних робіт забороняється:

проводити різання, коли тиск повітря у бачку з пальним перевищує робочий тиск кисню в різачку;

перегрівати випарник різачка до вишневого кольору, а також підвішувати різак під час роботи вертикально, головкою вгору;

затискати, перекручувати чи заломлювати шланги, які подають кисень або пальне до різачка;

використовувати кисневі шланги для підведення бензину чи гасу до різачка;

застосовувати пальне зі сторонніми домішками та водою;

заповнювати бачок пальним більше ніж на 3/4 його об'єму;

розігрівати випарник різачка шляхом запалювання налитої на робочому місці ЛЗР та ГР;

перевозити бачок з ЛЗР та ГР разом з кисневим балоном на одному візку.

8.1.3. Електрозварювальні роботи

8.1.3.1. Установка для ручного зварювання повинна бути забезпечена вимикачем чи контактором (для підключення джерела зварювального струму до розподільчої цехової мережі), показником величини зварювального струму та запобіжником у первинному ланцюзі.

Однопостові зварювальні двигуни-генератори та трансформатори захищаються запобіжниками лише з боку мережі живлення.

8.1.3.2. З'єднування зварювальних проводів слід робити за допомогою обтискання, зварювання, паяння або спеціальних затискачів. Підключення електропроводів до електродотримача, зварюваного виробу та зварювального апарата здійснюється за допомогою мідних кабельних наконечників, скріплених болтами з шайбами.

Забороняється використовувати голі або з пошкодженою ізоляцією проводи, а також застосовувати нестандартні електрозапобіжники.

8.1.3.3. Проводи, підключені до зварювальних апаратів, розподільчих щитів та іншого обладнання, а також до місць зварювальних робіт, мають бути надійно ізольовані та в необхідних місцях захищені від дії високої температури, механічних пошкоджень і хімічних впливів.

У разі проведення електрозварювальних робіт, пов'язаних з частими переміщеннями зварювальних установок, мають застосовуватися механічно міцні шлангові кабелі.

8.1.3.4. Кабелі (електропроводи) електрозварювальних машин повинні розміщатися від трубопроводів кисню на відстані не менше 0,5 м, а від трубопроводу ацетилену та інших горючих газів - не менше 1 м.

8.1.3.5. Зворотним провідником, який з'єднує зварюваний виріб із джерелом зварювального струму, можуть служити сталеві або алюмінієві шини будь-якого профілю, зварювальні плити, стелажі й сама зварювана конструкція за умови, якщо їх переріз забезпечує безпечно за умовами нагрівання протікання струму.

З'єднання між собою окремих елементів, використовуваних як зворотний провідник, треба виконувати за допомогою болтів, струбцин та затискачів.

8.1.3.6. Використання як зворотного провідника внутрішніх залізничних шляхів, мереж заземлення чи занулення, а також металевих конструкцій будівель, комунікацій та технологічного устаткування забороняється.

8.1.3.7. У разі проведення електрозварювальних робіт у вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщеннях зворотним проводом від зварюваного виробу до джерела струму може бути лише ізольований провід, причому за якістю ізоляції він не повинен поступатися прямому провідникові, приєднуваному до електродотримача.

8.1.3.8. Конструкція електродотримача для ручного зварювання повинна забезпечувати надійне затискання та швидку заміну електродів, а також виключати можливість короткого замикання його корпусу на зварювану деталь під час тимчасових перерв у роботі або в разі його випадкового падіння на металеві предмети. Держак електродотримача має бути виготовлений з негорючого діелектричного та теплоізолюючого матеріалу.

8.1.3.9. Електроди, застосовувані під час зварювання, повинні бути заводського виготовлення і відповідати номінальній величині зварювального струму.

У разі заміни електродів їх залишки (недогарки) слід класти у спеціальний металевий ящик, встановлюваний біля місця зварювальних робіт.

Перед зварюванням електроди повинні бути просушені за температури, що вказана в паспортах на конкретний тип електродного покриття. Покриття електродів має бути однорідним, щільним, без здуття, напливів та тріщин.

8.1.3.10. Електрозварювальна установка на весь час роботи повинна бути заземлена. Крім заземлення основного електрозварювального обладнання, у зварювальних установках належить безпосередньо заземлювати той затискач вторинної обмотки зварювального трансформатора, до якого приєднується провідник, що йде до виробу (зворотний провідник).

8.1.3.11. Над переносними й пересувними електрозварювальними установками, які використовуються на відкритому повітрі, повинні бути споруджені навіси з негорючих матеріалів для захисту від атмосферних опадів.

8.1.3.12. Технічне обслуговування та планово-попереджувальний ремонт зварювального устаткування мають проводитися відповідно до графіка. Щодня після закінчення роботи слід проводити чищення агрегатів та пускової апаратури.

8.1.3.13. Температура нагрівання окремих частин зварювального агрегату (трансформаторів, підшипників, щіток, контактів вторинного кола тощо) не повинна перевищувати 75° С.

8.1.3.14. Опір ізоляції струмопровідних частин зварювального кола повинен бути не нижче 0,5 Ом. Ізоляцію треба перевіряти не рідше 1 разу на 3 місяці (у разі автоматичного зварювання під шаром флюсу - 1 раз на місяць), і вона повинна витримувати напругу 2 кВ протягом 0,12 год.

8.1.3.15. Живлення дуги в установках для атомно-водневого зварювання повинно здійснюватися від окремого трансформатора. Безпосереднє живлення дуги від розподільчої мережі через регулятор струму будь-якого типу не дозволяється.

8.1.3.16. Коли здійснюється атомно-водневе зварювання, у пальникові має бути передбачене автоматичне відключення напруги та припинення подавання водню в разі розриву кола.

8.1.3.17. Відстань від машин точкового, шовного та рельєфного зварювання, а також від машин для стикового зварювання до місць знаходження горючих матеріалів та конструкцій повинна бути не менше 4 м у разі зварювання деталей перерізом до 50 мм², а від машин для стикового зварювання деталей перерізом понад 50 мм² - не менше 6 м.

8.1.4. Паяльні роботи

8.1.4.1. Робоче місце в разі проведення робіт з використанням паяльних ламп повинне бути очищене від горючих матеріалів, а конструкції з горючих матеріалів, які містяться на відстані менше 5 м, повинні бути захищені екранами з негорючих матеріалів або політі водою (водним розчином піноутворювача тощо).

8.1.4.2. Паяльні лампи необхідно утримувати справними та не рідше 1 разу на місяць перевіряти їх на міцність та герметичність із занесенням результатів і дати перевірки до спеціального журналу. Крім того, не рідше 1 разу на рік мають проводитися контрольні випробування паяльних ламп тиском.

8.1.4.3. Кожна лампа повинна мати паспорт із зазначенням результатів заводського гідравлічного випробування та допустимого робочого тиску. Запобіжні клапани мають бути відрегульовані на заданий тиск.

8.1.4.4. Заправляти паяльні лампи пальним і розпалювати їх слід у спеціально відведених для цієї мети місцях.

8.1.4.5. Для запобігання викидам полум'я з паяльної лампи пальне, яким заправляють лампи, повинне бути очищене від сторонніх домішок та води.

8.1.4.6. Щоб уникнути вибуху паяльної лампи, забороняється:

застосовувати як пальне для ламп, що працюють на гасі, бензин чи суміш бензину з гасом;

підвищувати тиск у резервуарі лампи під час накачування повітря понад допустимий робочий тиск, вказаний у паспорті;

заповнювати лампу пальним більше ніж на 3/4 об'єму її резервуара;

відкручувати повітряний гвинт та наливну пробку, коли лампа горить або ще не охолола;

ремонтувати лампу, а також виливати з неї чи заправляти її пальним поблизу відкритого вогню, під час цього палити.

8.1.5. Розігрівання (варіння) бітумів та смол

8.1.5.1. Розігрівання (варіння) бітумів та смол необхідно здійснювати у спеціальних котлах, що мають бути справними й забезпеченими кришками з негорючих матеріалів, які щільно закриваються.

Заповнювати котли дозволяється не більше ніж на 3/4 їх місткості. Завантажуваний у котел наповнювач має бути сухим.

8.1.5.2. Щоб уникнути виливання мастики в топку та її загоряння, котел необхідно встановлювати похило, так щоб його край, розташований над топкою, був на 50 - 60 мм вище протилежного. Топковий отвір котла повинен бути обладнаний відкидним козирком з негорючого матеріалу.

Топки котлів після закінчення роботи треба погасити й залити водою.

8.1.5.3. Місце розігрівання (варіння) бітумів та смол слід обносити валом або бортиком з негорючих матеріалів не менше 0,3 м заввишки.

8.1.5.4. З метою пожежогасіння місця розігрівання (варіння) бітуму (смол) необхідно забезпечити ящиками із сухим піском ємкістю 0,5 м, лопатами та не менше ніж двома пінними вогнегасниками.

8.1.5.5. Під час роботи пересувних котлів на зрідженому газі газові балони в кількості не більше двох повинні розміщатися у вентиляваних шафах з негорючих матеріалів, установлених на відстані не менше 20 м від працюючих котлів.

Вказані шафи слід тримати постійно замкненими.

8.1.5.6. У разі розміщення бітумного котла просто неба над ним необхідно встановлювати навіс із негорючих матеріалів.

8.1.5.7. Котли допускається встановлювати групами. Кількість котлів у групі не повинна перевищувати трьох. Відстань між групами котлів - не менше 9 м.

8.1.5.8. Місце розігрівання (варіння) бітумів (смол) має розміщатися на спеціально відведених майданчиках і бути на відстані:

від будівель та споруд IV, IVa, V ступенів вогнестійкості - не менше ніж 30 м;

від будівель та споруд III, IIIa, IIIб ступенів вогнестійкості - не менше ніж 20 м;

від будівель та споруд I та II ступенів вогнестійкості - не менше ніж 10 м.

8.1.5.9. Підігрівати бітумні суміші всередині приміщень слід у бачках з електропідігрівом. Забороняється застосовувати для підігрівання прилади з відкритим вогнем.

8.1.5.10. Доставляння гарячої бітумної мастики на робочі місця повинне здійснюватися:

у спеціальних металевих бачках, що мають форму зрізаного конуса, оберненого широкою частиною донизу з кришками, які щільно закриваються. Кришки повинні мати запірні пристрої, що не допускають відкривання в разі випадкового падіння бачка;

насосом по сталевому трубопроводу, закріпленому на вертикальних ділянках до будівельної конструкції, не допускаючи при цьому протікань. На горизонтальних ділянках дозволяється подавання мастики через термотривкий шланг. У місці з'єднання шланга зі сталевією трубою повинен надягатися запобіжний футляр довжиною 0,4 - 0,5 м (з брезенту або інших матеріалів). Після наповнення резервуара установки для нанесення мастики повинне бути проведене відкачування мастики з трубопроводу.

8.1.5.11. Не дозволяється:

залишати котли без нагляду в процесі розігрівання (варіння);

встановлювати котли в горищних приміщеннях та на покриттях будівель і споруд;

продовжувати топлення котлів з бітумами (смолами) у разі появи витікання. У цьому випадку необхідно негайно припинити опалення, очистити котел та відремонтувати або замінити його.

8.2. Фарбувальні роботи

8.2.1. Об'ємно-планувальні і конструктивні рішення фарбувальних цехів (ділянок, приміщень) повинні відповідати вимогам чинних будівельних норм.

У загальних виробничих корпусах вони мають розміщуватися біля зовнішніх стін з віконними отворами, у багатоповерхових будівлях - на верхніх поверхах. Розміщення фарбувальних виробництв у підвальних чи цокольних приміщеннях не дозволяється.

8.2.2. У разі розміщення дільниць фарбувального обладнання в загальному потоці виробництва (в окремих обґрунтованих випадках, коли загальна площа фарбувальних камер або ґрат не перевищує 200 м² або 10 % площі приміщення) їх слід вважати вибухонебезпечними в радіусі 5 м в усі боки від меж фарбувальних установок (відкритих отворів фарбувальних камер).

8.2.3. Вогневі роботи (зварювальні тощо) дозволяється проводити на відстані не ближче 15 м від відчинених отворів фарбувальних та сушильних камер. Місце зварювання слід обгороджувати захисним екраном.

8.2.4. На підприємствах лакофарбувальні матеріали дозволяється зберігати:

у коморі при фарбоприготувальному відділенні - у кількості не більше тридобової потреби (дозволяється зберігання лакофарбових матеріалів безпосередньо в приміщенні фарбоприготування без улаштування окремої комори, якщо добова витрата цих матеріалів не перевищує 300 кг);

у цеховій коморі - у кількості, що не перевищує змінну потребу;

на робочих місцях - у кількості, яка не перевищує ємкість фарбонагнітального бака чи стандартної фляги (40 л), причому тара має бути щільно закрита.

8.2.5. На кожній діжці, бідоні та іншій тарі з лакофарбовим матеріалом, розчинником тощо повинна бути наклейка або бирка з їх точною назвою та зазначенням пожежонебезпечних властивостей.

Порожня тара з-під лакофарбових матеріалів має бути щільно закритою і зберігатися на спеціально відведених майданчиках.

8.2.6. Фарбувальні та сушильні камери, інше обладнання приміщень для ведення фарбувальних та фарбоприготувальних робіт повинні виготовлятися з негорючих матеріалів.

8.2.7. Внутрішні поверхні стін фарбувальних приміщень на висоту не менше 2 м повинні бути облицьовані негорючим матеріалом, який допускає легке очищення від забруднень.

8.2.8. Приміщення фарбувальних та фарбоприготувальних підрозділів мають бути обладнані самостійною примусовою припливно-витяжною вентиляцією та системами місцевих відсосів з фарбувальних камер, ванн занурення, установок обливання, постів ручного пофарбування, сушильних камер тощо.

Забороняється здійснювати фарбувальні роботи, коли відключені системи вентиляції. Слід передбачати захисне блокування, що виключає можливість подавання матеріалів (або стисненого повітря) до розпилюючих пристроїв у разі припинення роботи вентиляції. Витяжні вентиляційні установки фарбувальних приміщень повинні мати звукову або

світлову сигналізацію, яка сповіщає про припинення їх роботи.

8.2.9. Влаштування підпільних припливних та витяжних вентиляційних каналів не дозволяється, за винятком каналів для камер з нижнім відсмоктуванням та установок безкамерного фарбування на ґратах у підлозі. У цих випадках очищення відсмоктуваного повітря у гідрофільтрах, розташованих на вході до каналу, обов'язкове. При цьому ділянки підпільних каналів мають бути в разі безкамерного фарбування мінімальної (технічно обґрунтованої) довжини, а для камер канали повинні виводитися нагору безпосередньо по їх стінах. У всіх випадках мають бути передбачені заходи, які виключають можливість створення в каналах вибухонебезпечних концентрацій.

Прямок під ґратами повинен бути заповнений шаром води заввишки не менше 50 мм з автоматичним підтриманням її постійного рівня.

8.2.10. Вентилятори витяжних систем від фарбувальних діляниць, фарбувального та сушильного обладнання слід застосовувати у вибухобезпечному виконанні.

8.2.11. У разі використання в одній камері різних лакофарбових матеріалів (нітроцелюлозних, олійних, алкідних тощо) перед зміною фарби камеру необхідно старанно очищати від осілої фарби іншого типу.

8.2.12. Фарбувальні та сушильні камери, установки струминного обливання й занурення тощо, а також діляниці безкамерного фарбування на ґратах повинні бути обладнані автоматичними установками пожежогасіння (вуглекислотними, пінними, порошковими, парогасіння тощо).

8.2.13. У разі ручного фарбування внутрішніх поверхонь великогабаритних виробів (типу цистерн тощо) необхідно передбачати в них не менше двох отворів (люків) з протилежних боків: один - для витяжки, другий - для підсмоктування свіжого повітря. Пофарбування слід починати з боку отворів (люків) для витяжки повітря. Об'єм вентилязованого повітря розраховується на розведення парів розчинників у середньому до граничнодопустимих концентрацій (ГДК).

8.2.14. Повітря, відсмоктуване від місця фарбування розпиленням (камери, кабінки, ґрати на підлозі), повинне очищатися від часток горючих фарб і лаків за допомогою гідрофільтрів ("мокрий" спосіб) або інших ефективних пристроїв очищення.

8.2.15. Під час фарбування розпиленням фарбонагнітальні бачки повинні розміщатися поза фарбувальними камерами.

Фарборозпилювачі повинні бути заземлені.

8.2.16. Фарборозпилювачі та шланги в кінці зміни слід очищати й промивати від залишків лакофарбових матеріалів.

Фарбувальні камери очищаються від осілої фарби в міру її накопичення, але не рідше одного разу на тиждень після закінчення зміни (коли працює вентиляція).

Ванни гідрофільтрів фарбувальних камер слід в міру накопичення фарби, але не рідше одного разу на тиждень, очищати від осілої фарби та не рідше одного разу за зміну - від фарби, що плаває на поверхні води.

Огляд форсунок гідрофільтрів слід здійснювати регулярно один раз на добу і за необхідності очищати їх.

8.2.17. При застосуванні фарбування методом безповітряного розпилення забороняється включати в роботу електронагрівник установки з підігрівом до повного заповнення гідросистеми. Фарборозпилювач, який перебуває під високим тиском лакофарбового

матеріалу, повинен мати на робочому місці попереджувальний напис "Вогненебезпечно! Високий тиск". Сіткові фільтри установок безповітряного розпилення слід вилучати та промивати не рідше одного разу на тиждень.

8.2.18. У разі фарбування виробів у електростатичному полі високої напруги роботи мають проводитись у спеціальній обгородженій електрофарбувальній камері. Відкриті отвори в огорожі камери можуть влаштовуватися лише для проходження транспортних засобів з виробами, що фарбуються.

Конструкція підвісок для виробів на конвеєрі має бути такою, щоб вироби, які фарбуються, під час роботи не розгойдувалися.

В електрофарбувальних установках необхідно мати захисне блокування, що виключає можливість увімкнення розпилюючих пристроїв, коли вимкнена вентиляція або конвеєр нерухомий, а також яке відключає електростатичне поле в разі припинення роботи вентиляції.

8.2.19. Для аварійного відключення електрофарбувальної камери і конвеєра поблизу камери слід встановлювати кнопки "Стоп". Місце розміщення аварійних кнопок повинно бути відоме усьому персоналу, який обслуговує дільницю електростатичного фарбування.

8.2.20. Підвіски для деталей у разі конвеєрного виробництва слід очищати в міру забруднення, але не рідше двох разів на тиждень. Очищення всередині електрофарбувальної камери повинне проводитися після кожної зміни, коли працює вентиляція.

8.2.21. Робота з ручною електростатичною установкою має здійснюватися відповідно до вказівок та інструкції з експлуатації цієї установки. Після закінчення роботи слід проводити промивання системи відповідним розчинником, коли відключена висока напруга.

8.2.22. У разі фарбування виробів засобом занурення ванни місткістю до 0,5 м³ обладнуються бортовими відсмоктувачами та кришками, які закривають ванну на період перерви в роботі.

Ванни місткістю понад 0,5 м³ (як конвеєрні, так і неконвеєрні) повинні мати спеціальне укриття, обладнане витяжною вентиляцією, що забезпечує розведення парів розчинника, які виділяються, до концентрацій, що не перевищують 20 % нижньої межі вибуховості.

8.2.23. Ванни занурення місткістю понад 1 м³ повинні мати аварійне зливання лакофарбового матеріалу до підземного резервуара, який розміщується за межами цеху на відстані не менше 1 м від глухої стіни будівлі і не менше 5 м - за наявності в стіні отворів. Діаметр зливної труби та похил її в бік резервуара має бути таким, щоб зливання всього лакофарбового матеріалу з ванни відбувалося за 3 - 5 хвилин.

8.2.24. У разі конвеєрного занурення витяжна вентиляція повинна блокуватися з конвеєром таким чином, щоб при відключенні вентиляції конвеєр зупинявся.

8.2.25. В установках струминного обливання за великих витрат за зміну лакофарбового матеріалу слід передбачати також підземні резервуари для аварійного зливання всього лакофарбового матеріалу з системи (коли місткість бака перевищує 1 м³). Пульт (щит) управління установкою струминного обливання повинен розміщатися на відстані не ближче 5 м від її отворів. У разі вимкнення вентиляції обливання виробів повинне припинятися. Щоб уникнути іскроутворення, коли виріб упаде, дно "парового" тунелю установки необхідно викладати кольоровим металом (алюмінієм тощо).

8.2.26. У фарбувальних цехах (дільницях) можуть застосовуватися конвекційні та терморадіаційні сушильні камери, а також камери з комбінованим обігріванням з

використанням як джерела тепла пари, електроенергії та газу. Застосування пальників інфрачервоного випромінювання (безполум'яного горіння газу) у сушильних камерах не дозволяється.

У конвекційних і терморадіаційних сушильних камерах повинне передбачатися захисне блокування для припинення подачі теплоносія та зупинення конвеєра в разі відключення вентиляції.

8.2.27. Сушильні камери слід теплоізолювати негорючими матеріалами (температура зовнішньої поверхні стінок не повинна перевищувати 45° С). Нагрівні прилади повинні бути захищені від потрапляння на них крапель лакофарбового матеріалу.

8.2.28. Конвеєри, що застосовуються на фарбувальних дільницях, необхідно забезпечувати сигналізацією пуску й зупинки, а біля вихідних дверей з приміщення та біля пультів керування слід встановлювати кнопки термінового зупинення конвеєрів.

8.2.29. Приміщення для проведення фарбувальних робіт забезпечуються автоматичними сигналізаторами, які попереджають про виникнення в повітрі небезпечних концентрацій розчинників.

8.2.30. Не дозволяється:

проводити у фарбоприготувальному відділенні будь-які роботи, крім приготування фарби;

об'єднувати між собою спільною витяжною системою місцеві відсмоктувачі повітря від фарбувальних камер, ванн занурення та іншого технологічного фарбувального устаткування, а також вентиляційні системи фарбувальних приміщень та фарбоприготувальних відділень (між собою та з вентиляційними системами інших виробництв);

захарашувати фарбоприготувальні відділення та фарбувальні камери бідонами, відрами з фарбою та розчинниками, обтиральним ганчір'ям тощо;

залишати працюючі фарбувальні установки без нагляду;

готувати фарби і лаки безпосередньо на робочому місці;

застосовувати лакофарбові матеріали та розчинники невідомого складу, а також речовини й матеріали, на які відсутні характеристики їх пожежної небезпеки.

8.3. Робота з мастиками, клеями та іншими подібними горючими речовинами й матеріалами

8.3.1. Наносити горючі покриття на підлогу слід, як правило, за природного освітлення. Роботи необхідно починати з місць, найбільш віддалених від виходів з приміщень, а в коридорах - після завершення робіт у приміщеннях.

8.3.2. Наносити епоксидні смоли, клеї, мастики, у тому числі лакофарбові на основі синтетичних смол, наклеювати плиточні й рулонні полімерні матеріали слід після закінчення всіх будівельно-монтажних і санітарно-технічних робіт перед остаточним пофарбуванням приміщень.

8.3.3. При приготуванні бітумної мастики розігрів розчинників не дозволяється.

Під час змішування розігрітій бітум слід уливати в розчинник (бензин, скипидар тощо), перемішуючи його дерев'яною кописткою. Температура бітуму в момент приготування суміші не повинна перевищувати 70° С.

Забороняється користуватися відкритим вогнем у радіусі менше 20 м від місця

змішування смоли з розчинниками (бензином, скипидаром тощо).

8.3.4. У разі використання імпортованих речовин і матеріалів необхідно суворо дотримуватися вказівок та інструкцій, що додаються, на виконання робіт.

Не дозволяється використовувати речовини, матеріали та вироби, які не мають характеристик пожежної небезпеки, а також вказівок або інструкцій з безпечного виконання робіт.

8.3.5. Для виконання робіт з використанням мастик, клеїв та інших горючих речовин (далі - горючих речовин) повинен застосовуватись інструмент, виготовлений з матеріалів, які не дають іскор (алюміній, мідь, пластмаса, бронза тощо). Промивати інструмент і обладнання, що застосовується під час виконання робіт з горючими речовинами, необхідно на відкритому майданчику або в приміщенні, що має вентиляцію.

8.3.6. У разі використання горючих речовин їх кількість на робочому місці не повинна перевищувати змінної потреби. Ємкості з горючими речовинами треба відкривати лише перед використанням, не тримати їх відкритими і після закінчення роботи здавати на склад.

Тара з-під цих речовин повинна зберігатися в спеціально відведеному місці поза приміщеннями.

8.3.7. Приміщення та робочі зони, в яких працюють з горючими речовинами (приготування суміші, нанесення її на вироби), що виділяють вибухопожежонебезпечні пари, мають бути забезпечені природною або примусовою припливно-витяжною вентиляцією. Кратність повітрообміну для безпечного ведення робіт повинна визначатися проектом виконання робіт згідно з розрахунком. У цих приміщеннях не повинні виконуватися роботи, пов'язані з використанням вогню або що викликають іскроутворення, не допускається перебування осіб, які не беруть участі в безпосередньому виконанні робіт.

Перед входом у такі приміщення повинні вивішуватися попереджувальні знаки й написи. Приміщення мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння з розрахунку: два вогнегасники та покривало з негорючого теплоізоляційного матеріалу або повсті на кожні 100 м² приміщення.

8.3.8. Доступ людей до закритих резервуарів або приміщень одразу ж після закінчення робіт з ґрунтування чи фарбування ГР не дозволяється, про що повинні вивішуватися попереджувальні написи. Відновлення робіт у цих апаратах (приміщеннях) можливе лише після одержання дозволу керівника робіт.

8.3.9. До роботи з горючими речовинами та матеріалами (рулонними, плитковими, епоксидними смолами, мастиками, що містять вогнебезпечні речовини, тощо) допускаються особи, які пройшли спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум).

8.4. Будівельно-монтажні роботи

8.4.1. Відповідальною особою за пожежну безпеку об'єктів, що будуються, реконструюються, технічно переоснащуються, та будівельних майданчиків, своєчасне виконання протипожежних заходів, забезпечення засобами пожежогасіння, організацію пожежної охорони та роботу добровільних протипожежних формувань є керівник робіт від генпідрядної будівельної організації (або особа, яка його заміняє).

Відповідальними за пожежну безпеку окремих ділянок будівництва, наявність та справне утримання засобів пожежогасіння, своєчасне виконання передбачених проектом протипожежних заходів є (призначаються наказом) керівники робіт на цих ділянках.

8.4.2. При виконанні робіт субпідрядними організаціями відповідальними особами за дотримання заходів пожежної безпеки є керівники робіт цих організацій та керівники окремих ділянок.

Відповідальними за пожежну безпеку побутових, допоміжних та підсобних приміщень є посадові особи, яким підпорядковані вказані приміщення.

8.4.3. Відповідальними за повноту та якість розробки вимог пожежної безпеки в проектах організації будівництва та виконання робіт є автори-розробники.

Проектні організації зобов'язані також здійснювати авторський нагляд за дотриманням проектних рішень з пожежної безпеки під час будівництва, реконструкції, технічного переоснащення запроектованих ними об'єктів.

При узгодженні містобудівної проектно-документації, яка містить обґрунтовані відхилення від протипожежних вимог державних будівельних норм, необхідно керуватися чинними нормативно-правовими актами.

8.4.4. Керівники робіт зобов'язані:

організувати вивчення та забезпечити контроль за виконанням на споруджуваних об'єктах цих Правил, а також протипожежних заходів проектів організації та виконання робіт працівниками, зайнятими на будівництві;

забезпечити проведення з працюючими на будівництві спеціального навчання, інструктажів та перевірки знань з питань пожежної безпеки;

встановити на об'єктах, що споруджуються, режим паління, проведення вогневих та інших пожежонебезпечних робіт, порядок прибирання, вивезення, утилізації горючих будівельних відходів;

організувати ознайомлення працюючих на будівництві з пожежно-небезпекою кожного виду будівельно-монтажних робіт, а також речовин, матеріалів, конструкцій та обладнання, що застосовуються на цих роботах;

згідно з існуючим порядком своєчасно організувати на будівництві пожежну охорону, здійснювати заходи щодо забезпечення об'єктів пожежною технікою та обладнанням, засобами зв'язку, протипожежним водопостачанням, наочною агітацією, знаками пожежної безпеки, а також первинними засобами пожежогасіння згідно з додатком 2;

утримувати у справному стані і постійній готовності до застосування засоби пожежогасіння, сигналізації та зв'язку;

не допускати ведення будівельно-монтажних робіт, якщо відсутні протипожежне водопостачання, дороги, під'їзди та зв'язок;

призначити осіб, відповідальних за протипожежний стан окремих ділянок будівництва, за справність інженерних протипожежних систем та установок;

не приступати до проведення будівельно-монтажних робіт за проектно-кошторисною документацією, яка не пройшла попередньої експертизи на відповідність нормативним актам з питань пожежної безпеки.

8.4.5. Особи, відповідальні за пожежну безпеку окремих ділянок будівництва, зобов'язані:

забезпечити дотримання на підпорядкованих їм ділянках встановленого протипожежного режиму всіма працівниками;

знати пожежну небезпеку своєї ділянки; своєчасно та якісно виконувати протипожежні

заходи, передбачені проектами і цими Правилами;

забезпечити пожежобезпечну експлуатацію приладів опалення, тепловироблюючих установок, електромереж та електроустановок, вживати негайних заходів для усунення виявлених несправностей, що можуть призвести до пожежі;

забезпечити справне утримання та постійну готовність засобів пожежогасіння, навчати працівників правилам застосування вказаних засобів;

щодня після закінчення роботи перевіряти протипожежний стан дільниці, відключення електромережі та обладнання. Не допускати перебування працівників та інших осіб, які закінчили роботу, в побутових і допоміжних приміщеннях у вечірній та нічний час.

8.4.6. У разі реконструкції, розширення, технічного переозброєння та капітального ремонту об'єктів (приміщень, дільниць тощо) без зупинення технологічного процесу, а також у разі введення в експлуатацію об'єктів чергами відповідальними за забезпечення заходів пожежної безпеки крім осіб, вказаних у пунктах 8.4.1, 8.4.2, є також керівники об'єктів, на території або у приміщеннях яких здійснюються зазначені роботи.

Під час виконання будівельно-монтажних робіт на діючому підприємстві (у разі неможливості ізолювати будівельний майданчик) пожежну охорону, як правило, здійснює замовник.

8.4.7. Реконструкція, технічне переоснащення та будівництво об'єктів, що здійснюються іноземними фірмами, повинні відповідати чинним в Україні нормативним актам.

8.4.8. Розміщення виробничих, складських та допоміжних будівель і споруд на території будівництва повинне відповідати затвердженому у встановленому порядку будгенплану, опрацьованому у складі проекту організації будівництва з урахуванням вимог цих Правил та будівельних норм.

Не дозволяється розміщення споруд на території будівництва з відхиленнями від чинних норм, правил та затвердженого генплану.

8.4.9. Споруджувані будівлі, тимчасові споруди, підсобні приміщення, а також будівельні майданчики повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння згідно з вимогами щодо оснащення об'єктів первинними засобами пожежогасіння (додаток 2).

8.4.10. На кожній тимчасовій, мобільній будівлі та споруді необхідно вивішувати таблички із зазначенням її призначення, інвентарного номера, прізвища особи, відповідальної за її експлуатацію та протипожежний стан.

8.4.11. До початку будівництва на будівельному майданчику мають бути знесені всі будівлі та споруди, розташовані в протипожежних розривах.

У разі збереження існуючих споруд повинні бути опрацьовані відповідні протипожежні заходи щодо забезпечення їх пожежної безпеки.

8.4.12. На території будівництва площею 5 га та більше має бути не менше двох в'їздів з протилежних боків майданчика. Дороги повинні мати покриття, придатне для проїзду пожежних автомашин будь-якої пори року. Ворота для в'їзду мають бути не менше 4,5 м завширшки. Біля в'їздів на будмайданчик необхідно встановлювати (вивішувати) плани з нанесеними на них будівлями та спорудами, що будуються, а також допоміжними будівлями і спорудами, в'їздами, під'їздами, вододжерелами, засобами пожежогасіння та зв'язку.

8.4.13. До всіх споруд, що будуються, та допоміжних споруд, у тому числі й тимчасових, місць відкритого зберігання будівельних матеріалів, конструкцій та устаткування має бути

забезпечений вільний під'їзд. Улаштування під'їздів та доріг до будівель, що зводяться, необхідно завершити до початку основних будівельних робіт. Уздовж будівель понад 18 м завширшки проїзди повинні бути з двох поздовжніх боків, а понад 100 м завширшки - з усіх боків будови. Відстань від краю проїжджої частини до стін будівель та споруд не повинна перевищувати 25 м. Для умов щільної забудови допускаються окремі відхилення від цих вимог за погодженням з органами державного пожежного нагляду.

8.4.14. Площа, зайнята під відкриті склади горючих матеріалів, а також виробничі, складські та допоміжні будівлі з горючих і важкогорючих матеріалів, має бути очищена від сухої трави, кори та трісок.

У разі зберігання на відкритих майданчиках горючих будівельних матеріалів (лісопиломатеріали, толь, руберойд тощо), виробів, конструкцій з горючих матеріалів, а також обладнання в горючій упаковці вони повинні розміщатися у штабелях чи групами площею не більше 100 м². Розриви між штабелями (групами) та відстань від них до будівель і споруд, що будуються, та підсобних будівель і споруд належить приймати не менше 24 м.

Круглий ліс слід укладати у штабелі не більше 1,5 м заввишки з уміщенням між рядами упорів, що перешкоджають розкочуванню колод, а пиломатеріали - у штабелі заввишки не більше половини ширини штабеля в разі рядового укладання та не більше ширини штабеля в разі укладання в клітки.

8.4.15. Протипожежні розриви від навісів та будок підйомників з негорючих матеріалів, пересувних розчиномішалок та інших будівельних машин до будівлі, яка споруджується (або ремонтується), не нормуються, а приймаються за умовами експлуатації.

8.4.16. У будівлях, що споруджуються, дозволяється розташовувати адміністративно-побутові приміщення будівельних організацій, тимчасові комори для зберігання негорючих речовин і матеріалів та майстерні з їх переробки.

Розміщення тимчасових складів, майстерень та адміністративно-побутових приміщень у будівлях, що зводяться, з незахищеними несучими металевими конструкціями й панелями з горючими полімерними утеплювачами не дозволяється.

8.4.17. Негашене вапно необхідно зберігати в закритих окремо розташованих складських приміщеннях. Підлога цих приміщень повинна бути піднята над рівнем землі не менше ніж на 0,2 м. Під час зберігання негашеного вапна слід передбачати заходи, що запобігають потраплянню на нього вологи та води.

Ями для гасіння вапна дозволяється розміщати на відстані не менше 5 м від складу його зберігання та не менше 15 м від інших будівель і споруд.

8.4.18. Горючі будівельні відходи (обрізки лісоматеріалів, тріски, кора, стружка, опилки тощо) необхідно щодня прибирати з місць виконання робіт та з території будівництва у спеціально відведені місця.

8.4.19. Меблі та обладнання (за винятком обладнання, що підлягає монтажу згідно із затвердженим графіком робіт) завозити до будівлі, що споруджується, дозволяється з моменту закінчення оздоблювальних робіт з негайним встановленням на місце.

8.4.20. У разі реконструкції, розширення, технічного переозброєння, капітального ремонту та введення об'єктів у експлуатацію чергами частина, що будується (ремонтуються), повинна бути відділена від діючої протипожежними перегородками 1-го типу та перекриттями 3-го типу. При цьому не повинні порушуватися умови безпечної евакуації людей з частин будівель і споруд.

У разі неможливості виконати цей захід власник об'єкта, спільно з будівельно-монтажною

організацією повинен розробити відповідні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки, які мають бути погоджені з органами державного пожежного нагляду.

8.4.21. Забороняється розводити багаття на території будівництва, палити в місцях зберігання і застосування горючих речовин та матеріалів, а також у тимчасових адміністративно-побутових приміщеннях та спорудах.

8.4.22. Під час зведення будівель заввишки 3 поверхи і вище сходи слід монтувати одночасно з улаштуванням сходової клітки.

8.4.23. Застосовувати у сходових клітках дерев'яні драбини дозволяється лише в будівлях не вище 2 поверхів.

Дозволяється на період будівництва накривати негорючі сходи горючими матеріалами (для захисту від пошкоджень).

8.4.24. Передбачені проектом зовнішні пожежні сходи й огорожі на дахах будівель, що зводяться, повинні встановлюватися одразу ж після монтажу несучих конструкцій.

8.4.25. Коли будівля зводиться у три поверхи і більше, слід застосовувати металеві риштування.

Будівельні риштування споруд на кожні 40 м їх периметра необхідно обладнувати одними сходами або драбиною, але не менше ніж двома сходами (драбинами) на всю будівлю. Настил та підмостки риштувань слід періодично та після закінчення робіт очищати від будівельного сміття, а в разі необхідності посипати піском.

Не дозволяється закривати (утеплювати) конструкції риштувань горючими матеріалами (фанерою, пластиком, плитами ДВП, брезентом тощо).

8.4.26. Для евакуації людей з висотних споруд (димових труб, баштових градирень, гребель, силосних споруд тощо) необхідно влаштовувати не менше двох сходів з негорючих матеріалів на весь період будівництва.

8.4.27. Опалубку з горючих та важкогорючих матеріалів дозволяється влаштовувати одночасно не більше ніж на 3 поверхи. Після досягнення необхідної міцності бетону дерев'яна опалубка й риштування мають бути видалені з будівлі.

8.4.28. Виконання робіт всередині будівель та споруд із застосуванням горючих речовин та будівельних матеріалів груп горючості Г3, Г4 одночасно з будівельно-монтажними роботами, пов'язаними з використанням відкритого вогню (зварювання, відігрівання труб тощо), не дозволяється.

8.4.29. Роботи з вогнезахисту металоконструкцій з метою підвищення їх меж вогнестійкості повинні виконуватися одночасно зі зведенням будівлі.

8.4.30. За наявності в будівлях горючих матеріалів слід уживати заходів щодо відвернення поширення пожежі через отвори у стінах та перекриттях (герметизація стиків внутрішніх, зовнішніх стін та міжповерхових перекриттів, ущільнення в місцях проходження інженерних комунікацій із забезпеченням потрібних меж вогнестійкості).

У споруджуваних будинках підпідлоговий простір у перекритті повинен очищатися від горючого сміття (стружки, трісок, тирси тощо) до настилання помосту.

8.4.31. Тимчасові споруди (тепляки) для влаштування підлог та виконання інших робіт повинні виконуватися з негорючих матеріалів і матеріалів груп горючості Г1, Г2.

8.4.32. Робота, пов'язана з монтажем конструкцій з утеплювачем з матеріалів груп горючості Г3, Г4 або із застосуванням утеплювачів з цих матеріалів, має вестися за

нарядом-допуском, який видається виконавцю робіт особою, відповідальною за протипожежний стан будівництва.

У наряді-допуску повинні бути зазначені місце, технологічна послідовність, способи виробництва, конкретні протипожежні заходи, відповідальні особи та термін дії наряду.

На місцях виконання робіт мають бути вивішені плакати "Вогнебезпечно: горючий утеплювач".

8.4.33. Укладання утеплювача з матеріалів груп горючості Г3, Г4 та влаштування гідроізоляційного килима з таких матеріалів на покритті, укладання захисного гравійного шару слід проводити ділянками площею не більше 500 м², а при використанні утеплювача та влаштуванні гідроізоляційного килима з матеріалів груп горючості Г1, Г2 - ділянками площею не більше 1000 м².

На місцях виконання робіт кількість утеплювачів та покрівельних рулонних матеріалів не повинна перевищувати змінної потреби.

Утеплювач з матеріалів груп горючості Г3, Г4 необхідно зберігати за межами будинку (будівлі), що зводиться, в окремо розташованій споруді чи на спеціальному майданчику на відстані не менше 18 м.

З закінченням робочої зміни не дозволяється залишати на робочих місцях невикористаний утеплювач та покрівельні рулонні матеріали груп горючості Г3, Г4, незмонтовані панелі з такими утеплювачами всередині або на покриттях будівель, а також у протипожежних розривах.

8.4.34. Після влаштування теплоізоляції у відсіку необхідно прибирати її залишки і негайно наносити передбачені проектом покривні шари вогнезахисту. Площа незахищеної в процесі виконання робіт теплоізоляції має бути не більше 0,5 тис. м² у разі застосування теплоізоляції з матеріалів груп горючості Г3, Г4 та не більше 1 тис. м² - у разі використання теплоізоляції з матеріалів груп горючості Г1, Г2.

8.4.35. У разі пошкодження металевих обшивок панелей з утеплювачами з матеріалів груп горючості Г2, Г3, Г4 треба вживати негайних заходів щодо їх ремонту та відновлення за допомогою металевих з'єднань (болтових тощо).

8.4.36. До початку монтажу плит покриття з полімерними утеплювачами, укладання полімерних утеплювачів на покриття, виконання робіт з улаштування покрівель повинні бути виконані всі передбачені проектом виходи на покриття будівель (зі сходових кліток, зовнішніми сходами), його обгородження. Для повідомлення про пожежу біля виходів на покриття мають бути встановлені телефони або інші засоби зв'язку.

У разі виконання покрівельних робіт з площею покриття 1 тис. м² і більше із застосуванням утеплювача з матеріалів груп горючості Г2, Г3, Г4 на покрівлі з метою пожежогасіння слід передбачати влаштування тимчасового протипожежного водогону. Відстань між пожежними кранами слід приймати, виходячи з умови подавання в будь-яку точку не менш ніж двох струмин води з витратою 5 л/с кожна.

8.4.37. Під час робіт, пов'язаних із влаштуванням гідро- та пароізоляції на покрівлі, монтажем панелей з утеплювачем із горючих матеріалів груп Г2, Г3, Г4, забороняється проводити електрогазозварювальні та інші вогневі роботи.

Усі роботи, пов'язані із застосуванням відкритого вогню, мають проводитися до початку застосування горючих та важкогорючих матеріалів.

8.4.38. Не дозволяється заливати бітумною мастикою ребра профільованого настилу під час наклеювання пароізоляційного шару та утворення потовщень шарів мастики з

відхиленням від проекту.

8.4.39. Використання агрегатів для наплавлення рулонних матеріалів з потовщеним шаром дозволяється лише в разі влаштування покрівель на залізобетонних плитах та покриттях із застосуванням негорючого утеплювача.

Заправляти паливом агрегати на покрівлі слід у спеціальному місці, забезпеченому вогнегасниками та ящиком з піском. Зберігання палива для заправлення агрегатів, а також порожньої тари з-під палива на покрівлі не дозволяється.

8.4.40. Для штучного прогрівання бетону дозволяється застосовувати пару, воду, повітря та електричний струм.

При цьому необхідно дотримуватися таких умов:

для теплозахисту бетону можуть застосовуватися негорючі матеріали та матеріали груп горючості Г1, Г2, а також зволожена чи оброблена вапняковим розчином тирса;

для влаштування тепляків дозволяється застосовувати утеплювачі з негорючих матеріалів або матеріалів груп горючості Г1, Г2;

ділянки, які прогріваються електрострумом, повинні бути під постійним наглядом кваліфікованих електриків.

Для живлення в зоні електропрогрівання слід застосовувати кабелі типу КРПТ або ізольовані проводи типу ПРГ-500 (з додатковим захистом гумовим шлангом). Забороняється прокладати кабелі безпосередньо на поверхні ґрунту.

У межах зони прогрівання необхідно встановлювати сигнальні лампи, що загоряються після подачі напруги в лінію. У разі перегорання ламп повинно відбуватися автоматичне відключення подавання напруги в лінії.

На ділянках електропрогрівання бетону мають бути вивішені попереджувальні плакати та написи "Небезпечно. Під напругою" тощо.

8.4.41. Для опалення мобільних (інвентарних) будівель повинні використовуватися парові та водяні калорифери, а також ТЕНи (електронагрівники) заводського виготовлення з урахуванням вимог пунктів 5.1.18, 5.1.19 цих Правил.

8.4.42. Сушіння одягу та взуття повинне проводитись у спеціально пристосованих для цього приміщеннях, будівлях чи спорудах з центральним водяним опаленням або із застосуванням водяних калориферів.

Улаштування сушарень у тамбурах та інших приміщеннях, розміщуваних біля виходів з будівель, не дозволяється.

У будівлях з металевих конструкцій з полімерними утеплювачами на період виконання будівельних робіт дозволяється застосовувати лише системи повітряного чи водяного опалення з розміщенням топкових приміщень за межами будівель на відстані не менше 18 м або за протипожежною стіною 2-го типу.

Відстань від трубопроводів з теплоносієм до обгороджуваних конструкцій повинна бути не менше 0,1 м.

8.4.43. У разі застосування для опалення і сушіння тимчасових опалювальних пристроїв та тепловироблювальних установок заходи пожежної безпеки повинні бути викладені в проекті виконання робіт.

8.4.44. Застосування відкритого вогню, а також вогневих, електричних калориферів та

газових пальників інфрачервоного випромінення в тепляках забороняється.

8.4.45. Не дозволяється застосування для сушіння та обігрівання приміщень саморобних нагрівних приладів, жаровень, мангалів, електроприладів з відкритими електронагрівними елементами.

8.4.46. У тимчасових побутових та адміністративних спорудах, де неможливе влаштування центрального опалення, дозволяється мати пічне опалення, яке відповідає вимогам будівельних норм та цих Правил.

У разі влаштування (установлення) тимчасових металевих печей повинні виконуватися вимоги, викладені в пункті 5.2.11 цих Правил.

8.4.47. Пересувні і стаціонарні установки з пальниками інфрачервоного випромінення мають бути обладнані автоблокуванням, яке припиняє подання газу в разі згасання пальника.

8.4.48. Пересувні установки з пальниками інфрачервоного випромінення, встановлювані на підлозі, повинні мати спеціальну стійку підставку. Балон з газом повинен знаходитися на відстані не менше 1,5 м від установки та інших опалювальних приладів, а від електролічильника, вимикачів та інших електроприладів - на відстані не менше 1 м.

Відстань від пальників до конструкцій з матеріалів груп горючості Г3, Г4 має бути не менше 1 м, групи горючості Г2 - 0,7 м, групи горючості Г1 та негорючих матеріалів - 0,4 м.

Черговий працівник, що займається експлуатацією пересувних установок, повинен стежити за їх справним станом та реєструвати в журналі розміщення установок на поверхах.

8.4.49. У місцях, де працюють установки з газовими пальниками інфрачервоного випромінення, забороняється зберігати горючі та важкогорючі речовини й матеріали, а також проводити інші види робіт.

8.4.50. Під час експлуатації пальників інфрачервоного випромінення забороняється:

використовувати установку в приміщеннях без природного провітрювання або штучної вентиляції з відповідною кратністю повітрообміну, а також у підвальних або цокольних поверхах;

застосовувати пальник з пошкодженою керамікою, а також з видимими язиками полум'я;

користуватися установкою, якщо в приміщенні з'явився запах газу;

направляти теплові промені пальників безпосередньо в бік горючих матеріалів, балонів з газом, газопроводів, електропроводок тощо;

користуватися газовими установками одночасно з установками на твердому паливі;

зберігати в приміщеннях, у яких проводиться сушіння, а також поблизу працюючої установки запасні балони;

користуватися відкритим вогнем поблизу балонів з газом;

під час роботи на відкритих майданчиках (для обігрівання робочих місць, сушіння зволжених ділянок) слід застосовувати лише вітростійкі пальники (наприклад, ГИИ-1 тощо).

8.4.51. Повітронагрівальні установки, які працюють на рідкому й газоподібному паливі,

повинні розміщатися на відстані не ближче 5 м від будівлі, що зводиться.

Резервуар для палива повинен бути місткістю не більше 200 л і знаходитися на відстані не менше 10 м від повітрянагрівника та не менше 15 м від будівлі, що зводиться. Паливо до повітрянагрівника слід подавати металевим трубопроводом.

З'єднання та арматура на паливопроводі повинні монтуватися герметично, виключаючи підтікання палива. На паливопроводі до агрегату, біля витрачального бака, слід встановлювати запірний вентиль для припинення подавання палива до установки в разі пожежі або аварії.

8.4.52. Під час монтажу та експлуатації установок, які працюють на газовому паливі, треба дотримуватися таких правил:

у тепловироблювальних установках повинні бути встановлені стандартні пальники, що мають заводський паспорт;

пальники повинні стало працювати без відриву полум'я та проскакування його всередину пальника в межах необхідного регулювання теплового навантаження агрегату;

вентиляція приміщення з тепловироблювальними установками повинна забезпечувати триразовий повітрообмін.

8.4.53. Під час експлуатації тепловироблювальних установок забороняється:

працювати на установці з порушеною герметичністю паливопроводів, нещільними з'єднаннями корпусу форсунки з тепловироблювальною установкою, несправними димоходами, що викликають проникнення продуктів згоряння у приміщення, несправними електродвигунами та пусковою апаратурою, а також за відсутності теплового захисту електродвигуна та інших несправностей;

працювати при невідрегульованій форсунці (з ненормальним горінням палива);

застосовувати гумові чи поліхлорвінілові шланги та муфти для з'єднання паливопроводів;

влаштовувати огорожі з матеріалів груп горючості Г3, Г4 біля установки та витратних баків;

відігрівати паливопроводи відкритим полум'ям;

здійснювати пуск тепловироблювальної установки без продування повітрям у разі короткочасної зупинки;

запалювати робочу суміш через оглядове вікно;

регулювати зазор між електродами свічок під час роботи тепловироблювальної установки;

допускати роботу тепловироблювальної установки за відсутності захисних ґрат на повітрязабірних колекторах.

8.4.54. До монтажу та експлуатації допускаються електрокалорифери тільки заводського виготовлення, із справними сигналізацією та блокуванням, яке виключає подавання електроенергії до нагрівних елементів, коли вентилятор не працює; автоматикою контролю за температурою повітря на виході та її регулюванням; електричним та тепловим захистом, передбаченим у калорифері.

Монтаж, підготовка до роботи, запуск електрокалорифера повинні здійснюватися в порядку, викладеному в паспорті заводу-виробника.

Не дозволяється застосування горючих матеріалів для м'якої вставки між корпусом

електрокалорифера та вентилятором.

8.4.55. Під час експлуатації електрокалорифера забороняється:

відключення сигналізації або блокування;

перевищення температури повітря, що встановлена заводом-виробником, на виході з електрокалорифера;

включення електрокалорифера, коли не працює вентилятор (блокування необхідно перевіряти перед кожним запуском установки);

сушіння одягу або інших горючих матеріалів на електрокалорифері або поблизу нього;

зберігання в приміщенні, де встановлений калорифер, горючих речовин і матеріалів.

8.4.56. Освітлювальні прожектори на території будівельного майданчика треба встановлювати, як правило, на окремих опорах.

Забороняється встановлювати прожектори на покрівлях із горючих матеріалів і на будівлях із полімерними утеплювачами в обгороджувальних конструкціях.

8.4.57. До початку основних будівельних робіт на будові має бути забезпечене протипожежне водопостачання від пожежних гідрантів на водогінній мережі або з резервуарів (водойм).

8.4.58. Внутрішній протипожежний водогін та автоматичні системи пожежогасіння, передбачені проектом, необхідно монтувати одночасно із зведенням об'єкта. Протипожежний водогін повинен уводитися в дію до початку опоряджувальних робіт, а автоматичні системи пожежогасіння й сигналізації - до моменту пусконаладжувальних робіт (у кабельних спорудах - до укладання кабелів).

8.4.59. До початку будівництва основних споруд та будівельної бази мають бути виділені спеціальні утеплені приміщення для розміщення пожежної охорони чи ДПД та їх пожежної техніки.

8.4.60. Пожежні депо, передбачені проектом, повинні зводитись у першу чергу будівництва. Використання будівлі депо під інші потреби забороняється.

9. Порядок дій у разі пожежі

9.1. У разі виявлення пожежі (ознак горіння) кожний громадянин зобов'язаний:

негайно повідомити про це телефоном пожежну охорону. При цьому необхідно назвати адресу об'єкта, вказати кількість поверхів будівлі, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;

вжити (за можливості) заходів до евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі та збереження матеріальних цінностей;

якщо пожежа виникла на підприємстві, повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;

у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби (медичну, газорятувальну тощо).

9.2. Посадова особа об'єкта, що прибула на місце пожежі, зобов'язана:

перевірити, чи викликана пожежна охорона (продублювати повідомлення), довести подію до відома власника підприємства;

у разі загрози життю людей негайно організувати їх рятування (евакуацію), використовуючи для цього наявні сили й засоби;

видалити за межі небезпечної зони всіх працівників, не пов'язаних з ліквідацією пожежі;

припинити роботи в будівлі (якщо це допускається технологічним процесом виробництва), крім робіт, пов'язаних із заходами щодо ліквідації пожежі;

здійснити в разі необхідності відключення електроенергії (за винятком систем протипожежного захисту), зупинення транспортуючих пристроїв, агрегатів, апаратів, перекриття сировинних, газових, парових та водяних комунікацій, зупинення систем вентиляції в аварійному та суміжних з ним приміщеннях (за винятком пристроїв протидимового захисту) та здійснити інші заходи, що сприяють запобіганню розвитку пожежі та задимленню будівлі;

перевірити включення оповіщення людей про пожежу, установок пожежогасіння, протидимового захисту;

організувати зустріч підрозділів пожежної охорони, надати їм допомогу у виборі найкоротшого шляху для під'їзду до осередку пожежі та в установці на водні джерела;

одночасно з гасінням пожежі організувати евакуацію і захист матеріальних цінностей;

забезпечити дотримання техніки безпеки працівниками, які беруть участь у гасінні пожежі.

9.3. З прибуттям на пожежу пожежних підрозділів повинен бути забезпечений безперешкодний доступ їх на територію об'єкта, за винятком випадків, коли відповідними державними нормативними актами встановлений особливий порядок допуску.

9.4. Після прибуття пожежного підрозділу адміністрація та технічний персонал підприємства, будівлі чи споруди зобов'язані брати участь у консультуванні керівника гасіння про конструктивні і технологічні особливості об'єкта, де виникла пожежа, прилеглих будівель та пристроїв, організувати залучення до вжиття необхідних заходів, пов'язаних із ліквідацією пожежі та попередженням її розвитку, сил та засобів об'єкта.

**Заступник Міністра України
з питань надзвичайних ситуацій -
начальник Державного
департаменту пожежної безпеки**

П. Ф. Борисов

УЗГОДЖЕНО:

**Заступник Голови
Державного комітету України
з нагляду за охороною праці**

О. Семко

**Голова
Державного комітету України
з питань будівництва
та архітектури**

В. І. Череп

**Заступник Голови
Державного комітету України**

Додаток 1
до пункту 3.4 Правил пожежної безпеки
в Україні

**ОСНОВНІ ВИМОГИ
до інструкцій про заходи пожежної безпеки**

1. Інструкції повинні розроблятися на підставі діючих правил та інших нормативних актів з пожежної безпеки, виходячи зі специфіки пожежної небезпеки будівель, споруд, технологічних процесів, технологічного та виробничого обладнання.

Вони повинні встановлювати порядок та спосіб забезпечення пожежної безпеки, обов'язки і дії працівників у разі виникнення пожежі, включаючи порядок оповіщення людей та повідомлення про неї пожежної охорони, евакуації людей, тварин і матеріальних цінностей, застосування засобів пожежогасіння та взаємодії з підрозділами пожежної охорони.

Інструкції можуть мати як додаток план евакуації людей (тварин) і матеріальних цінностей.

2. Інструкції про заходи пожежної безпеки (далі - інструкції) поділяються на такі види:

загальні інструкції для підприємств, установ, організацій (далі - загальнооб'єктові інструкції);

інструкції для окремих цехів, виробничих дільниць, лабораторій, приміщень тощо;

інструкції щодо проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатації технологічних установок, обладнання тощо.

2.1. У загальнооб'єктовій інструкції необхідно відображати основні положення з питань пожежної безпеки, у тому числі:

порядок утримання території, будівель, приміщень, споруд, протипожежних розривів, під'їздів до будівель, споруд, вододжерел;

вимоги щодо утримання шляхів евакуації;

правила проїзду та стоянки транспортних засобів;

місця зберігання (на території) та допустимої кількості розташування там сировини, напівфабрикатів та готової продукції;

допустимість (місця) паління;

порядок використання відкритого вогню, проведення вогневих та інших пожежонебезпечних робіт;

порядок збирання, зберігання та видалення горючих відходів виробництва;

утримання та зберігання спецодягу;

основні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки технологічних процесів;

вимоги щодо зберігання пожежовибухонебезпечних речовин та матеріалів;

правила утримання технічних засобів протипожежного захисту, у тому числі автоматичних установок та первинних засобів пожежогасіння;

порядок огляду, приведення в пожежобезпечний стан і закриття приміщень після закінчення роботи;

особливості утримання електроустановок, вентиляційного та іншого інженерного обладнання, застосування опалювальних та інших нагрівальних приладів;

обов'язки та дії працівників у разі пожежі із зазначенням:

порядку (системи) оповіщення людей про пожежу та виклику пожежної охорони;

порядку евакуації людей та матеріальних цінностей; правил застосування засобів пожежогасіння та установок пожежної автоматики;

порядку аварійного вимкнення електрообладнання, вентиляції, зупинення роботи технологічного обладнання тощо.

2.2. В інструкціях для окремих приміщень (дільниць) повинні вказуватися:

категорія приміщення з вибухопожежної та пожежної небезпеки з урахуванням ОНТП 24-86 "Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности" (для виробничих, складських приміщень, лабораторій тощо);

вимоги щодо утримання евакуаційних шляхів та виходів;

місця для паління та вимоги до них;

правила утримання приміщень, робочих місць, зберігання та застосування ЛЗР, ГР, пожежовибухонебезпечних речовин і матеріалів;

порядок прибирання робочих місць, збирання, зберігання та видалення горючих відходів, промасленого шмаття;

утримання та зберігання спецодягу;

місця, порядок та норми одночасного зберігання в приміщенні сировини, напівфабрикатів та готової продукції;

умови проведення зварювальних та інших вогневих робіт;

порядок огляду, вимкнення електроустановок, приведення в пожежобезпечний стан приміщень та робочих місць, закриття приміщень після закінчення роботи;

заходи пожежної безпеки при роботі на технологічних установках та апаратах, які мають підвищену пожежну небезпеку;

граничні показання контрольно-вимірювальних приладів (манометрів, термометрів тощо), відхилення від яких можуть викликати пожежу або вибух;

обов'язки та дії працівників у разі виникнення пожежі: порядок і способи оповіщення людей, виклику пожежної охорони, зупинки технологічного устаткування, вимкнення ліфтів, підйомників, вентиляційних установок, електроспоживачів, застосування засобів

пожежогасіння; послідовність евакуації людей та матеріальних цінностей з урахуванням дотримання техніки безпеки.

2.3. Інструкції щодо проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатації технологічних установок та обладнання необхідно розробляти з урахуванням вимог, викладених в розділах 5, 8 цих Правил.

3. Інструкції повинні затверджуватися керівником підприємства або особою, яка виконує його обов'язки.

**Заступник Міністра України
з питань надзвичайних ситуацій -
начальник Державного
департаменту пожежної безпеки**

П. Ф. Борисов

Додаток 2
до пунктів 6.4.9, 7.5.25, 8.1.1.4, 8.4.4,
8.4.9 Правил пожежної безпеки в
Україні

ВИМОГИ

щодо оснащення об'єктів первинними засобами пожежогасіння

1. До первинних засобів пожежогасіння відносяться:

вогнегасники, пожежний інвентар (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна, грубововняної тканини або повсті, ящики з піском, бочки з водою, пожежні відра, совкові лопати) та пожежний інструмент (гаки, ломи, сокири тощо).

2. Для визначення видів та кількості первинних засобів пожежогасіння слід враховувати фізико-хімічні та пожежонебезпечні властивості горючих речовин, їх взаємодію з вогнегасними речовинами, а також розміри площ виробничих приміщень, відкритих майданчиків та установок.

3. Необхідну кількість первинних засобів пожежогасіння визначають окремо для кожного поверху та приміщення, а також для етажерок відкритих установок.

Якщо в одному приміщенні знаходяться декілька різних за пожежною небезпекою виробництв, не відділених одне від одного протипожежними стінами, усі ці приміщення забезпечують вогнегасниками, пожежним інвентарем та іншими видами засобів пожежогасіння за нормами найбільш небезпечного виробництва.

4. Покривала (з матеріалів, вказаних у пункті 1 цього додатка) повинні мати розмір не менш як 1 x 1 м. Вони призначені для гасіння невеликих осередків пожеж у разі займання речовин, горіння яких не може відбуватися без доступу повітря. У місцях застосування та зберігання ЛЗР та ГР розміри покривал можуть бути збільшені до величин: 2 x 1,5 м, 2 x 2 м. Покривала слід застосовувати для гасіння пожеж класів "А", "В", "D", (Е).

5. Бочки з водою встановлюються у виробничих, складських та інших приміщеннях, спорудах у разі відсутності внутрішнього протипожежного водогону та за наявності горючих матеріалів, а також на території об'єктів, у садибах індивідуальних жилих будинків, дачних будиночках тощо. Їх кількість у приміщеннях визначається з розрахунку установки однієї бочки на 250 - 300 м² захищеної площі.

6. Бочки для зберігання води з метою пожежогасіння відповідно до ГОСТ 12.4.009-83 "ССБТ. Пожарная техника для защиты объектов. Основные виды. Размещение и обслуживание" повинні мати місткість не менше 0,2 м² і бути укомплектовані пожежним відром місткістю не менше 0,008 м³.

7. Пожежні щити (стенди) встановлюються на території об'єкта з розрахунку один щит (стенд) на площу 5000 м².

До комплекту засобів пожежогасіння, які розміщуються на ньому, слід включати: вогнегасники - 3 шт., ящик з піском - 1 шт., покривало з негорючого теплоізоляційного матеріалу або повсті розміром 2 х 2 м - 1 шт., гаки - 3 шт., лопати - 2 шт., ломи - 2 шт., сокири - 2 шт.

8. Ящики для піску повинні мати місткість 0,5, 1,0 або 3,0 м³ та бути укомплектованими совковою лопатою.

Вмістилища для піску, що є елементом конструкції пожежного стенда, повинні бути місткістю не менше 0,1 м³. Конструкція ящика (вмістилища) повинна забезпечувати зручність діставання піску та виключати попадання опадів.

9. Склади лісу, тари та волокнистих матеріалів слід забезпечувати збільшеною кількістю пожежних щитів з набором первинних засобів пожежогасіння, виходячи з місцевих умов.

10. Будівлі та споруди, які зводяться та реконструюються, мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння з розрахунку:

на 200 м² площі підлоги - один вогнегасник (якщо площа поверху менша 200 м² - два вогнегасники на поверх), бочка з водою, ящик з піском;

на кожні 20 м довжини риштування (на поверхах) - один вогнегасник (але не менше двох на поверсі), а на кожні 100 м довжини риштування - бочка з водою;

на 200 м² площі покриття з утеплювачем та покрівлями з горючих матеріалів груп Г3, Г4 - один вогнегасник, бочка з водою, ящик з піском;

на кожну люльку агрегату для будівництва градирень - по два вогнегасники;

у місці встановлення теплогенераторів, калориферів - два вогнегасники та ящик з піском на кожний агрегат.

У вищезазначених місцях слід застосовувати вогнегасники пінні чи водяні місткістю 10 л або порошкові місткістю не менше 5 л. Місткість бочок з водою та ящиків з піском, а також їх укомплектованість інвентарем (відрами, лопатами) - має відповідати вимогам пунктів 6 та 8 цього додатка.

На території будівництва в місцях розташування тимчасових будівель, складів, майстерень встановлюються пожежні щити (стенди) та бочки з водою.

11. Вибір типу та визначення необхідної кількості вогнегасників здійснюється відповідно до Типових норм належності вогнегасників, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02.04.2004 N 151 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29.04.2004 за N 554/9153.

12. Загальні вимоги до експлуатації вогнегасників загального призначення на об'єктах захисту вогнегасниками визначаються відповідно до Правил експлуатації вогнегасників, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02.04.2004 N 152 та

**Заступник Міністра України
з питань надзвичайних ситуацій -
начальник Державного
департаменту пожежної безпеки**

П. Ф. Борисов

Додаток 3
до пункту 7.10.1.1 Правил пожежної
безпеки в Україні

**ПОРЯДОК
сумісного зберігання речовин та матеріалів**

1. Умови зберігання всіх речовин і матеріалів визначаються вимогами стандартів або технічних умов на них.
2. Можливість сумісного зберігання речовин та матеріалів визначається вимогами, викладеними в ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования". Ці вимоги сформульовані на підставі кількісного врахування показників пожежної небезпеки, токсичності, а також однорідності засобів пожежогасіння.
3. Вимоги ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования" не поширюються на вибухові та радіоактивні речовини, які повинні зберігатися та перевозитися за спеціальними правилами.
4. Згідно з ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования", за потенційною небезпекою викликати пожежу, підсилювати небезпечні фактори пожежі, отруювати навколишнє середовище (повітря, воду, ґрунт, флору та фауну тощо), впливати на людину через шкіру, слизові оболонки дихальних органів шляхом безпосередньої дії або на відстані речовини та матеріали поділяються на розряди:

безпечні;

малонебезпечні;

небезпечні;

особливо небезпечні.

У залежності від того, до якого розряду відносяться речовини та матеріали, визначаються умови їх зберігання.

4.1. До безпечних відносять негорючі речовини та матеріали в негорючій упаковці, які в умовах пожежі не виділяють небезпечних (горючих, отруйних, їдких) продуктів розкладу або окислення, не утворюють вибухових або пожежонебезпечних, отруйних, їдких, екзотермічних сумішей з іншими речовинами.

Безпечні речовини та матеріали зберігаються в приміщеннях або на майданчиках будь-якого типу.

4.2. До малонебезпечних відносять такі горючі й важкогорючі речовини та матеріали, які не відносяться до безпечних і на які не розповсюджуються вимоги ГОСТ 19433-88 "Грузы

опасные. Классификация и маркировка". До малонебезпечних відносяться також негорючі речовини та матеріали у горючій упаковці.

Малонебезпечні речовини та матеріали дозволяється зберігати в приміщеннях усіх ступенів вогнестійкості (крім V).

4.3. До небезпечних відносяться горючі та негорючі речовини і матеріали, що мають властивості, прояв яких може призвести до вибуху, пожежі, загибелі, травмування, отруєння, опромінення, захворювання людей та тварин, пошкодження споруд, транспортних засобів. Небезпечні властивості можуть проявлятися як за нормальних умов, так і за аварійних, як у речовин у чистому вигляді, так і в разі їх взаємодії з речовинами та матеріалами інших категорій, визначених у ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка".

Небезпечні речовини та матеріали необхідно зберігати у складах I і II ступеня вогнестійкості.

4.4. До особливо небезпечних відносяться такі небезпечні (див. пункт 4.3) речовини та матеріали, які не сумісні з речовинами і матеріалами однієї з ними категорії за ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка".

Особливо небезпечні речовини та матеріали необхідно зберігати у складах I і II ступеня вогнестійкості, розташованих переважно в окремих будівлях.

5. Небезпечні матеріали та речовини згідно з вимогами ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка" класифіковані в залежності від виду та ступеня небезпеки на класи, підкласи та категорії.

6. Відомості про належність до відповідного класу, підкласу, категорії та можливість сумісного зберігання ряду найбільш розповсюджених небезпечних та особливо небезпечних речовин і матеріалів наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Розділення речовин та матеріалів під час зберігання

Класифікація за ГОСТ 19433-88				Речовини, представники класів, підкласів, категорій	Індекси категорій речовин, з якими дозволяється сумісне зберігання
Клас	Під-клас	Індекс категорії	Назва класу, підкласу, категорії		
1	2	3	4	5	6
2			Гази стиснені, зріджені та розчинені під тиском		
	2.1		Незаймісті (негорючі) неотруйні гази		
		211	... без додаткового виду Гелій стиснений, закис азоту,		211, 221, 223,

	небезпеки	азот, аргон, двооксид вуглецю	231, 232, 241
212*	... окислювачі	Аргоно-киснева суміш, повітря стиснене, кисень, суміші двооксиду вуглецю з киснем	212, 222
2.2	Отруйні гази		
221	... без додаткового виду небезпеки	Метил бромистий	211, 221, 223, 231, 232, 241
222*	... окислювачі	Хлор, хлор трифтористий, ангідрид сірчистий	212, 222
223	... їдкі та (або) корозійні	Бор фтористий, бор хлористий, водень хлористий	211, 221, 223, 241
2.3	Займисті (горючі) гази		
231	... без додаткового виду небезпеки	Вінілацетилен інгібований, водень стиснений, бутан дифторхлоретан, метан, пропан	211, 221, 231, 232, 241
232	... їдкі та (або) корозійні	Ацетилен розчинений, етилен, бутилен	211, 221, 231, 232, 241
2.4	Отруйні і займисті гази		
241	... без додаткового виду небезпеки	Метил хлористий, окис етилену, сірководень, аміак, боретан, диціан, етиламін, окис вуглецю	221, 223, 231, 232, 241
3	Легкозаймисті рідини (ЛЗР)		
3.1	ЛЗР з температурою спалаху ($t_{\text{сп}}$) нижче -18°C		
311	... без додаткового виду небезпеки	Газолін, ізопентан, циклогексан, гексан, пентан, петролейний ефір	311, 315, 321, 325, 331, 335, 616
312*	... отруйні	Бензин етильований, сірковуглець, етилмеркаптан	312, 314, 322, 324, 611, 613, 824
314*	... їдкі та (або) корозійні	Триетилхлорсилан, трихлорсилан	312, 314, 611, 613, 824
315	... слабоотруйні	Диетиламін, ефір етиловий	311, 315, 321, 325, 331, 335, 616
3.2	ЛЗР з $t_{\text{сп}}$ від -18°C до $+23^{\circ}\text{C}$		

	321	... без додаткового виду небезпеки	Амілацетат, ацетон бутилацетат	311, 315, 321, 325, 331, 335, 616
	322*	... отруйні	Ецетонітрил, бензол, дихлоретан	312, 314, 322, 324, 611, 613, 824
	324*	... їдкі та (або) корозійні	Диметилдихлорсилан, метилтрихлорсилан, етилтрихлорсилан	312, 314, 322, 324, 611, 613, 824
	325	... слабоотруйні	Самін, сольвент, толуол	311, 315, 321, 325, 331, 335, 616
3.3		ЛЗР з $t_{сп}$ від $+23^{\circ}C$ до $+61^{\circ}C$		
	331	... без додаткового виду небезпеки	Бутилметакрилат, бутилбензол, діастил	311, 315, 321, 325, 331, 335, 616
	335	... слабоотруйні	Дихлоретилен, дициклопентадієн, діетилбензол	311, 315, 321, 325, 331, 335, 616
4		Легкозаймісті тверді речовини (ЛЗТ)		
	4.1	ЛЗТ		
	411	... без додаткового виду небезпеки	Залізо карбонільне, капролактам, колоксилін, акридин, камфора, нафталін, пірокатехін, сірка порошкова та комкова, целулоїд, папір індикаторний, фільтри паперові, целюлоза, віскозне волокно тощо	411, 413, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	413	... слабоотруйні	Фосфор червоний, фосфор п'ятисірчистий, фосфор трисірчистий	411, 413, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	417*	... що розкладаються за t не більше $+50^{\circ}C$ з небезпекою розриву упаковки	Поро фор 4X3-57	417, 611
	4.2	Самозаймісті тверді речовини		

		Гідросульфат натрію, нікельований каталізатор, вугілля деревне, диметилмагній, диметилцинк, діетилмагній, діетилцинк, триетилалюміній, цирконій металічний, порошки алюмінію, цезію тощо	421, 616, 617, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	422*	... отруйні	фосфор жовтий, трипропілбор 422, 611
4.3		Речовини, що виділяють горючі гази, коли взаємодіють з водою	
	431	... без додаткового виду небезпеки	Алюмінію карбід, кальцію карбід, лужні та лужноземельні метали (калій, літій, натрій тощо), гідриди калію, алюмінію, кальцію, літійу, магнію 411, 413, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	432	... отруйні	Фосфіди магнію, калію, натрію, кальцію, цезію, амальгами лужних металів 411, 413, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	436*	їдкі та (або) корозійні	Диметилхлорсилан, метилдихлорсилан, метилхлорсилан 436, 611
5		Окислюючі речовини та органічні пероксиди	
	5.1	Окислюючі речовини	
	511	... без додаткового виду небезпеки	Гуанідин азотнокислий, амоній азотнокислий, залізо азотнокисле тощо, солі азотної кислоти, солі марганцевої (перманганатної) кислоти, солі хлорної кислоти, пероксиди металів 511, 513, 616, 617, 811, 821, 831, 836, 915, 916, 921, 923
	512*	... отруйні	Барій бромнуватокислий, хромовий ангідрид, мідь двоххромовооксида 512, 611, 816
	513	... слабоотруйні	Двоокис марганцю, двоокис свинцю 511, 513, 616, 617, 811, 821, 831, 836, 915, 916, 921, 923
	5.2	Органічні пероксиди	
	523*	... вибухонебезпечні	Гідро пероксид кумолу 523, 524

	524*	... без додаткового виду небезпеки	Пероксид бензоїлу флегматизований, пероксид дикумілу	523, 524, 526, 611
	526*	... легкозаймисті	Пероксид дітредбутилу	524, 526, 611
6		Отруйні речовини (ОР)		
	6.1	ОР		
	611*	... леткі без додаткового виду небезпеки	Алкілфенол, аміноанізולי, амінотолуоли	312, 314, 322, 324, 417, 422, 436, 512, 524, 526, 611, 613, 816, 824
	613*	... легкозаймисті з $t_{сп}$ від $+23^{\circ}C$ до $+61^{\circ}C$	N, N-диметиланалін, пестициди на основі триазинів рідкі	312, 314, 322, 324, 611, 613, 816, 824
	616	... нелеткі, без додаткового виду небезпеки	Берилій металічний та його сполуки, окис барію та сполуки барію, окис кадмію та сполуки кадмію, миш'як та його сполуки, ртуть та його сполуки, свинець та його сполуки	311, 315, 321, 325, 331, 335, 411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	617	... нелеткі їдкі та (або) корозійні	Антрацен, гідрат окису барію	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	618	... нелеткі, легкозаймисті, тверді	Пестициди, що містять миш'як, мідь, олово	411, 413, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
8		Їдкі та (або) корозійні речовини		
	8.1	Їдкі та (або) корозійні речовини, що мають кислотні властивості		
	811	... без додаткового виду небезпеки	Азотна кислота та її суміші, сірчана кислота та її суміші, соляна кислота, електроліт кислотний, ортофосфорна	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821,

		кислота тощо	831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	816*	... отруйні Амоній фтористий кислий, водень фтористий, кислота бромистоводнева	512, 611, 613, 816, 824
8.2		Їдкі та (або) корозійні речовини, що мають основні властивості	
	821	... без додаткового виду небезпеки Аміак водний, вапно негашене, окис калію, окис натрію, гідроокис калію, гідроокис натрію тощо	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	824*	... легкозаймисті з $t_{сп}$ від $+23^{\circ}C$ до $+61^{\circ}C$ Етилендіамін, циклогексиламін, гидразину гідрат	312, 314, 322, 324, 611, 613, 816, 824
8.3		Різні їдкі та (або) корозійні речовини	
	831	... без додаткового виду небезпеки Бром та розчини бромю, йод кристалічний, гіпохлорид натрію та інші солі хлорнуватистої кислоти, залізо хлорне, алюміній бромистий, алюмокалійовий галун, амоній роданистий, бісульфат натрію тощо	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
	836	... отруйні Бензоїл хлористий, йод однхлористий, сурма п'ятифториста	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
9		Інші небезпечні речовини	
9.1		Речовини, що не віднесені до класів 1 - 8	
	911	... в аерозольній упаковці	911
	912	... горючі речовини з $t_{сп}$ Альдол, бутиролактон, бензольний спирт,	411, 413, 421, 431, 432, 616,

	від +23° С до +61° С	бензилбензоат, бензилацетат, гліцерин, диметилфлатат, діоктиолфлатат, адипінова, валеріанова, каприлова, масляна кислоти, кислотні та основні барвники, масло парафінове, масло касторове, пропандіол, триетанноламін тощо	617, 618, 811, 821, 831, 836, 915, 916, 921, 923
915	малонебезпечні, отруйні	Купорос залізний, амоній хлористий	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
916	слабкі їдкі та (або) корозійні	Окис міді, мідь бромиста, мідь хлориста	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
9.2	Речовини, що стають небезпечними при зберіганні навалом		
921	... що виділяють горючі гази при контакті з водою	Метилкарбітол, метол, метилсаліцилат	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
923	... їдкі та (або) корозійні	Амоній бромистий, амоній фосфорнокислий, залізо сірчанокисле, калій оцтовокислий, натрій оцтовокислий, натрій бромистий, калій йодистий, калій хлористий, калій та натрій вуглекислі тощо	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923

Примітки. 1. Позначкою * відмічено індекси категорій речовин та матеріалів, що відносяться до особливо небезпечних.

2. Під сумісним зберіганням мається на увазі, що речовини та матеріали можуть знаходитися в одному відсіку складу або на одному майданчику. При цьому відстань між ними повинна відповідати вимогам нормативних

документів.

3. Речовини, що не увійшли до таблиці, відносять до відповідного класу, підкласу, категорії на підставі пожежонебезпечних та токсикологічних характеристик, вказаних у стандарті або технічних умовах на дану речовину, та керуючись вимогами ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка".

4. Питання про сумісне зберігання речовин з невідомими пожежонебезпечними та токсикологічними властивостями може бути вирішене лише після вивчення їх відповідних характеристик з наступним віднесенням речовин до відповідного розряду небезпеки, визначенням можливості їх сумісного зберігання з іншими речовинами й матеріалами згідно з вимогами ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования" та обов'язковим узгодженням з органами державного пожежного нагляду.

**Заступник Міністра України
з питань надзвичайних ситуацій -
начальник Державного
департаменту пожежної безпеки**

П. Ф. Борисов

Додаток 4
до пункту 8.1.1.3 Правил пожежної
безпеки в Україні

НАРЯД-ДОПУСК

на виконання тимчасових вогневих робіт

Видано _____
(посада або кваліфікація старшого виконавця, виконавця

_____ робіт, прізвище та ініціали)

На виконання робіт _____
(вказати конкретно, які вогневі роботи

_____ виконуватимуться, їх характер і зміст)

Місце проведення робіт _____
(ділянка або установка, апарат, приміщення,

_____ територія тощо)

Час проведення робіт: початок _____ (час, дата)

закінчення _____ (час, дата)

Заходи щодо забезпечення пожежної безпеки робіт: _____
(заходи, які необхідно виконувати)

_____ *(під час підготовки об'єкта до виконання робіт, під час їх проведення і після закінчення)*

Особа, відповідальна за пожежну безпеку за місцем проведення робіт: _____
(посада, прізвище та ініціали, підпис, дата)

Наряд видано _____
(посада, прізвище та ініціали, підпис особи, яка видала наряд-допуск)

"__" _____ 200_р.

Проведення робіт узгоджено: _____
(дата, підпис, прізвище та ініціали, посада, за необхідності)

_____ *(вказуються додаткові заходи, що необхідно виконати для забезпечення пожежної безпеки робіт)*

Наряд-допуск продовжено до: _____
(дата, час, підпис, прізвище та ініціали, посада особи, яка видала наряд)

Продовження робіт узгоджено: _____
(дата, час, підпис, прізвище та ініціали, за необхідності)

_____ *(додаткові вимоги)*

Інструктаж щодо заходів пожежної безпеки отримав, з переліком протипожежних заходів, що необхідно виконати, ознайомлений: _____

_____ *(підпис, прізвище та ініціали виконавця робіт, дата)*

Роботи закінчені, робоче місце упорядковано до пожежобезпечного стану: _____
(час, дата, підпис, прізвище та ініціали виконавця робіт)

Пожежобезпечний стан місця, де проводилися вогневі роботи, перевірів: _____
(час, дата, підпис, прізвище та ініціали особи, яка відповідає за пожежну безпеку за місцем проведення робіт)

Примітки.

1. Наряд-допуск видається керівником підприємства (його заступником, головним інженером) або керівником структурного підрозділу підприємства, де проводяться тимчасові вогневі роботи (склад, цех, лабораторія, майстерня тощо).
2. Проведення робіт та їх продовження повинно узгоджуватися з об'єктовою

пожежною охороною (ДПД) або фахівцем з пожежної безпеки підприємства, а у випадку їх відсутності - зі службою охорони праці.

3. Перевірка впорядкування робочого місця до пожежобезпечного стану здійснюється особою, відповідальною за пожежну безпеку за місцем проведення тимчасових вогневих робіт.

**Заступник Міністра України
з питань надзвичайних ситуацій -
начальник Державного
департаменту пожежної безпеки**

П. Ф. Борисов